

Kulturfrivillighed på danske musikfestivaler

KULTURENS ANALYSE
INSTITUT

Kolofon

Titel: Kulturfrivillighed på danske musikfestivaler

Udgivet i maj 2024 af Forlaget Kulturanalyser

Kulturens Analyseinstitut

Stændertorvet 3D
4000 Roskilde

ISBN: 978-87-975197-0-7

Forfatter: Cecilie Engelhardt Lyng Johansen

Analytikere som har bidraget med dataindsamling og bearbejdning: Cecilie E. L. Johansen, Jens Christian Nielsen, Gitte Thulstrup og Amelie Elena Kirsten Mannerup

Grafisk design: Maria Daa

Fotos: Cecilie E. L. Johansen, Jens Christian Nielsen, Gitte Thulstrup, Magnus Dvinge, Alice Callesen, Jacob Vangsted, Markus Kluge.

1. udgave

Tak til alle der har bidraget: Særligt de frivillige og frivillighedsansvarlige på SPOT festival, Jelling Musikfestival, NorthSide, Heartland, Roskilde Festival, Vig Festival, Ødsted Festival, Grøn, Smukfest, Avernax, UHØRT, Folkely, New Note og Tønder Festival.

© Cecilie E. L. Johansen og Kulturens Analyseinstitut

Uddrag fra rapporten kan frit gengives med flg. kildeangivelse:

Cecilie E.L. Johansen 2024. Kulturfrivillighed på danske musikfestivaler. Kulturens Analyseinstitut

Tak for samarbejdet til:

AVERNAX

SPOT

ØDSTED FESTIVAL

UHØRT

Heartland

FOLKELY
FESTIVAL 24

Forord

Hvorfor undersøger Kulturens Analyseinstitut festivalfrivillighed?

Kulturens Analyseinstitut startede for alvor sit virke i foråret 2023. Som en del af opstarten drog vi landet rundt for at tale med en bred skare af aktører om kulturens rolle i samfundet. Vi har talt med kunstnere, kulturudøvere, professionelle og amatører. Med branchefolk fra teatre, museer, spillesteder og filmproducenter m.fl., samt med kommuner, regioner og politikere. I samtalerne stod det hurtigt klart, at især tre temaer gik igen på tværs af branchen: Bæredygtighed, unges trivsel og frivillighed.

Frivillighed i kulturlivet

Borgerengagement, frivilligt engagement, frivilligt arbejde – kært barn, mange navne. Vi erfarede snart, at frivillighed primært var undersøgt i forhold til socialt arbejde og idrættens arenaer, og at det var vanskeligt at finde eksisterende forskning og viden, der specifikt handlede om frivillighed i kulturlivet.

Det blev derfor endnu mere aktuelt at se ind i, hvad der karakteriserer det frivillige engagement i kulturlivet, og hvordan kulturfrivillighed skiller sig ud fra andre typer af frivillighed.

I denne undersøgelse tager vi første spadestik i at blive klogere på kulturfrivillighed. Vi fandt nemlig hurtigt ud af, at frivilligheden inden for kulturlivet ser meget forskellig ud, alt efter hvor den udfolder sig. Nogen steder er frivillighed kæmpestort, vellidt og afgørende, mens det andre steder ses som noget problematisk, fagligt svært eller direkte negativt.

Vi starter med at se på den del af kulturfrivilligheden, der foregår på de rytmiske musikfestivaler, hvor den har en central rolle.

Frivillige på danske musikfestivaler

Selvom de rytmiske musikfestivaler melder, at de er vel ude på den anden side af covid-19, har tiden under, og særligt det første år efter, sat sine spor i festivallandskabet. Uanset om arrangørerne kunne mærke krisen selv, eller om de hørte om den fra andre, har den afstedkommet en samtale om festivalernes vilkår og den frivillighed, der er så afgørende for deres eksistens.

Vi mødte bekymringer, brydninger og en stor usikkerhed om fremtiden, da vi talte med dem på og omkring festivalerne i 2022 og 2023. Det er en af grundene til, vi valgte at starte med at se på festivalfrivillige.

Med undersøgelsen her samler vi viden om kulturfrivillighed på tværs af de rytmiske musikfestivaler i Danmark. Den udgør således også første spadestik i en større indsats om kulturfrivillighed.

Vi ser undersøgelsen som et fundament for, og indspark til den videre dialog om frivillighed – både på festivaler og bredere set inden for kulturen. Vi glæder os over at være i gang, og vi ser frem til løbende at tilvejebringe ny viden, som vi håber, kan være med til at stimulere, nuancere og kvalificere samtalerne om frivillighed i kulturlivet.

Der skal lyde en stor tak til alle de frivillige, der har bidraget med stor viden, og delt nogle af deres mange erfaringer, der ligger til grund for denne undersøgelses tilblivelse.

God læselyst.

Esben Danielsen
Direktør, Kulturens Analyseinstitut

Jens Christian Nielsen
Analysechef, Kulturens Analyseinstitut

Indhold

Del 1

Indledning	7
Indledning	8
1.1 Baggrund	9
1.2 Læsevejledning	11
1.3. Hovedpointer	12
1.4 Metode	13
Empiri	15

Del 2

Kulturbegivenheden	19
2.1 Festival som en kulturel begivenhed	20
Formål og forretningsmodeller	21
Tre typer festivaler	23
2.2 Lokal forankring	26

Del 3

Festivalfrivillige	28
3.1 Frivilligheden i tal	29
3.2 Timer, roller og hierarkier	38
Hvad kan man lave som festivalfrivillig?	44
3.3 De frivilliges motivation	47
Fællesskab, billet og lysten til at bidrage til formålet.....	47
3.4 Fællesskabet som bærende element	52
Fællesskab i forskellige udgaver	54
Relationer, netværk og fixpunkter i vildskaben	58
3.5 Ejerskab, adfærd og ledelse	61
Ejerskab	61
Adfærdskodeks og grænser i fællesskabet	63
Organisering og ledelse	66
Overskud og fællesskab skaber ikke sig selv	68

3.6 Adgang til fællesskabet	71
Er der også plads til dem, der ellers ikke står stærkt i samfundets fællesskaber?	73
Diversitet	74
Frivillighed under forandring	75

3.7 En udviklingsplatform der kobler mennesker, kultur og samfund	78
Kompetencer man kan tage og føle på	78
Selvtillid	79
Menneskelige kompetencer og empati	81

Del 4

Afrunding	82
4.1 Opsamling	83
4.2 Perspektivering	85

Del 5

Cases	91
Bilag 1: Interviewguide – aktør	120
Bilag 2: Interviewguide – frivillig	121
Bilag 3: Spørgeskemaet	122
Litteratur	124
Slutnoter	124

Del 1

Indledning

Indledning

Rytmiske musikfestivaler fylder en del i det danske kulturlandskab. Særligt hen over sommermånederne, hvor de finder sted fra syd til nord, øst til vest, i storbyer, provinsbyer og på øer. Uanset om man selv deltager, passerer dem på sin vej gennem det danske sommerlandskab, eller blot læser om dem, er det svært ikke at bemærke deres tilstedeværelse, aftryk og betydning.

Ifølge Danmarks Statistik samlede festivaler i 2022 i omegnen af 1.2 mio. gæster¹. I denne undersøgelse går vi tættere på de mange tusinde frivillige, som får det hele til at løbe rundt. De 14 festivaler, som er med i denne undersøgelse, har tilsammen mere end 500.000 deltagere og cirka 77.000 frivillige.

Festivalerne findes i alle størrelser, med forskellige former for organisering og en stor diversitet i det indhold, de præsenterer. På trods af disse forskelle, er der en række fællesnævner i den overordnede struktur og koncept, som gør, at vi i en undersøgelse som denne kan sammenligne og arbejde med frivilligheden.

På tværs af festivalerne løfter de mange frivillige en bred palette af opgaver lige fra enkeltstående, ukomplicerede tjanser under festivalen til strategi- og ledelsesopgaver, der strækker sig over hele året. Igennem hele undersøgelsen er vi derfor også gået nysgerrigt til værks med en bevidsthed om, at det ikke er muligt at lave en one size fits all-analyse med entydige konklusioner om en samlet frivilligmasse inden for festivalfrivillige. Vores tilgang står på en ambition om primært at arbejde kvalitativt i dybden via interviews med mere end 100 frivilligansvarlige og frivillige, for at få et mere indgående blik ind i netop denne type frivillige engagement. Dertil har vi en spørgeskemaundersøgelse, der fortæller os om de frivilliges demografi og motivation.

Målet med undersøgelsen er at få mere viden om, hvem de frivillige er, hvad de laver og hvorfor de er frivillige på festival. Det ser vi ind i, for at blive klogere på, hvad festivalfrivilligheden betyder for de frivillige, for festivaler og for det omgivende samfund.

1.1 Baggrund

Kulturfrivillighed

Vi har ikke på forhånd defineret, hvad vi forstår ved frivillighed, og det er et arbejde, vi tillader os at være nysgerrige på en rum tid fremover. Vi går eksplorativt til værks, og vil lade empirien tale sit eget sprog i forhold til hvad frivillighed kan være – her i den konkrete form af festivalfrivillighed.

Efterhånden som vi undersøger frivillighed i kulturlivet bredere, forventer vi at kunne sætte flere ord og definitioner på løbende.

I nærværende undersøgelse bruger vi udtrykket kulturfrivillighed som en bred samlebetegnelse for frivillighed bedrevet i og omkring kulturen. Siden 2018 har Norge arbejdet med og undersøgt begrebet kulturfrivillighed, og vi læner os op ad det arbejde, de har gjort frem til i dag. Senest har *Kultur- og likestillingsdepartementet* i 2023 udgivet en strategi om kulturfrivillighedens betydning, som indleder forordet med:

„„Kulturfrivilligheten“ er et ord som ikke dukker opp så ofte i dagligtale. Men om du reiser rundt i landet vårt, til bygd og by, fra sør til nord, så kan du se den, høre den og, ikke minst, ta del i den!“

På mange måder er det netop dette sted, den danske kulturfrivillighed står. Mange tager del i den, og mange identificerer sig med dens udtryk, men vi har ikke et sprog for den.

I vores arbejde med at finde tværgående viden om kulturfrivillighed, fandt vi ud af, at der mangler selvstændig viden om kulturfrivillighed. Det er imidlertid ikke kun i Danmark, at det gør sig gældende. Tilbage i 1999 lavede FN en global undersøgelse af frivillighed, hvor fritids- og kulturlivet ikke havde sin egen kategori. I en ny rapport udfordrer FN selv den tidligere rapports definitioner, og én af hovedpointerne er at gå fra de fire kategorier *mutual aid, service, campaigning og participation* (1999) til også at have en selvstændig kategori, der hedder *leisure* (Millora, 2020).

Definitionen på denne femte kategori lyder:

„Volunteer activities that express personal interests or passions such as in the arts, culture and sports. They still contribute to wider well-being and cohesion“.

Så selvom frivillighed i kulturlivet ikke er et nyt fænomen, er det altså først nu, vi er ved at nærme os nogle mere samlende definitioner af praksisser i og omkring kulturen.

Der er et før og et efter covid-19 for festival-danmark

Det er væsentligt at forstå det festival- og frivillig-landskab, vi mødte i 2023. Derfor er det nødvendigt at komme omkring covid-19 her indledningsvist, for at få en fornemmelse af, hvad der var på spil på det tidspunkt, hvor vi gennemførte undersøgelsen. Her en kort skitsering med eksempler til at illustrere, hvad samtalerne står på.

Da vi mødte festivalerne i foråret 2023, så det ud til at blive et godt år, hvad angik frivillige. Alligevel udtrykte nogle stadig bekymring for, hvordan den frivilligkrise de havde oplevet i 2022 ville påvirke dem for fremtiden.

Frivilligkrisen handler kort fortalt om, at en del festivaler mødte ind til et anderledes frivilligengagement, da de skulle i gang med at planlægge festivalerne i 2022. Der var mange gæster, men de frivillige tilmeldte sig ikke i samme tempo som tidligere år. Det betød, at flere af festivalerne havde svært ved at komme i mål med nok frivillige til at løse opgaverne.

Alle de festivaler vi har talt med, var berørt af covid-19 og kunne genkende „krisen“, men nogen slap mere nådigt end andre.

Line Marie Bach, frivillighedsansvarlig på NorthSide, fortæller, at 2022 var særligt udfordrende på mange måder. NorthSide kom ikke i mål med det antal frivillige, de skulle bruge, og på nogle poster, måtte de bruge vikarbureauer. Med dette fulgte nogle nye situationer, og man skulle tage beslutninger, som man ikke var vant til. Eksempelvis skulle en lønnet vikar ikke have en billet til festivalen, som de frivillige, selvom de løste opgaver på festivalpladsen. Der var også situationer, hvor en lønnet vikar stod side om side med frivillige, som undrede sig over, hvorfor nogen fik betaling og andre ikke gjorde.

Den slags skulle håndteres, for der var ikke noget alternativ. Der skulle være mennesker nok til at drifte en festival med 40.000 gæster. „Det var forfærdeligt“, siger Line med et smil, „og den oplevelse gør jo, at vi nu sætter endnu mere pris på de frivillige.“

Mika Christoffersen, ansvarlig for diversitet og inklusion på Roskilde Festival, fortæller, at de også var ramt, og

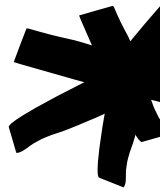
at en stor del af de frivillige først tilmeldte sig i sidste øjeblik. De første 20.000 frivillige havde dog tilmeldt sig i god tid, så frivilligheden var ramt, men den var ikke forsvundet.

Det var imidlertid ikke alle, der oplevede at mangle frivillige. SPOT og Jelling Musikfestival fortæller, at de ikke var nævneværdigt ramt, eller at de „slap nådigt“, som Peter Caspersen, frivillighedsansvarlig i 2023 på Jelling Musikfestival, siger. Smukfest havde en udsolgt festival, så der var god interesse for at være frivillig i Skanderborg. Alligevel oplevede de, at det var et svært år for frivilligheden. På Smukfest fortæller to erfarne frivillige uafhængigt af hinanden, at „de kom igennem“, men at det ikke var sjovt på samme måde, som det plejede at være.

„Jeg kunne mærke det allerede ude fra vejen, da jeg kom (...). Det var noget med stemningen og tonefaldet. Folk var rustne“, siger den ene.

Begge beretter om, at de manglede folk og at „det var et nødberedskab, vi kørte“. Alligevel var der læring i at opleve, at man kunne eksekvere på den måde, siger de. De er begge kommet tilbage som frivillige i 2023, og ser frem til at bruge de nye erfaringer i samspil med de andre frivillige.

Som eksemplerne illustrerer, mødte vi frivillige og frivilligansvarlige, der havde været igennem et hårdt 2022. Da vi mødte dem, var der en vis nervøsitet at spore, men den gik hele tiden hånd i hånd med håb og optimisme for fremtiden.

1.2 Læsevejledning

DEN FØRSTE DEL af undersøgelsen, som du her er i gang med, indeholder indledning, hovedpointer og den metodiske tilgang, herunder et oprids af, hvilke data, vi har indsamlet, og hvordan vi arbejder med dem. Her præsenteres både den kvalitative og kvantitative empiri. Den kvalitative står stærkt med 80 interviews, og den kvantitative peger på nogle tendenser, men kan ikke præsenteres som fuldt repræsentativ.

DEL 2 af undersøgelsen sætter vi spot på festivalerne. *Har du lyst til at lære den enkelte festival bedre at kende, findes casebeskrivelser bagerst i undersøgelsen.*

Kapitel 2.1 beskriver karaktertræk ved festivaler som kulturbegivenheder, deres format og formål. Kapitel 2.2. kommer kort ind på festivalernes rolle i lokal-samfundene. **Dette kan være særligt interessant for dig, der vil vide mere om rammerne for festivalfrivillighed og hvordan du kan forstå undersøgelsens pointer sammenholdt med frivillighed i andre sammenhænge.** Både hvad gælder kulturfri-villighed og i andre brancher.

DEL 3 handler om de festivalfrivillige og er undersøgelsens centrale analyse.

I kapitel 3.1 samler vi de væsentligste tendenser og tal, som vi finder i den indsamlede kvantitative empiri. Den behandler bl.a. alderssammensætning, uddannelse og erfaringer som frivillig. I kapitel 3.2 beskriver vi forskellige frivilligroller, måder at være frivillig på og slutteligt ser vi på, hvad tallene siger om de frivilliges motivation. **I de to kapitler bliver du klogere på demografi og motivation, og det er særligt interessant for dig, der vil forstå, hvem de frivillige er.**

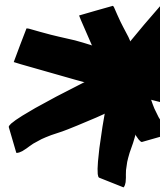
Kapitel 3.3 går tættere de frivilliges oplevelser og erfaringer. Her dykker vi kvalitativt ned i en forståelse af de frivilliges motivationer. Fællesskabet er en nøglekomponent og et gennemgående tema i den indsamlede empiri. I kapitel 3.4 undersøger vi derfor fællesskabet fra forskellige vinkler. Vi ser i kapitel 3.5 på, hvordan man leder på forskellige niveauer i festivalfrivilligheden og i kapitel 3.6 på nogle af de iboende mekanismer for adgang til fællesskaberne og på, hvordan det rummer både styrker og svagheder. **Dette kan være særligt interessant for dig, der interesserer dig for kulturfri-villighedens potentiale for den enkelte og for ledelse af samspillet mellem frivillige.**

I kapitel 3.7 ser vi nærmere på, hvad festivalfrivilligheden betyder i en bredere i samfundskontekst. Her sætter undersøgelsen spot på, hvordan de frivillige tilegner sig både „hårde“ og „bløde“ kompetencer, som de tager med sig ud i verden. **Dette kapitel er spændende for dig, der vil vide mere om, hvordan festivalfrivillighed sætter aftryk i omverdenen.**

DEL 4 af undersøgelsen indeholder en opsamling til dig, der blot har brug for et oprids eller dig, der har brug for et samlet overblik efter gennemlæsning.

Derefter bringer vi et perspektiverende blik på undersøgelsens pointer, når vi reflekterer over festivalfrivilligheden, dens rammer, udfordringer og potentialer. **Dette er særligt relevant for dig, der er med til at sætte strategiske dagsordener i både små og store sammenhænge.**

DEL 5 består af casebeskrivelser af alle 14 festivaler. **Dette er særligt relevant for dig, der vil have en fornemmelse for de enkelte festivaler, deres formål, frivillighed og særlige udtryk.**

1.3. Hovedpointer

Herunder finder du de vigtigste pointer, som undersøgelsen finder frem til. Det er disse pointer, der foldes ud, når du læser undersøgelsen.

Danske musikfestivaler beskæftiger frivillige på tværs af generationer, uddannelsesniveau, køn og erfaring.

De frivillige er afgørende for festivalernes virke. De bidrager både med konkrete indsatser, nødvendig viden og stort engagement.

De frivillige er i høj grad motiveret af fællesskab og sekundært af at få en festivalbillet.

I fællesskaberne skabes betydningsfulde og sommetider langvarige relationer.

Når man har været frivillig mere end én gang, stiger fællesskab som motivationsfaktor.

Festivalens formål, og at man via festivalen kan være med til at sætte en dagsorden, har også betydning for en del frivillige.

Langt de fleste bliver engageret gennem familie og venner.

Når det kommer til trivsel, er fællesskab, ordentlige arbejdsforhold og nærværende ledelse de tre vigtigste parametre.

At lede festivalfrivillige er af mange årsager en særlig disciplin. Det kræver overskud, evnen til at reagere hurtigt og til at kunne koordinere mange forskellige kompetencer og indsattstyper i en kontekst, der ikke altid er forudsigelig.

Noget af det særlige ved at være festivalfrivillig er, at perioden omkring afvikling er meget intens. Det kan være hårdt, men det er også med til at gøre det sjovt, særligt når man kan se, at man lykkes.

Der er uendeligt mange forskellige måder at være festivalfrivillig på, både hvad angår timeantal og typer af opgaver. Derfor er der også plads til at være med på sin egen måde.

Festivalfrivillige er generelt ikke frivillige for at opnå nye kompetencer, men mange oplever at udvikle sig fagligt og personligt. Disse erfaringer tages med ud i det dagligdagen og arbejdslivet.

Blandt de frivillige er der ofte mange lokale, hvilket bl.a. er med til at skabe mere lokal forankring for festivalerne.

1.4 Metode

Undersøgelsen af kulturfrivillighed på danske musikfestivaler står på både kvantitative og kvalitative data.

Den kvalitative del af undersøgelsen er bærende for forståelsen af festivalfrivillighed, og består af 80 interviews med frivillige og frivillighedsansvarlige, ligesom vi har besøgt 12 festivaler for at komme tættere på begivenheden og de frivilliges indsats. Det er især på festivalerne, vi har interviewet „den helt almindelige“ frivillig, som vi tilfældigt har mødt undervejs, og hvor vi har kunnet observere på, hvordan de løste deres opgaver og på begivenheden omkring dem.

Konkret har vi gennemført 35 interviews på under 15 minutters varighed og 45 interviews af længere varighed. 18 interviews har været længere end 45 minutter. Alle interviews har været semistrukturerede; ofte med en enkelt interviewperson og somme tider med flere. Alle interviews er optaget på lyd, transskriberet og kodet.

Den viden, vi har fra spørgeskemaet, kan i kvantitative termer fortælle os noget om de frivilliges

demografi, motivationer og behov. Spørgeskemaet er udformet kort og det tog ca. 4 minutter at udfylde. Denne korte form var helt bevidst, da vi vidste, at vi skulle engagere frivillige under festivalerne, hvor de potentielt var i gang med at løse deres opgaver. Vi gjorde meget ud af at tydeliggøre, at det var en ekstern analyse, som blev gennemført uafhængigt af festivalernes egne, interne undersøgelser.

Vi har undervejs haft begrænset adgang til nogle af festivalernes interne undersøgelser, som især består af evalueringer efter afvikling. De fortæller noget om, hvad festivalerne som organisationer hver især lægger vægt på. Undersøgelsernes fokus er forskelligt, hvorfor de ikke er sammenlignelige på tværs af festivalerne, og vi derfor brugt dem som baggrund til spørgeguides og til at sammenligne med de data, vi selv har hentet ind.

En undersøgende tilgang

Indsamlingen af empiri skete især mellem april og september 2023, og vi har arbejdet med en hermeneutisk og eksplorativ tilgang. Vi vidste altså fra start, at vi blev klogere undervejs, og derfor kunne stille

mere kvalificerede og dybdegående spørgsmål, som processen skred frem.

Udover at være et bevidst metodisk greb i undersøgelsen, har det også givet os en frihed til og en opmærksomhed på at være åbne over for begrebet kulturfrivillighed. Vi har også været bevidste om ikke at inddrage forforståelser fra andre typer frivillighed inden empiriindsamlingen. Undersøgelsen her skal derfor læses som et første bud på, hvad kulturfrivillighed bl.a. indeholder.

Således har vi ladet empirien tale sit eget sprog, og først i forbindelse med analysearbejdet defineret de forskellige begreber, vi bruger i undersøgelsen (f.eks. ad hoc-frivillige, festivalfamilier osv.). Vi har f.eks. ikke spurgt direkte til fællesskab i interviewene, men ladet interviewpersonerne selv formulere deres pointer. Det samme gælder for begreber som *energi*, *overskud*, *familie*. Vi har dog fra start spurgt aktivt til *frivilligkrisen* og til *motivation*.

Vores spørgeguides er udviklet på basis af samtaler, vi havde med festival- og spillestedsaktører til Dansk Lives årsmøde i foråret 2023, research på festivalernes hjemmesider, de første interne festivalundersøgelser vi fik adgang til, andre frivillighedsundersøgelser², og de input vi fik fra dialogmøderne, som beskrevet i forordet.

Interviewguides og spørgeskemaet har været ens gennem hele undersøgelsen med følgende justeringer undervejs:

- I **spørgeskemaet** fik vi tilføjet uddannelsesniveau efter SPOT-festival (som vi besøgte først), da vi i de indledende samtaler med frivillighedsansvarlige blev opmærksomme på, at det var et tema festivalerne generelt var nysgerrige på.
- Vi har i **de kvalitative interviews** hen ad vejen lagt mere vægt på at spørge specifikt ind til inklusion af frivillige, som ikke nødvendigvis har et stærkt socialt netværk forvejen, fordi det i interviewene blev tydeligt for os, at mange frivillige blev rekrutteret gennem netværk.
- Spørgeguides har på enkelte punkter været tilpasset festivalernes individuelle kendetegn; eksempelvis var der nogle steder særlige spørgsmål til nye festivaler.

I bilag 1 og bilag 2 ses eksempler på interviewguides til hhv. aktør (festival) og frivillig.

Vi ville gerne have haft kvantitative data på type engagement (f.eks. antal timer/rolle i organisationen) med i spørgeskemaet, men det var ikke muligt, da rolle- og timestfordeling er vidt forskellig festivalerne imellem. På sigt kan en undersøgelse som denne forhåbentlig hjælpe til at skabe et sammenligningsgrundlag inden for kulturfrivilligheden og dermed et bedre udgangspunkt for fremtidige spørgeskemaundersøgelser.

14 festivaler

Undersøgelsen baseres på samarbejde med 14 forskellige danske festivaler. Der er i omegnen af 100 rytmiske musikfestivaler i Danmark³, som alle løber over flere sammenhængende dage. Vi har prioriteret, at de valgte festivaler skal repræsentere forskellighed på:

- 1) Størrelse: Store, mellemstore og små festivaler
- 2) Erfaringsgrundlag: Gamle og nyopstartede festivaler
- 3) Formål og organisationsform: Almennyttige, non-profit og kommercielle festivaler
- 4) Opland: Festivaler i byer og uden for de store byer

Vi har også rent pragmatisk måttet forholde os til, hvornår festivalerne blev afviklet for at kunne nå rundt til flest muligt og samtidigt afdække forskelligheden.

De 14 festivaler der har sagt ja til at samarbejde er:

SPOT Festival, Jelling Musikfestival, NorthSide, Heartland, Roskilde Festival, Vig Festival, Ødsted Festival, Grøn, Smukfest, New Note, Avernax, UHØRT, Folkely og Tønder Festival.

Vi har ikke besøgt Ødsted Festival og New Note festival under afvikling, men talt med de ledende frivillige inden. Vig Festival og Tønder Festival har vi besøgt før afvikling og i opbygningsdagene lige inden åbning. De resterende 10 festivaler har vi besøgt under afvikling og i flere tilfælde også flere uger før og i opbygningsdagene.

Tilsammen sætter de 14 festivaler et tydeligt præg på dansk kulturliv og repræsenterer årligt:

- Mere end 500.000 deltagere
- Ca. 77.000 frivillige
- 55 musikdage

Empiri

I undersøgelsesfasen har vi samlet empiri i form af:

- 80 interviews...
 - ... med 96 frivillige og 17 frivillighedsansvarlige (ofte ansatte).
- 1978 besvarelser på spørgeskemaet til frivillige.
- Opfølgende mails og udveksling af festivaldata med frivillighedsansvarlige på de 14 festivaler.

Interviewene

Vi har gennemført 80 kvalitative interviews af varierende længde fra vox-pop-format til lange samtaler på over en time. Interviewene har givet en dybdegående viden om og erfaringer fra de frivillige, og udgør således undersøgelsens største vidensgrundlag. Det er i høj grad interviewene, der har givet os nuancer og forståelse for, hvad festivalfrivillighed er og kan. Både for den enkelte, for arrangementet og for samfundet.

Med 113 interviewpersoner fordelt på 80 interviews har vi et omfattende kvalitativt datamateriale til rådighed, hvilket har gjort det muligt for os at underbygge og verificere, så fortællinger ikke står helt alene. Vi har f.eks. et tema om frivilligkrisen, og de mange interviews bidrager til en nuanceret analyse af, hvad krisen gik ud på, og at der var både generelle udfordringer og konkrete oplevelser, der tilsammen tegner et billede af, hvordan krisen oplevedes for både frivillige og ansatte. På samme måde kan vi nuancere begrebet fællesskab ved at finde både fælles træk og forskelle i fortællingerne. Vi har lagt vægt på, at beskrevne oplevelser primært er relevante for undersøgelsen, hvis de har lagt sig op ad oplevelser fra flere interviewpersoner.

De kvantitative data

Spørgeskemaet har været uddelt blandt frivillige på de 14 festivaler, ligesom det flere steder har været delt i festivalerne facebookgrupper for frivillige, gennem interne mails og på intranet.

I bilag 3 ses spørgerammen, som har været udarbejdet i et onlineformat.

7 interviewpersoner er med for første gang.

1 interviewperson har været frivillig på samme festival i 48 år.

Hvem har vi talt med i de 80 interviews

83 af de 96 frivillige er festivalfrivillige, som er organiseret direkte af festivalen.

9 er foreningsfrivillige; organiseret f.eks. af en idrætsforening, som er aktiv på festivalen.

4 er partnerfrivillige, og er tilknyttet gennem en kommerciel partner til festivalen.

36 af de frivillige er ad hoc-frivillige.

27 er mellemledere.

33 er holdledere.

** Se beskrivelser af de forskellige typer i kapitlet Timer, roller og hierarkier*

Festival	AntalA	Frivillige	%	AntalB
SPOT (5. - 6. maj)	30	600	0,78%	60
Jelling Musikfestival (25. - 28. maj)	117	6.643	8,64%	661
NorthSide (1. - 3. juni)	38	6.900	8,98%	687
Heartland (8. - 10. juni)	112	4.056	5,28%	404
Roskilde Festival (24. juni - 2. juli)	355	28.000	36,44%	2.787
Vig Festival (6. - 8. juli)	176	3.030	3,94%	302
Grøn (29. - 30. juli)	153	3.100	4,03%	309
Smukfest (30. juli - 6. august)	268	19.700	25,63%	1.961
Avernax (10. - 13. august)	38	320	0,42%	32
Folkely (24. - 26. august)	51	300	0,39%	30
Tønder Festival (24. - 27. august)	572	3.200	4,16%	319
Anden festival	68	1.000	1,30%	100

Tabel 1: Vægtning af besvarelser i spørgeskemaet

Grundlag for vægtning af undersøgelsens besvarelser. Det er forskelligt, hvor præcist overblik festivalerne har over deres frivillige (i skrivende stund), så nogle af tallene er helt nøjagtige og andre er „i runde tal“. De er opgjort efter afvikling og er anslået af festivalerne selv i sommeren 2023. Alle festivaler registrerer deres frivillige, men med forskellige systemer og koder og i forskellige samarbejder med foreninger og partnere, ligesom der hele tiden er udskiftning blandt de frivillige.

Vi har fået 1.978 besvarelser på spørgeskemaet, og antallet af besvarelser fra de enkelte festivaler er meget varierende. Tønder Festival har langt flest besvarelser, mens NorthSides frivillige ikke har været så meget til tasterne ift. hvor mange, de er. Vi arbejder derfor med besvarelserne i spørgeskemaet på to måder.

De vægtede resultater – den samlede population af festivalfrivillige

Til at komme med et bud på en samlet viden om festivalfrivillighed, har vi skaleret svarene op og ned, så de vægtes tilsvarende festivalernes andel af den samlede frivilligpopulation på de 14 festivaler. På den måde kommer Roskilde Festivals svar til at fylde mest (36,4%) i undersøgelsen, og Tønder Festivals svar fylder 4,2% svarende til deres samlede antal frivillige på 3.200 personer (se tabel 1 ovenfor).

På enkelte af festivalerne har vi ikke et højt nok antal besvarelser til, at vi kan sige, at undersøgelsen er sta-

tistisk repræsentativ. Samlet set har vi dog et robust sample. Når vi sammenligner tallene i denne undersøgelse med de interne undersøgelser, vi har fået fra festivalerne, anser vi de vægtede tal for at være tilstrækkelige til at vise nogle reelle tendenser.

Det er meget forskelligt, hvad festivalerne spørger til i interne undersøgelser, og vi har ikke lov til at vise deres resultater, men vi finder i vores undersøgelse f.eks. store mængder førstegangsfrivillige samme steder som i de interne undersøgelser. Motivationer og hvordan man får adgang, viser også samstemmende tendenser, ligesom der er lighed i, hvor de frivillige bor, hvor længe de har været med mv.

Alle de steder hvor tabeller og statistiske sammenhænge er baseret på vægtede tal, er det nævnt.

Vores sample: De ikke-vægtede resultater

I den anden og mere kvalitative tilgang til spørgeskemaets resultater arbejder vi med besvarelser fra de 1.978 festivalfrivillige ($n=1.978$) og ikke med vægtede tal. Her taler vi om de frivillige, som har besvaret, som *respondenter*. At se på respondenternes svar vægtet 1:1 er især hjælpsomt, når vi skal analysere på motivation sammenlignet med andre spørgsmål fra skemaet. Det kan f.eks. være ved at se på, om alder har sammenhæng med, hvad man motiveres af.

Kombinationer af data fra spørgeskemaet

I analysen kan vi også gruppere den kvantitative data, vi får fra spørgeskemaet, så vi, udover at se på festivalerne samlet og enkeltvis, kan gruppere dem på forskellige måder og således få øje på andre tendenser. Eksempelvis hvad angår størrelse (se illustration ovenfor), alder, uddannelsesniveau og motivation, som vi skal se senere i undersøgelsen.

Smukfest

Heartland

Roskilde Festival

Folkely

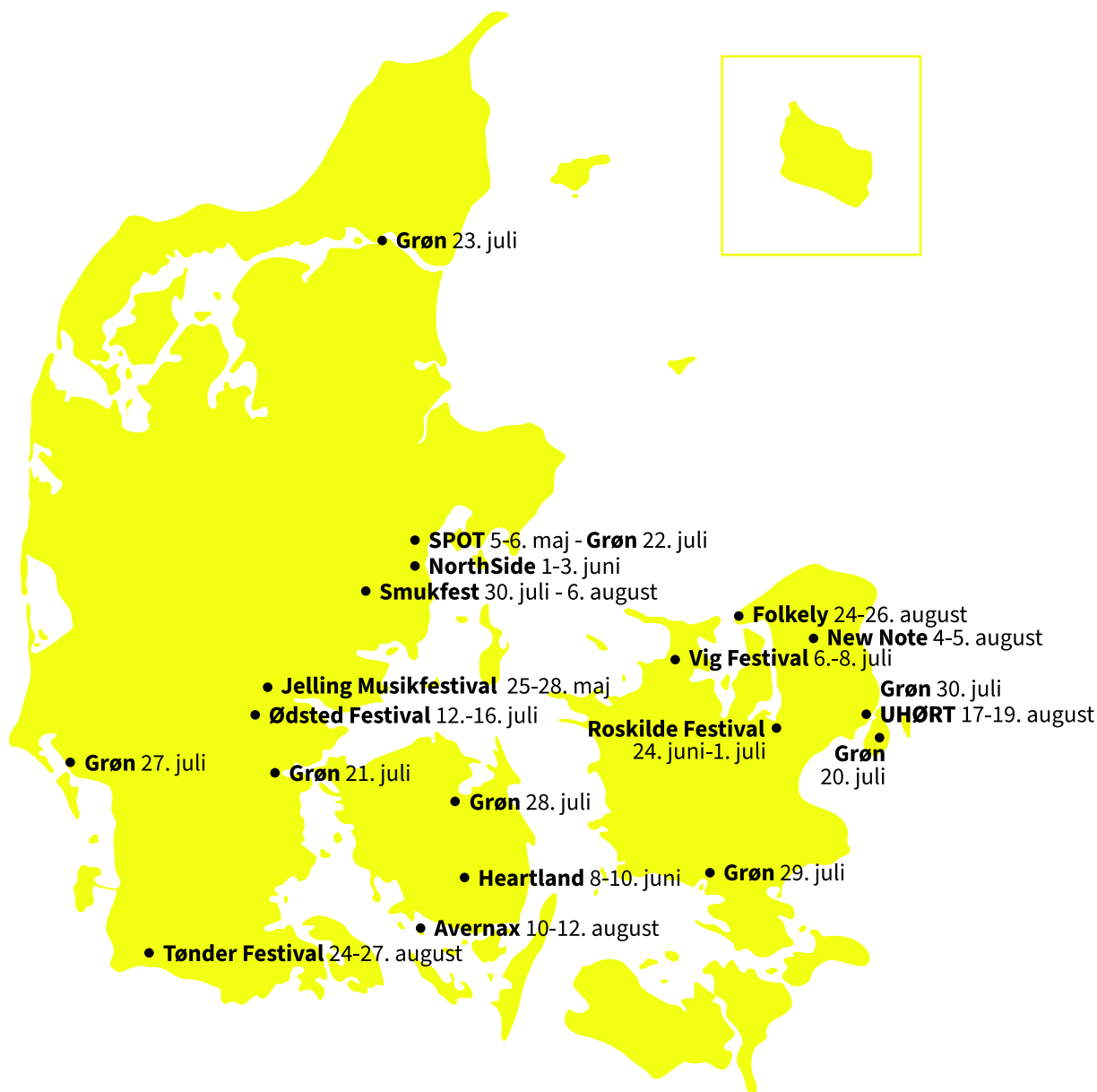
Del 2

Kultur- begivenheden

I denne del af undersøgelsen kommer vi nærmere en forståelse af, hvad en festival er, og hvilken rolle den spiller i et bredere kulturlandskab. I kapitel 2.1 præsenteres festivalerne med koncept, formål og typer, og i kapitel 2.2 beskrives festivalernes betydning for lokalsamfundene.

** Hvis du vil læse mere om de enkelte festivaler, kan du finde case-beskrivelser af hver af de 14 festivaler i Del 5 bagerst i rapporten.*

Figur 1: De 14 festivalers placering og afholdelsestidspunkt i 2023

2.1 Festival som en kulturel begivenhed

I indledningen har vi kort været inde på, hvordan de overordnede rammer for en festival ser ud. Men festivalerne består af mere end det konkrete setup med koncerter, publikum, bespisning og sommetider overnatning. De er manifestationer af kultur, fest og fællesskab. På alle de festivaler, vi her undersøger, er

musikken samlingspunkt, men ofte er der også kunst og talks på festivalpladserne. Der er typisk alkohol involveret, og der er lagt op til fest og sene aftener. Det hele oplever man som gæst i høj grad *sammen med andre*. Både folk man kender, og folk man ikke kender. Man oplever festivalen i helt små grupper, og som en del af et større menneskehav. Oplevelsen kan være svær at sætte ord på, men den er nem at mærke, når man er til stede.

De 14 festivaler i denne undersøgelse fandt sted på tværs af Danmark og på datoerne vist i figur 1.

Formål og forretningsmodeller

Selvom vi i undersøgelsen her taler om festivaler som en relativt samlet gruppering og størrelse, så er formål og forretningsmodeller meget forskellige. Udover det kulturelle, ofte musikalske formål er festivalerne drevet af forskellige ambitioner.

Smukfest er drevet af at skabe en *antidagligdag*, hvor man kan få en festlig pause fra hverdagen. Heartland vil gerne sætte et kulturelt aftryk i gæsternes bevidsthed. SPOT er en showcase-festival og dermed link mellem nye bands og branchen. Roskilde Festivals primære formål er at støtte initiativer for børn og unge, samt humanitære og kulturelle formål med store økonomiske donationer og ved at skabe rum for ungdomskultur. Festivalen som begivenhed er et middel til det, selvom mange nok først og fremmest kender den som en af Danmarks største kulturbegivenheder. Så selvom dét at være en musikfestival ved første øjekast kan virke forholdsvis ens i format og udtryk, så er formål, forretningsmodeller og målgrupper meget forskellige.

Det har naturligvis også betydning for frivilligheden og festivalernes organisering. De fleste festivaler er organiseret i en forening og en fond, og eventuelle ansatte er placeret i fonden, hvor man også kan oparbejde en opsparing til f.eks. vedligehold af udstyr, scener osv. De festivaler, der karakteriseres som almennyttige foreninger er underlagt en række krav for at bevare den status.

Enkelte festivaler har en kommerciel ejerkreds, og er derfor organiseret som privatejede virksomheder.

På side 23 kan du se en oversigt over de seneste offentliggjorte donationer (pr. marts 2024).

Syv af festivalerne samarbejder med det lokale foreningsliv, ofte idrætsklubber, men det kan også være institutioner o. lign. En forening kan f.eks. have en madbod på festivalen og få overskuddet fra salget, eller de kan fungere som serviceforeninger, der får et beløb pr. time pr. frivillig. De frivillige står f.eks. i barer, er portvagter, står for oprydning o. lign. Det genererer vigtige bidrag til deres klubber, og på den måde er festivalerne med til at kanalisere midler ud til almennyttige formål.

Non-profit almennyttig forening/fond

**Jelling Musikfestival
Roskilde Festival
Vig Festival
Grøn¹**

Uddeler overskud, men det er ikke det primære formål

**Tønder Festival
Avernax²
Folkely³**

Non-profit erhvervsdrivende forening/fond

Smukfest

Nonprofit (fonds-) støttet forening

**SPOT
Ødsted Festival
New Note
UHØRT**

Kommerciel ejerkreds

**NorthSide
Heartland**

¹ Ejers af Muskelsvindfonden, som er almennyttig.

² Er ved at etablere Avernax-fonden som bl.a. vil drive et klubhus på Avernakø. Overskuddet (2022 + 2003) deles pt. mellem fonden og lokalt foreningsliv (hvilket er beskrevet i festivalens formål).

³ Folkely har til formål at blive en overskudsgivende, almennyttig forening, men er pt. afhængig af støtte. I 2023 ser festivalen ud til at give et mindre overskud (jf. Festivalleder Mark Rydahl), som ikke er opgjort i skrivende stund. Overskuddet doneres til kulturprojekter i Nordsjælland.

Vig Festival

[REDACTED]

2022

5.808.000 kr. til de to moderforeninger

Grøn

[REDACTED]

Alt overskud til Muskelsvindfonden

Jelling Musikfestival

[REDACTED]

2023

8.003.120 kr.

Roskilde Festival

[REDACTED]

2022

Ca. 15.000.000 kr.

Smukfest

[REDACTED]

2023

Ca. 2.480.000 kr. til Smukfonden

Tønder Festival

[REDACTED]

2022

174.246 kr.

NorthSide

[REDACTED]

2022

50.000 kr. til Aarhus Volume

Avernax

[REDACTED]

2023

165.000 kr. til projekter på Avernakø

Tabel 2: Donationer

Flere festivaler donerer hele eller dele af overskuddet til almennyttige formål. Her er de seneste officielle tal. Folkely har også et endnu ikke offentliggjort overskud fra 2023 og en rundspørge blandt de 14 festivaler indikerer, at 2023 bliver et godt år økonomisk.

Tre typer festivaler

Der er en væsentlig forskel på festivalerne, hvad angår de fysiske rammer, opgaver og afvikling. For at illustrere nogle af disse forskelligheder, har vi opdelt festivalerne i tre typer.

Festivaler uden camping

Selvom alle festivalerne afvikles over flere dage, kan fem af dem beskrives som en flerdages begivenhed eller en udvidet koncertrække. Det gælder NorthSide, SPOT, UHØRT, New Note og Folkely, og fælles for dem er, at man ikke kan overnatte på selve festivalen. Det gør i sagens natur, at der er lidt mindre kompleksitet for arrangørerne i og med, at der ikke skal planlægges og drives campingområder. Det betyder også, at den festivalplads, man har ansvaret for, har åbne- og lukketider. Sikkerhedsopgaven er derfor også mindre, ligesom bespisnings- og logistikopgaverne er mere afgrænsede. Der er heller ikke samme behov for at have en strategi for, hvordan gæsterne er sammen 24 timer i døgnet, fordi de kan trække sig tilbage til deres hjem eller hotelværelse, hvis de har fået nok festival for en dag.

313 af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen er frivillige på en festival uden camping. Af dem er 40% med for første gang til sammenligning med 24% af de frivillige på campingfestivaler.

En omrejsende festival

Grøn er den eneste festival, der rejser rundt i landet, mens den afvikles. Festivalen afvikles to gange fire dage på to uger – hver gang i en ny by. Grøn skal heller ikke håndtere gæsternes velbefindende 24-syv, men til gengæld skal de pakke en hel festival ned ved midnatstid, for så at sætte den op i en ny by få timer senere. Grøn er derfor særligt afhængige af en frivilligruppe, der bevæger sig i takt inden for de

Grøns frivillige er bosat i hele landet, som en markant forskel til de andre festivaler, der har tydelige lokale profiler i frivilligheden.

Festivaler med camping

Jelling Musikfestival
Heartland
Roskilde Festival
Vig Festival
Ødsted Festival
Smukfest
Avernax
Tønder Festival

Festivaler uden camping

SPOT
NorthSide
Grøn
New Note
UHØRT
Folkely

rammer, der er udstukket fra centralt hold. Gæsterne deltager blot en enkelt dag, og derfor er Grøns fokus ikke så meget på at skabe fællesskaber på tværs af gæsterne, der typisk kommer i eksisterende fællesskaber. Bag Grøn står, som tidligere nævnt, Muskel-svindfonden, hvorfor der også er et ekstra stort tilgængelighedsfokus på festivalpladsen.

Festivalen som en by

De sidste otte festivaler (Jelling Musikfestival, Roskilde Festival, Smukfest, Vig Festival, Heartland, Ødsted Festival, Avernax og Tønder Festival) har campingområder tilknyttet, og deres opgave kan derfor på sin vis sammenlignes med at drive en by i afviklingsdagene. Så udover selve festivalpladsen, skal der håndteres overnatning, typisk med medbring-selv-telt og adskillige andre tilkøbsmuligheder, bedefaciliteter, mad og drikke, transport til og fra campingområderne med stor oppakning og meget andet. En stor praktisk, logistisk og sikkerhedsmæssig opgave.

Derudover skal man håndtere, at folk er til stede 24 timer i døgnet; glade, trætte og måske berusede. På campingpladsen findes en boform med meget lidt afstand mellem såvel fremmede som egne venner. Her skabes grobund for nye venskaber, men det giver også sommetider anledning til konflikter. For festivalerne følger derfor også en opgave med at facilitere og skabe de helt rigtige rammer for deres overnattende gæster.

Opgaver, kompleksitet og tid

En af de særlige ting ved festivaler er, at næsten alt, man kan forestille sig ske på almindelig arbejdsplads i løbet af et år, kan ske på en festival i løbet af få dage eller uger. Læg dertil åben himmel i al slags vejr, fest og alkohol, og slutteligt alle de frivillige kræfter, der samles fra nær og fjern. Så har du en kulturbegivenhed, der med al sin kompleksitet skal gennemføres på meget kort tid.

Det kan være svært at begribe, hvor mange opgaver, der skal knyttes sammen for, at der kan afvikles en festival. Festivalgæster oplever scenerne, hegnene om pladsen, madboder og barer.

Lige bag ved disse står beredskabet, der sørger for at sikkerheden er i orden, og der er adgangsveje, affaldssortering og sanitet mv., der skal fungere. Forud for dette ligger en uendelig række af opgaver, der skal løses, herunder et enormt logistikarbejde, et hav af myndighedsgodkendelser og samarbejder med foreninger, kommuner og kommercielle partnere. Der er lavet bookinger af kunstnere, der går otte-ti måneder tilbage, der har været evalueringer af den forrige festival, der er rekrutteret frivillige, der skal løse nye opgaver, billetsalgskampagner er planlagt og afviklet, der har været frivilligarrangementer hen over året, og kommunikationsindsatsen både udadtil og indadtil er altid i gang.

At skabe en festival kan virke som det muliges kunst med forudsete og uforudsete udfordringer, der

konstant skal løses. Opgaverne for festivalfrivillige er derfor også meget varierede. Fælles for opgaveløsningen er, at det er en fordel at kunne omstille sig og finde på kreative løsninger i en fart. Hvis strømmen går, kan man ikke flytte til det næste mødelokale. Hvis regnen vælter ned, skal veje og stier sikres, og det skal gøres nu, og ikke om en halv time. Hvis en frivillig bliver syg, kan man ikke tilkalde en vikar til at løse opgaverne i næste uge; det er her og nu, der skal findes en erstatning. Eller hvis én i fællesskabet ikke opfører sig ordentligt overfor andre, så skal der handles på det med det samme. Og ligesom det kan ske på almindelige arbejdspladser, kan der opstå velkendte situationer med misforståelser eller manglende forventningsafstemning.

Som frivillig ved man, at der vil komme mange vilde og milde udfordringer ud af det blå, fordi sådan er det, når man afvikler større arrangementer (også udenfor festivalregi). Det kræver altid en veltilrettelagt beredskabsledelse, og det er et særkende for festivalerne, at der skal afvikles endnu en koncert lige om lidt, at gæsterne ikke går hjem (før sent på aftenen eller efter flere dage), så man kan puste ud. Man kan heller ikke mødes med kollegaerne til ugemødet på næste tirsdag og lige finde en løsning dér. Når først opbygning og dernæst afvikling af en festival er i gang, er det et maskineri af høj intensitet og kompleksitet. Det er i den kontekst frivilligheden i denne undersøgelse skal forstås.

2.2 Lokal forankring

For mange lokalområder er festivalerne en vigtig del af årets gang. Nogle af festivalerne samler frivillige fra hele landet, men det er tydeligt, at folk fra lokalområderne er afgørende for festivalernes eksistens⁴.

På SPOT og NorthSide er hhv. 73% og 84% af de frivillige fra Århusområdet.

På Grøn kommer de frivillige fra hele landet. På Smukfest kommer 65% fra Skanderborgområdet. 92% af Folkelys frivillige er lokale lige som 75% af Vig Festivals.

På Jelling Musikfestivaler 53% lokale og øvrige 28% fra nærområdet. På Tønder Festival kommer 64% fra det sønderjyske.

Tre festivaler tiltrækker både lokale og københavn-ske frivillige. Det gælder Heartland (64%/18%), Avernax (29%/50%) og Roskilde Festival (32%/45%).

Noget af det, der gør festivaler særegne, er, at der ved langt de fleste festivaler er en helt tydelig bevidsthed om at være lokalt forankret. Nogle steder får man nærmest et indtryk af, at byen er synonym med festivalen. Jellings indbyggertal tidobles, når festivalen afvikles; de unge frivillige på NorthSide kalder den „en rigtig Århus-festival“, og den slags fortællinger fortsætter hele vejen rundt. Smukfest er uden tvivl et vartegn for Skanderborg, Vig Festival for Vig og Tønder Festival for Tønder. Mange af de frivillige, vi møder landet rundt, omtaler helt indforstået Roskilde Festival som „Roskilde“. På Fyn refererer de frivillige til, at de har manglet den gamle Midtfyns Festival, og de er glade for, at der er kommet festivaler som Avernax og Heartland til. Folkelys og Ødsted Festival bygger sig op, med ambitionen om at etablere sig som lokale samlingspunkter. SPOT, New Note og Uhørt ligger alle i uddannelsesbyer, og deres program er med upcoming bands, hvilket skaber lokalt forankrede mødesteder for de studerende og andre, der har interesse for musik, hvilket i sig selv markerer et mødested for musikbranchen og musikinteresserede i lokalområdet.

Det er tydeligt, at festivalerne engagerer mange mennesker, og det skinner igennem, at de lokales op-

bakning og involvering er af stor betydning, både for festivalernes lokale forankring, og helt konkret som grundlag for at de kan eksistere.

Som tidligere nævnt uddeler en række af festivalerne helt eller delvist deres overskud hvert år. Overskuddet tilfalder ofte både nationale og lokale aktører. Dermed er festivalerne ikke blot en begivenhed eller et vartegn, der giver liv til et område en uge om året. De festivaler, som har et erklæret mål om at tjene penge til at støtte kulturliv og trivsel, forpligter sig også på at generere et overskud til at få anden kultur til at leve – nationalt og lokalt.

Udover at festivalerne har overskud, tjener en række foreninger, som tidligere nævnt, også penge til deres foreningsaktiviteter på sommerens festivaler:

„Og de penge, som går ind her i Høj Støtteforening, de gør jo så, at håndboldklubben kan søge midler, hvis de skal måske på juletur eller et eller andet. Og så kan de give et tilskud til hver enkelt spiller for at prisen bliver holdt på et fornuftigt niveau. For sådan en tur kan jo hurtigt løbe op i 1.500-2.000 kroner. Og så hvis man har en familie, og man har to børn, der skal afsted... så hjælper pengene den vej. Så det er sådan noget det går til. Eller at købe udstyr og bolde. Det kan være mange forskellige ting. Og det er mange penge, som klubben laver på en uges arbejde,“ fortæller Johnny som er foreningsfrivillig på Roskilde Festival.

På Roskilde Festival 2022 skabte de over 200 samarbejdsforeninger og -virksomheder en fortjeneste til dem selv på 31,4 millioner⁵.

Flere af festivalerne er med til at drive lokale spillesteder, hvor de året rundt bidrager til musiklivet. I lokalområderne kan der også rækkes ud til festivalernes frivilligmiljøer, som gerne stiller op, når der skal arrangeres Tour de France, oprydningsdage i lokalområdet eller afvikles sikkerhedsopgaver til store enkeltkoncerter rundt om i landet.

” I går da jeg rendte rundt, havde jeg lidt svært ved at finde rundt. Jeg måtte have mit kompas frem for lige at finde ud af, hvor jeg skulle hen. Og så tænkte jeg over, at det er helt sindssygt, at det, vi laver, er en lille del af så stor en helhed. Det dér, det har jeg været med til at skabe.

Del 3

Festivalfrivillige

Efter et indblik i hvad festivaler er for en størrelse, vender vi i denne del blikket mod de frivillige.

Vi ser på, hvem de frivillige overordnet set er. Her præsenteres således data på alder, uddannelse, køn mv., og dernæst kommer der eksempler på, hvordan man kan være frivillig, og hvad man kan lave.

Vi går også tættere på de frivilliges motivationer, erfaringer og oplevelser, når vi i de senere kapitler ser på fællesskab, ejerskab, adfærd, adgang, organisering og ledelse af festivalfrivillige. Mod slutningen af kommer vi ind på de kompetencer og den rummelighed, som de tager med sig ud i samfundet.

3.1 Frivilligheden i tal

De 14 festivaler engagerer omtrent 77.000 frivillige. Roskilde Festival og Smukfest har flest med sine hhv. 28.000 og 20.400 frivillige. SPOT, Avernax og Folkely har mellem 300 og 600 frivillige til sammenligning, og Ødsted, New Note og Uhørt har så få, at vi har slået dem sammen i kategorien „anden“ (se figur 2 på næste side).

Køn

Der er en jævn fordeling mellem mænd og kvinder. Ifølge spørgeskemaet er 44% mænd og 55% kvinder. 18 af de 1.978 respondenter svarer non-binær eller „andet“ på spørgsmålet om køn. Blandt de frivillige, vi interviewer, er der ikke bemærkelsesværdig forskel ift. ansvarsroller og køn; kvindelige ledere er lige så naturligt som mandlige, og ingen stiller spørgsmål ved det.

Alder

Når det kommer til aldersfordeling, viser undersøgelsen nogle udsving. Der er en del unge op til 25, og folk der er over 40. Der er færrest frivillige i den typiske alder for småbørnsfamilier.

85% af de frivillige på SPOT og NorthSide er under 40 år.

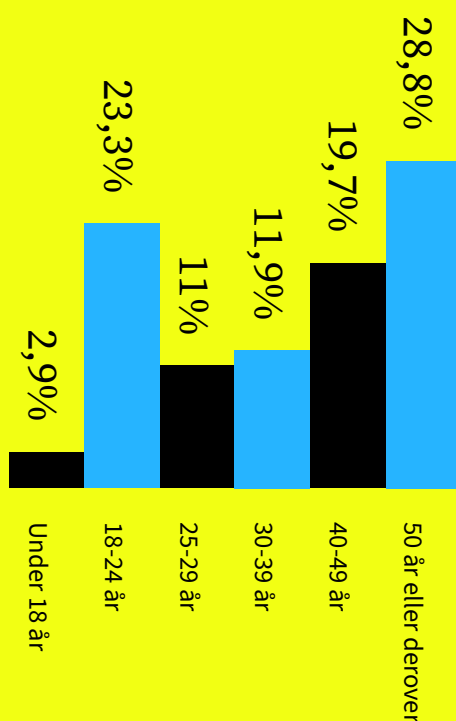
Flere end 75% af de frivillige på Jelling Musikfestival og Tønder festival er over 40 år.

Er de unge med?

Et tema, som går igen, når vi taler med de frivillighedsansvarlige på festivalerne og i andre kultursammenhænge, er, om vi har „de unge“ med. På festivalsiden viser denne undersøgelse, at det har de. Vi finder en stor andel af de unge blandt de førstegangsfriwillige, men en del unge kommer også igen. I denne undersøgelse er 38% af unge frivillige under 25 år gengangere på festivalen i 2023.

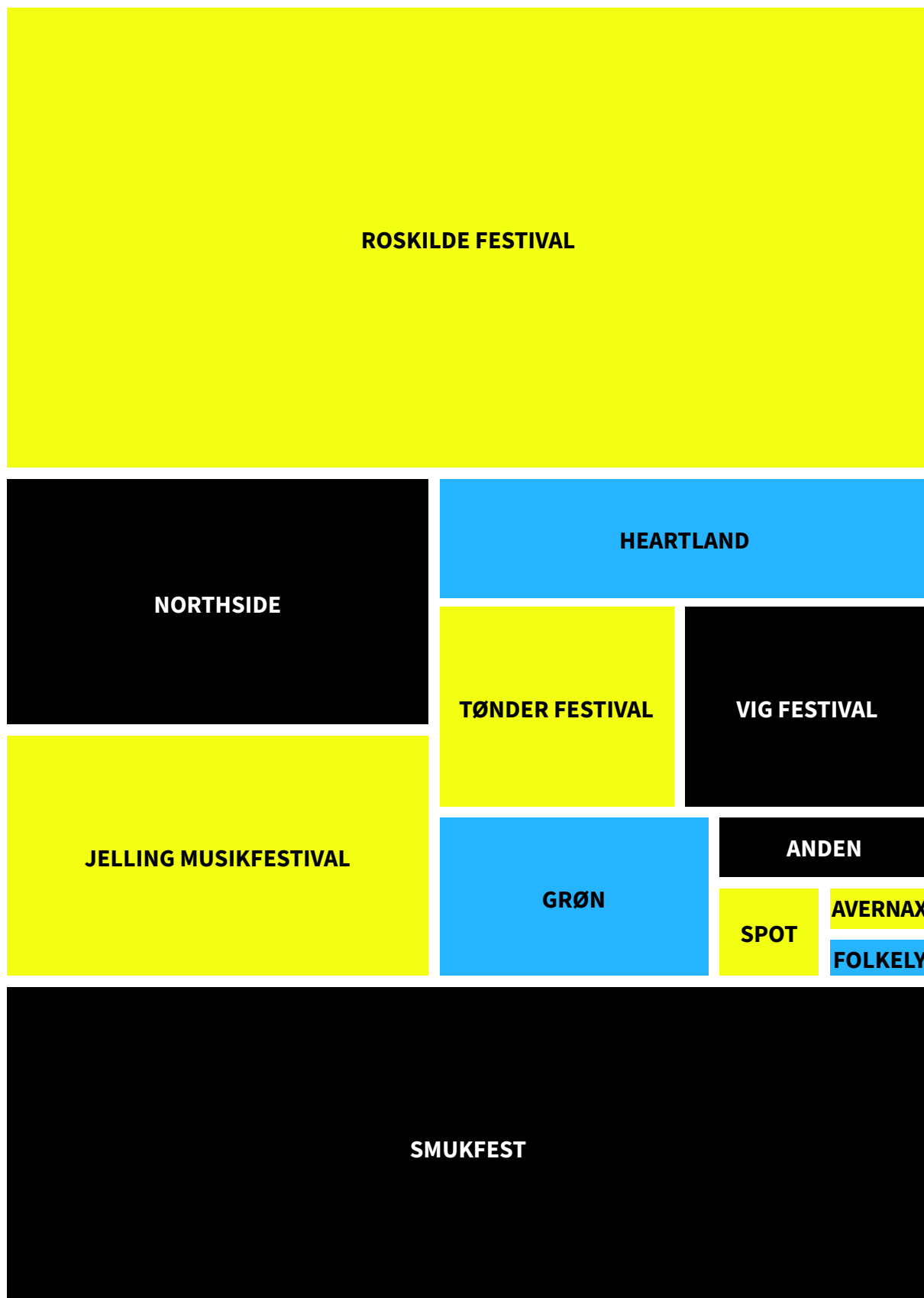
55% af de førstegangsfriwillige er under 25 år.

26% af alle de frivillige er under 25 år.

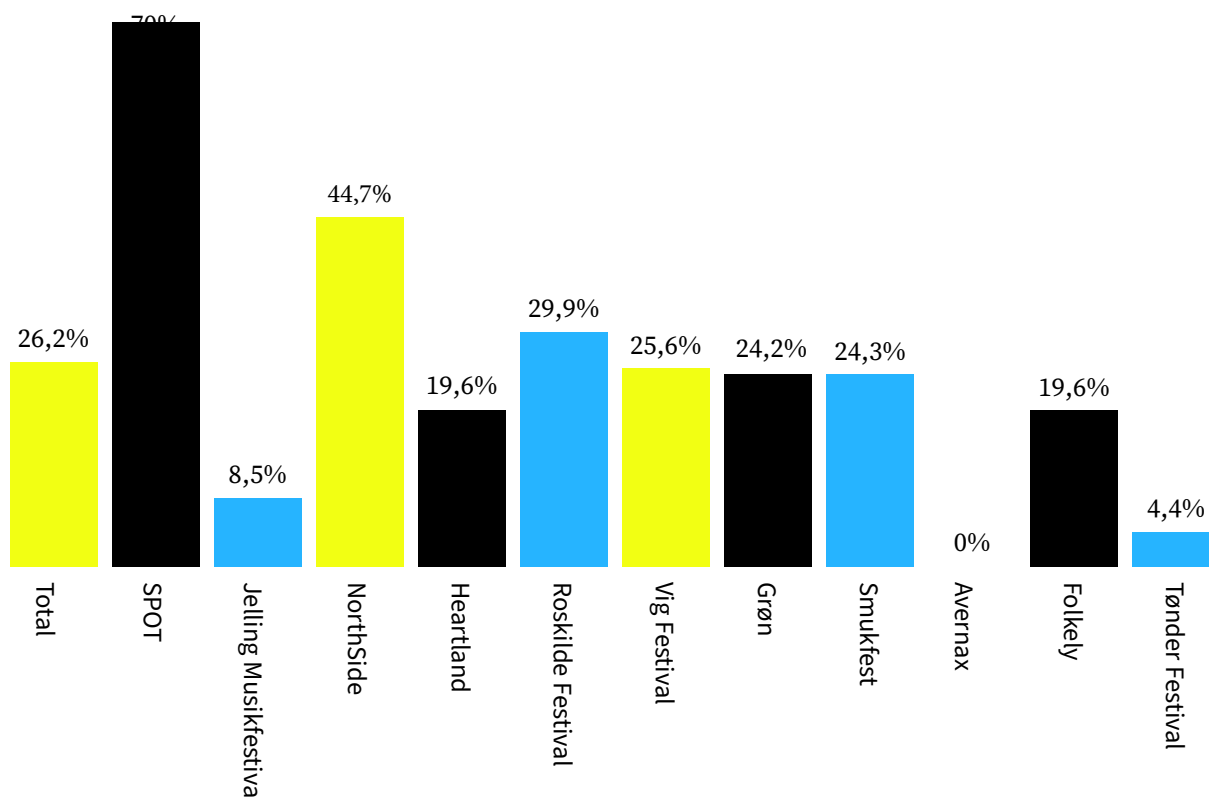
Figur 3: Aldersfordeling

De festivalfrivilliges alder inddelt i forskellige aldersgrupper. Vægtede tal.

Figur 2: Antal frivillige

Der er stor forskel på, hvor mange frivillige der er engageret på de forskellige festivaler. På de 14 festivaler i denne undersøgelse spænder antallet fra 12 frivillige og op til 28.000. Forskellen er illustreret i denne figur.

Figur 4: Frivillige under 25 år fordelt på festivaler

I gennemsnit er 26% af de frivillige på undersøgelsens festivaler under 25 år, men der er stor variation mellem de enkelte festivaler. SPOT og NorthSide fra studiebyen Aarhus har ikke overraskende flest, men der er også festivaler, hvor ungdommen fylder relativt lidt i det frivillige fællesskab

Det er i den unge aldersgruppe, vi finder flest frivillige, der er motiverede af at få en billet i bytte for deres indsats. Faktisk er de den eneste aldersgruppe, der vægter billetten højere end fællesskab, viser tallene. I interviewene har vi også mødt en række unge, og flere af dem fortæller, at de netop ser frivilligheden som en mulighed for at spare udgiften til billetten. Alligevel fylder motivationen for en gratis billet ganske lidt i samtalerne, når vi taler om deres indsats og engagement, når de først er på festivalen. Det kommer vi mere ind på senere i undersøgelsen.

Vi møder også unge, der har markante ansvarsroller, som kræver mange timer. Her er det ikke billetten, der er motivationen, da det økonomisk set ville være en mere fornuftig løsning at bruge tiden på et lønnet job og så købe billetten.

For de yngste frivillige vægter den gratis festivalbillet højest som motivationsfaktor

UNDER 25 ÅR

Billetten (62%) - Fællesskab (55%) - Formål (25%)

25-39 ÅR

Fællesskab (73%) - Billetten (46%) - Formål (43%)

40-54 ÅR

Fællesskab (80%) - Formål (43%) - Billetten (33%)

55-69 ÅR

Fællesskab (79%) - Formål (45%) - Billetten (26%)

70+ ÅR

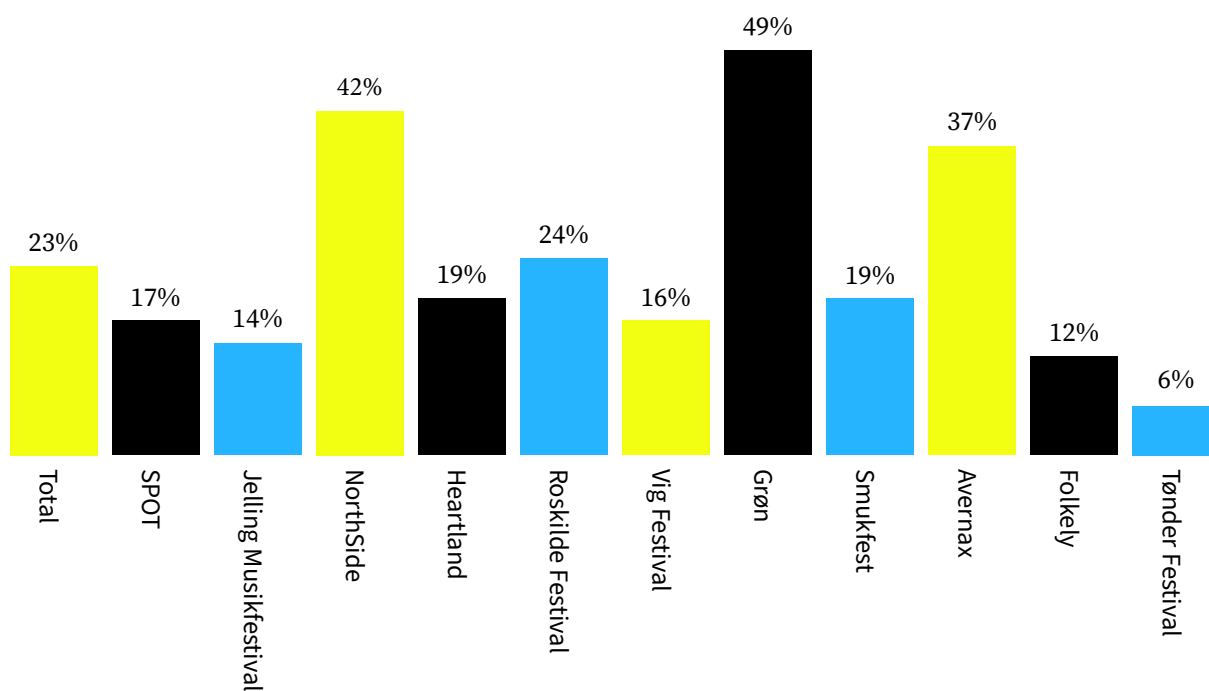
Fællesskab (70%) - Formål (44%) - Billetten (18%)

Figur 5: Alder og motivation

De tre hyppigste motivationsfaktorer fordelt på aldersgrupper. n=1.978.

”Jeg blev primært frivillig for at spare pengene for at være ærlig. Jeg skrev på en annonce på Roskilde Festivals hjemmeside, og så var det byggelederen herfra, der svarede først. Men det skidehyggeligt! Jeg kan godt lide det. Det er fedt!

UNG FRIVILLIG PÅ BYGGEHOLD PÅ ROSKILDE FESTIVAL

Figur 6: Andel af frivillige på 25-39 år

Generelt er 23% af de festivalfrivillige mellem 25 og 39 år, hvilket er en lidt lavere andel end i andre aldersgrupper, men nogle festivaler skiller sig ud og har mange frivillige i den alder, hvor småbørn og karriere også begynder at fylde for mange mennesker.

Karriere og familieliv

I interviewene møder vi lidt færre frivillige mellem 25-39 år, altså den alder, hvor mange begynder at have fuldtidsarbejde og stifte familie.

Ser vi på tallene afspejler de samme tendens, nemlig at den aldersgruppe er mindre repræsenteret i festivalfrivilligheden. De er der, men ikke i lige så høj grad som de yngre og ældre (se figur 6 og 7).

Nogle af de frivillige, der har små og mellemstore børn, peger på, at de skal have både økonomi og logistik til at gå op mellem familielivet og deres frivilligindsats. Der er flere forpligtelser at tage højde for, og hvis man vil have familien med på festival, bliver det også dyrere.

Vi har også mødt frivillige, der var næsten færdiguddannede med udsigt til „voksenløn“, som de siger.

Når de taler om kommende festivaler, overvejer de, om det er indsatsen værd at være frivillige, når de har pengene til at betale for billetten. Katharina (og Alex), der sælger ørepropper på Heartland siger f.eks.:

„12 timer er fair nok, og at sælge ørepropper er en god tjans. Men nu hvor jeg har voksenarbejde, kan jeg også betale en billet, og vi gider ikke stå i baren eller madbod. Det har jeg prøvet, da jeg var teenager“

Ifølge tallene tyder det på, at de frivillige begynder at få mere tid til at lave festival, når de er et sted midt i 40'erne og for alvor, når de rammer 50 år. De efterfølgende år ligger den aldersgruppe en stor indsats. Hen mod pensionsalderen falder tallene igen.

49% af de frivillige er over 40 år.

De unge frivillige på Folkely har bl.a. arrangeret Talk Town

Frivilligerfaring

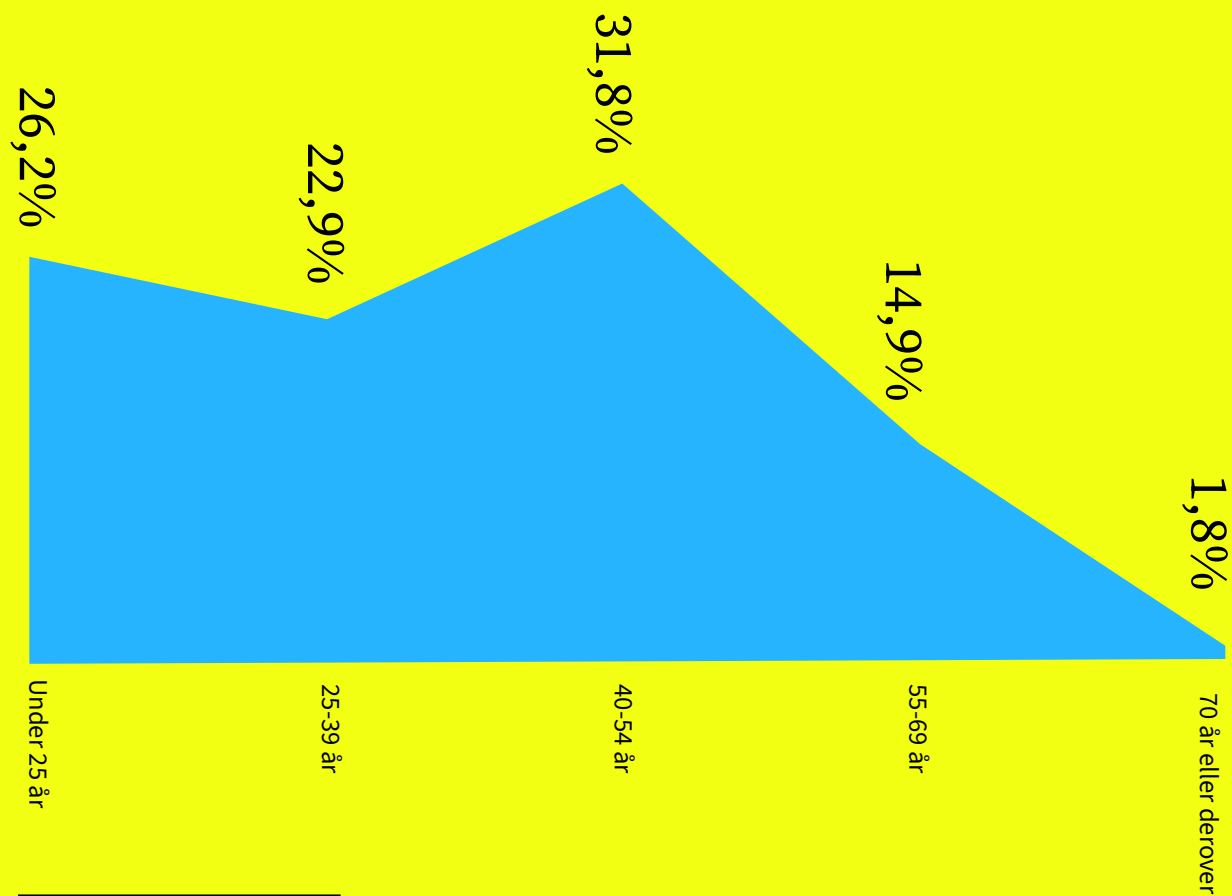
Den vægtede undersøgelse af frivilligheden på de 14 festivaler viser, at festivalerne generelt set lykkes med at tiltrække nye frivillige, og altså have løbende udskiftning og samtidigt fastholde de erfarne frivillige. 46,5% af de frivillige har været med mere end 4 gange på den aktuelle festival, så der er stor viden og mange erfaringer at stå på og dele med nye frivillige (se figur 8).

Deler man festivalerne op i store og små festivaler, viser spørgeskemaet, at her er mange førstegangsfriwillige hos de mindre festivaler, som typisk også er de nyere (se figur 9).

På Jelling Musikfestival og Tønder Festival har 35% af de frivillige været med i mere end 10 år.

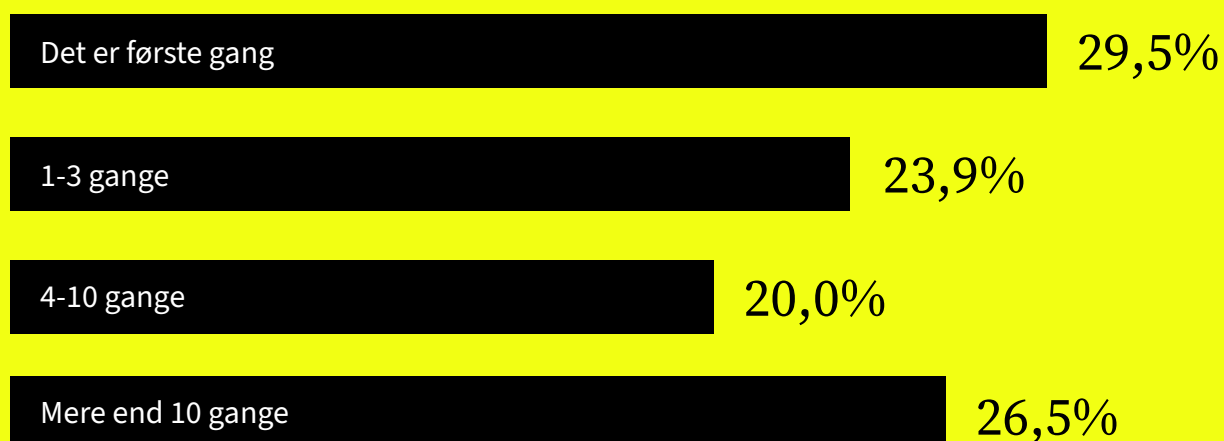
I de vægtede data fra spørgeskemaet kan vi se, at de nye frivillige oftest er unge, men at der også kommer nye frivillige blandt andre aldersgrupper. Igen ser det ikke ud til at f.eks. børnefamilier har samme overskud til at melde sig som nye festivalfrivillige (se figur 10).

44% af de førstegangsfriwillige er under uddannelse.

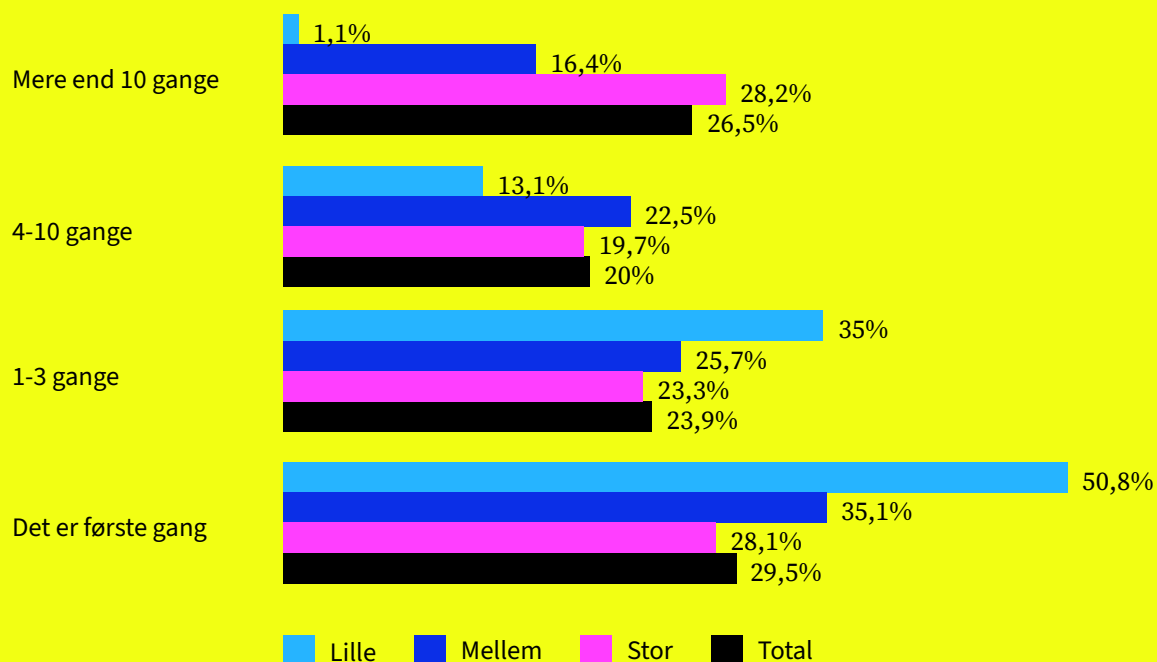
Figur 7: Aldersfordeling på frivillige

Andelen af frivillige fordelt på alder. Vægtede tal.

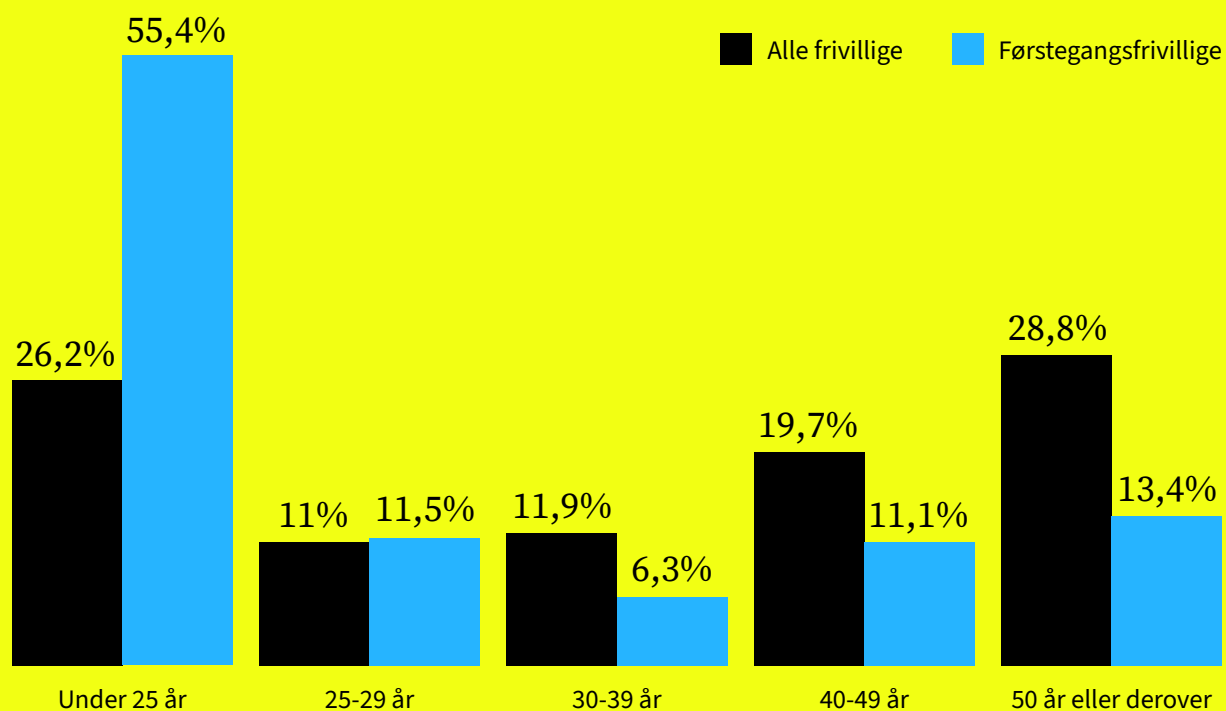
Figur 8: Hvor mange gange har du været frivillig her?

Erfaring som frivillig på den aktuelle festival. Spørgeskemaundersøgelsen viser at både nye, mindre erfarne og meget erfarne er med som frivillige (ikke alle 14 festivaler har eksisteret i op til 10 år). Vægtede tal.

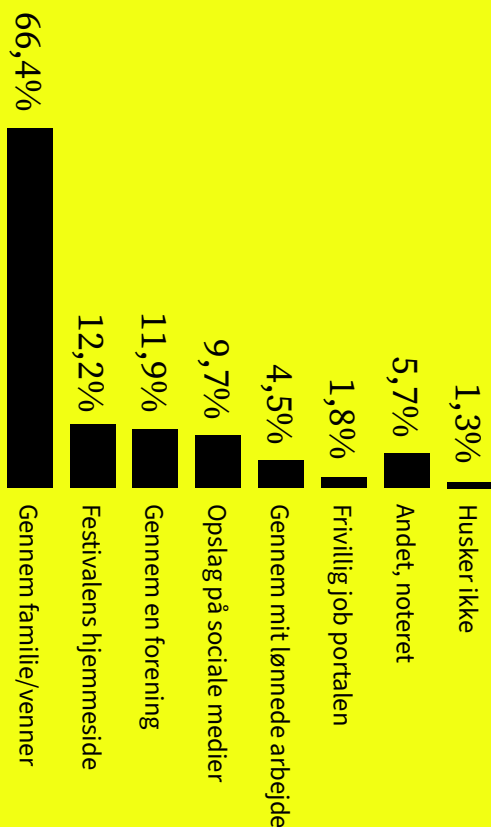
Figur 9: Erfaring fordelt på festivalstørrelse

Store festivaler har mange gengangere blandt de frivillige. Det er ikke overraskende, da store festivaler ofte har en del år på bagen i modsætning til de fleste af de små i denne undersøgelse. Men der er både nye og erfarne frivillige med på alle typer festivaler i Danmark. Vægtede tal.

Figur 10: Mange førstegangsfriwillige er unge

Blandt førstegangsfriwillige på de 14 festivaler er der en høj andel af unge; over halvdelen er under 25 år. Vægtede tal.

Figur 11: Hvordan fandt du vej til at blive frivillig?

Festivalfrivillige bliver i meget høj grad engageret ved at blive inviteret med gennem deres eksisterende netværk. Respondenterne har kunnet vælge flere svar. Vægtede tal.

Figur 12: Uddannelsesniveau blandt festivalfrivillige

Her samlet besvarelsene fra både de respondenter, som har svaret, at de er under uddannelse (og derefter hvilken) og de som ikke er (og derefter højest afsluttede uddannelse). Vægtede tal.

Vejen til at blive frivillig

I spørgeskemaet har vi spurgt, hvordan de frivillige har fundet vej til at blive frivillig og tallene viser tydeligt, at det er allerede etablerede relationer, der primært er vejen ind.

På Smukfest er 84% blevet frivillige via familie eller venner. Tønder Festival har næstflest med 70%.

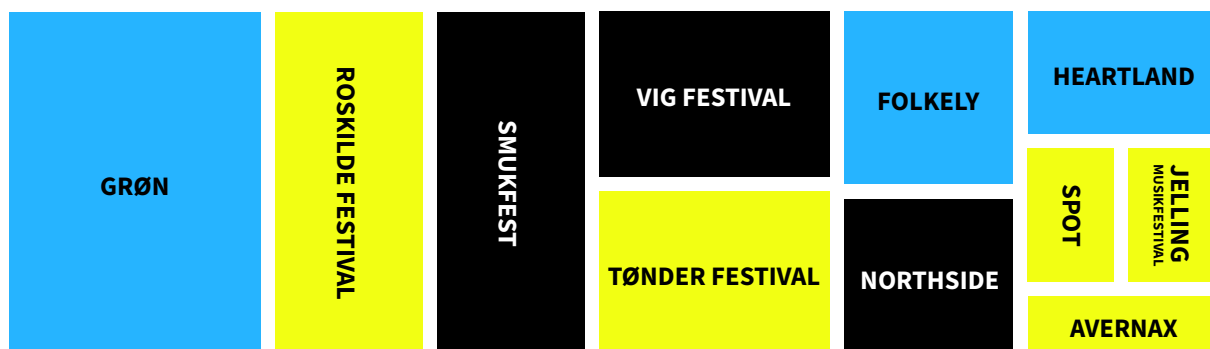
På SPOT og Heartland rekrutteres hhv. 27% og 34% gennem familie og venner. På SPOT er skolesamarbejder en vigtig faktor og Heartland rekrutterer 30% gennem deres hjemmeside.

20% af de førstegangsfriwillige har fundet vej gennem festivalens hjemmeside.

Uddannelse

Vi har også spurgt de frivillige om deres uddannelsesmæssige baggrund og tallene viser, at der er en overvægt med mellemlange og lange uddannelser repræsenteret i festivalfrivilligheden. Det er bemærkelsesværdigt, at erhvervsuddannede er markant mindre til stede her end i den samlede befolkning (som er 34% blandt 30-64-årige)⁶.

Af de 527 respondenter i undersøgelsen, som er under 30 år, er 57% under uddannelse.

Figur 13: Minimum indsats for frivillige fordelt på festivaler

Der er stor forskel på, hvor mange timer man skal bidrage med på en festival for at få et partout-armbånd. Her er fordelingen af minimumskrav til timer fordelt på festivalerne.

3.2 Timer, roller og hierarkier

Inden vi kigger på, hvad der motiverer de frivillige, beskriver vi de forskellige måder, hvorpå man kan engagere sig som festivalfrivillig. Vi kommer omkring timeantal, roller og de opgaver, man kan løse som frivillig. Beskrivelserne baserer sig på samtaler med ansatte og frivillighedsansvarlige samt festivalernes hjemmesider.

Timer

Der er meget forskellige forventninger til, hvor mange timer man skal bidrage med som frivillig på de forskellige festivaler. I figur 13 viser vi forskellen på, hvad man som minimum skal bidrage med for at få en partoutbillet (en billet der giver adgang til alle festival dage). Jelling Musikfestival, SPOT og Avernax har roller helt ned til 6 timer. De to store festivaler, som varer en uge (Roskilde Festival og Smukfest), har en minimumsgrænse på 24 timer, og på Grøn har vi estimeret 40 timer for en indsats, der giver adgang til en koncertblok på fire dage.

I virkeligheden arbejder en stor del af de frivillige langt mere. Det er normalt, at frivillige, som hjælper under opbygning og nedtagning, bidrager med op til dobbelt så mange timer, og på 11 af festivalerne er flere tusinde frivillige tilsammen engageret året rundt. Mange af de indsatser skal tælles i op til flere hundreder timer årligt pr. „ildsjæl“.

Hvis de ca. 77.000 frivillige på de 14 festivaler i gennemsnit bidrager med 20 timer hver, svarer det til 1.540.000 timer årligt. Eller 205.333 almindelige lønmodtager-arbejdsdage. Eller 933 årsværk!

Roller og hierarkier

De fleste festivaler har titler på de forskellige roller, man kan udfylde som frivillig. Det gælder især når festivalerne får en vis størrelse, at rollerne beskrives mere detaljeret. De forskellige titler fortæller noget om, hvilket ansvarsniveau man har, og hvor mange timer man forventes at bidrage med.

Undtagelserne findes på de festivaler, som ikke har frivillige med mellemlider- eller holdlederroller, som vi kommer ind på senere af kapitlet. Det gælder SPOT, Heartland og NorthSide, hvor koordinatore og ansvarlige er lønnede enten i helårs- eller projektstillinger. På SPOT har man frivilligtitler, der matcher den personlighed rollen kræver (the social, the technical, the serviceminded og the practical), og på Heartland hedder de frivillige Heartworkers.

”

Der er en stor følelse af at få noget til at lykkes, som jo er under enormt pres. Og at stå dér på dagen og det så sker... det er altid sindssygt fedt! Man får en følelse og et ejerskab over det, vi har skabt, og man går og er lidt stolt hele festivalen over, hvad vi har formået, ikk'? Det er bare en lækker følelse! Og så er man aldrig alene på en festival; du er altid en del af et hold.

New Note og Avernax har kun to lag i deres hierarki, bestående af en helårsengageret styregruppe og ad hoc-frivillige på ens vilkår. De har derfor heller ikke særlige navne for eller titler til de frivillige. Ødsted Festival har kun deres styregruppe registreret som frivillige, men i praksis får alle deltagere på festivalen en tjans (f.eks. at rydde op i et tidsrum eller gøre klar til fællesmorgenmad), selvom de har betalt for billetten.

På de otte resterende festivaler findes rollebeskrivelser og et tydeligt hierarki. Med dette følger en forventningsafstemning, der handler om, hvilket ansvarsniveau en frivillig påtager sig, hvor mange timer det forventes, at man bidrager, og hvad der følger med af vilkår/frivilliggoder. Her er altså et tydeligt sprog for niveauerne.

Ca. 64.000 af de frivillige, som denne undersøgelse repræsenterer, er tilknyttet festivaler med hierarkiske frivilligroller.

Herunder kommer en kort introduktion til fire forskellige typer af roller, som findes på tværs af de otte festivaler. Der er forskellige nuancer, titler og vilkår, men overordnet set kan man sammenligne rollerne og opnå en forståelse af, hvordan det frivillige festival-engagement ser ud.

Ad hoc-frivillige

Alle festivaler har det, vi her samler under betegnelsen *ad hoc-frivillige*. På festivalerne kalder de dem f.eks. for medhjælper, 6/32-timers, Heartworkers, Godt-folk eller endags-frivillige.

Ad hoc-frivillige udgør den største andel af frivillige på tværs af festivalerne. Det er dem, der kun er med omkring afviklingen af festivalen, og selvom vi ikke har eksakte tal på det, vil det være her, vi finder billetten som den største motivationsfaktor, simpelthen fordi det ikke kan betale sig at lægge flere frivillige timer for at spare billetprisen. Det er de ad hoc-frivillige, der bidrager med færrest timer (6-32 afhængigt af festivalen). I bytte får de et adgangsgivende armbånd, forplejning på vagten og en t-shirt, en drikkedunk el.lign. Vagterne er som regel fordelt over flere dage, eksempelvis 1x6 timer, 2x6 timer, 2x12 timer eller 4x8 timer. Man kan også være ad hoc-frivillig i opbygnings- eller nedtagningsdagene, og så bidrager man med flere timer end på en tjans under afvikling, til gengæld har man (mere) fri i musikdagene.

” Det skal bare være en fair deal. Vi arbejder 12 timer over hele festivalen, og det er helt rimeligt. Vi får billetter gratis og også to madbilletter.

ALEX OG KATHARINA,
FRIVILLIGE, HEARTLAND

” Jeg har 13 mellemledere og kun 30 medhjælpere her i frivillig-check-in. Mellemlederne står for korrekt registrering, da armbånd jo har en vis værdi, og medhjælperne sætter armbånd på.

CHARLOTTE, FRIVILLIG HOLDLEDER,
JELLING MUSIKFESTIVAL

” Det er fedt, og der er masser af personlig udvikling. Fordi det er jo ikke bare at stå og lange øl over disken; det er også det dér med at skulle styre en flok mennesker både socialt og arbejdsmæssigt, som jeg synes er enormt spændende.

TRINE, FRIVILLIG BARCHEF, GRØN

Mellemledere

Betegnelsen *mellemleder* er egentlig lidt misvisende, da de fleste i denne rolle højst har ansvar for en ret afgrænset opgave. Men i mangel på bedre vælger vi, at kalde dem for mellemledere, fordi de refererer direkte til en holdleder og træder i hans/hendes sted, når der er behov for det.

De findes på de otte festivaler, som har et hierarki og faktisk også i en meget lille udstrækning på Heartland, hvor man kan være udvidet Heartworker. Et eksempel på en mellemlederrolle kunne være som driftsansvarlig for en mindre opgave, men i denne rolle har de frivillige sjældent direkte ledelses- eller personaleansvar. Mellemledere ligger typisk mellem 25 og godt 100 timer i deres frivillige indsats, og har en stærk tilknytning til festivalen. Der følger lidt flere goder med disse roller, eksempelvis adgang til flere af festivalens bagområder eller en ekstra festivaltrøje. Man bliver også inviteret med til flere af festivalens interne arrangementer i løbet af året, og man har indflydelse på opgaveløsningen i det team, man er tilknyttet.

Holdledere

Blandt frivillige *holdledere* – flere steder kaldet formænd eller ansvarlige – finder man folk, der bruger mange hundreder af timer årligt på at planlægge, koordinere, rekruttere, varebestille, projektbeskrive og ikke mindst afvikle festivaler. Straks efter festivalen er de med til at evaluere, og snart herefter starter de forfra igen. Samtidig leder de andre frivillige igennem hele processen.

Dette er de mest dedikerede frivillige, som ofte går op i sagen med liv og sjæl. Nogle af dem har været med fra start, men de fleste er kommet til undervejs og er som regel startet som ad hoc-frivillig eller mellemleder. De har samme vilkår og goder som mellemlederne, og nogle steder får de en eller to ekstra billetter samt mulighed for at komme på festivalens interne lederuddannelse.

32 af de frivillige, vi har interviewet, er holdledere. De er pragmatiske mennesker, som har holdninger og stor stolthed over deres eget og andres bidrag som frivillige. De har alle tidligere erfaringer fra den festival, de er engagerede i.

Styregruppe

Nogle af de frivillige vi har talt med, er en del af styregruppen på en festival. Dermed er de både frivillige holdledere og samtidigt en del af festivalledelsen.

På New Note består styregruppen af ca. 10 frivillige, og det er styregruppen selv, der rekrutterer nye, når der skal udskiftes. New Note er i praksis en del af kulturhuset Klaverfabrikken, hvor de kan få sparring og støtte hos de ansatte. På Avernax og Ødsted Festival er hele styregruppen også frivillige og har ikke ansatte at læne sig op ad.

På de tre festivaler er der altså ingen eller kun meget kort vej fra styregruppen til de ad hoc-frivillige, der udfører de praktiske opgaver. Sidder man i styregruppen har man sammen med få andre det store overblik både indadtil og udadtil. Man samarbejder med myndigheder om f.eks. tilladelser, trafik og alkoholbevillinger, har med frivilliges trivsel og kommunikation at gøre, og så er man med til at lægge strategien, hvorfor man også hele tiden har blik for, hvilken retning festivalen skal tage.

Denne rolle kræver selvsagt et helårsengagement og rigtig mange timers indsats. Det giver et enormt ejerskab, og de frivillige her påtager sig altså et kæmpe ansvar. Går noget galt, kan man ikke pege på andre, hverken nedad eller opad i et hierarki, og dette er derfor også en unik læringsplatform som frivillig leder.

De ansattes rolle

På 11 af festivalerne er der ansatte, som sidder på et sekretariat. Rent organisatorisk er sekretariatene ofte placeret i en selvstændigt drevet virksomhed. Det betyder at medarbejdere i perioder løser andre opgaver end den primære festivalopgave. Eksempler herpå ses f.eks. hos Smukfest med SmukEvent og Roskilde Festival Gruppen med RF Experience, som begge sælger ydelser inden for sikkerhed, beredskab, udlejning og event management hen over året.

Oftest består sekretariatene af en række fastansatte, der suppleres med projektansatte, når festivalen nærmer sig. Kirsten Lave, der er sektionsleder hos Heartland/Live Nation, kalder det meget rammende for „en harmonikaorganisation“.

Især de store festivalers organisering kræver, at der er en helårsorganisering, som man kan stille almindelige, kontraktbaserede lønmodtagerkrav til. Det skaber stabilitet i organisationerne og samling på idéer og strategi. På Vig Festival sidder tre fastansatte i et hus midt i byen, på Jelling Musikfestival er de 11 årsværk, på Smukfest er der ca. 50 ansatte og på Roskilde Festival er der ca. 100. I de tal er også praktikanter og studentermedhjælpere.

” Vi har styr på alt det praktiske. Arrangeret kunstnere. Alle tilladelser og alkoholbevillinger. Vi har styr på det hele. Men vi arbejder jo stadig med alle mulige skøre, sjove og kreative idéer. Faktisk bare fordi, vi har lyst til det.

MAGNUS OG HJALTE
FRA STYREGRUPPEN, ØDSTED FESTIVAL

” Vi ansatte får jo også en VILD overskudsenergi af de frivillige. Og lige så kraftfuldt engagementet er, lige så sårbart er det. Det er en ret fantastisk præmis at arbejde på som ansat, men det gør, at man skal kende sin besøgstid. Man kan ikke sidde i vores organisation og være lønmodtager, der lige så godt kunne have siddet et andet sted. Så skal man skride. Og det er da sårbart og svært.

MAJA ENGBERG-SØNDERSKOV,
FRIVILLIGHEDSANSVARLIG, SMUKFEST

De ansatte spiller naturligvis en stor rolle i den strategiske retning for festivalerne, ligesom de har overordnet ansvar for ét eller flere områder. De er ofte talspersoner, de gennemfører store evalueringer, de beskriver strategier, styrer økonomien, analyserer målgrupper og udstikker retninger for de frivilliges opgaver. De arbejder i en balancegang mellem at være inkluderende og rammesættende over for frivilligheden, og deres arbejde består derfor også mange dage i at understøtte og bane vej for, at de frivillige kan komme godt i mål.

De festivaler, der er med i denne undersøgelse, har ofte ansatte frivillighedsansvarlige, som til daglig arbejder med at knytte frivilligheden og organisationen sammen. Hos Live Nation (Heartland) og DTD-group (NorthSide) er de ansatte med til at afvikle flere festivaler og/eller koncerter. På UHØRT agerer organisationen ORA sekretariat for festivalen, og bag Grøn er NGO'en Muskelsvindfonden, som også afvikler Cirkus Summarum mm. I de organisationer er de fastansattes roller (næsten) altid knyttet til flere arrangementer, og man er altså ikke nødvendigvis ansat på en bestemt festival. Alligevel kræver den enkelte festival fuldt fokus for en lønnet kernegruppe, når den nærmer sig.

I forhold til de frivillige har de ansatte mange roller, men vigtigst er, at det i sidste ende er de ansatte, der har det overordnede ansvar. På Grøn kalder de frivillige de ansatte for „de voksne“, fordi der, midt i det kaos, som en festivalafvikling kan være, er en klar bevidsthed om, at når det brænder på, eller der er store tvivlsspørgsmål, så ved man, hvem man skal gå til.

På Roskilde Festival, Smukfest, Jelling Musikfestival, Vig Festival og Tønder Festival er der helårsansatte med fokus på frivilligheden, men de samarbejder med frivillige, som også har frivillighedsansvar. Uanset om man er lønnet eller frivillig frivillighedsansvarlig, kræver rollen et stort overblik og evnen til at bevare roen. For mange af de ansatte medfølger skæve arbejdstider og op til afvikling en spidsbelastningsperiode, så jobbet varetages med erkendelse af, at det ikke er et helt almindeligt lønmodtagerjob, man har fået sig.

”Jeg kan mærke det sådan en dag som i dag, hvor jeg kommer herved, og så er mine mellemledere gået i gang, og det hele kører. Jeg kommer bare lige og laver nogle små ting, og så kan jeg set, at det hele kører. Det gør mig glad, for så har vi gjort det rigtigt igen.

CHARLOTTE, FRIVILLIG HOLDLEDER, JELLING MUSIKFESTIVAL

” For mig er det med festival ikke bare musikken. Det er ikke kun de dage dér. Den dag den første pløk bliver sat i, der er jeg der helst. Og jeg tager helst ikke hjem, før den bliver hevet op igen.

KAARE, FRIVILLIG, UHØRT

Hvad kan man lave som festivalfrivillig?

Opgaveløsningen står helt centralt for de frivillige, vi talte med. I interviewene var det tydeligt, at der var et stort fokus på, hvilke opgaver der var, hvordan de skulle løses, og måske allervigtigst – at man kom godt i mål på grund af fællesskabet. Der var ganske få, der nævnte musikken eller andre dele af det kunstneriske program.

Selvom der er stor stolthed omkring opgaveløsningen, forventes det ikke, at man er ekspert fra start, ligesom det heller ikke er vigtigt, hvad man laver „ude i virkeligheden“. Flere frivillige fortalte, at de ikke rigtigt taler om deres lønnede job, når de laver festival.

En del har en frivilligrolle, der lægger sig op ad de faglige kompetencer, man har fra sit daglige job, men det er lige så almindeligt, at man laver noget helt andet. „*Man kan f.eks. godt være ansvarlig for at bygge orange scene, selvom man sidder og koder software til daglig*“, fortæller Mika Christoffersen fra Roskilde Festival. Både ansatte og frivillige fortæller samstemmende, at alle kan lære at slå et søm i, rulle kabler ud eller skænke en fadøl. Det hele er lige vigtigt.

Når man er frivillig på en festival, kan man være med til at løse de fleste slags opgaver, som man også kan finde i enhver by i Danmark. På næste side kan du gå på opdagelse i de mange forskellige eksempler på frivilligroller, der findes på landets festivaler.

HVAD KAN MAN LAVE SOM FESTIVALFRIVILLIG

crowd management bespisning af artister safetyvært **Lene er på el-kontoret** B2B **Katharina og Alex sælger ørepropper** regnskab lydtekniker emerging artist-coach oversigtskort **ens Robert, Anne-Birgitte og idrætsforeningen står for campinginfo** app-udvikling bestyrelsesmedlem projektledelse madlavning i bod e-learning **Sarah er på lageret på FØLA** restaurantdrift stagehand lagerstyring arbejdsmiljø blomster (beplantning, holdbarhed og videre liv efter festivalen) **Samara er fotograf** aftalestyrer madbod kustode oprydning grøn omstilling kontanthåndtering kørsel af store maskiner **Giulia er teamleder for graffiti** IT-opsætning og nedtagning lys hegnsoopsætning og -nedtagning modtage bestillinger i en madbod donationer undervisning køre cykeltaxa **Katja er adgangsvagt** scenebygger facilitator wifi **Jacob er vært** suspension og wire opsætning af sikkerhedskonstruktioner analyse ledelsesudvikling NGO-samarbejde konferencier parkering safetycrew booker artisthåndtering **Jesper, Pia, Daniella, Anna, Jesper og Mai bygger** merchandisebod truckaflæsning PR teltudlejning skiltemaler VVS chipsupport HR runner revision **Marianne står for merch** drikkevand opmåling elektriske installationer saksepædagog (vurderer om armbåndet skal klippes af) **Brian laver trafikkoordination** offentlig transport tømrerarbejde Morgenriver (af flis) udsmykning servicevært **Tine er teamleder på håndværkerkontoret** opbevaring og vedligehold af teltdug community camping overblik over koncertsikkerhed **Lise er bål-vagt** festivalleder drift af frivilligområdet affaldshåndtering graffitikunstner beredskabskontor genbrugskrus akustiktekniker supermarkedsdrift bilpark intern kommunikation diversitet transport af materialer journalist socialworker adfærdsdesign **Kaare er chauffør** Responsible Refund (flaskesamleres vilkår) backstagefaciliteter wellness Art production overnatning **Annalisa sørger for at campingvakter får mad** udvikling af opskrifter maling af pladehegn bade faciliteter fællesskabsaktiviteter opsætning af campingtelte **Charlotte står for frivillig- og artist-check-in** ladestandere infoguides til deltagere og frivillige vikarservicefrivilligudvikling tilgængelighed SoMe **Josefine er coachansvarlig** trække kabler **Mona er ansvarlig for en pantbod** udrulning af teltdug cykelsmed produktion af animationer og speaks til storskærm arkitektur byplanlægning samarit **Mads er pladsansvarlig** armbåndspåsætning **Kim sætter telte op** hyggespreder (f.eks. vækning af festivalgæster med brunsviger) frivilligkoordinator afvikler **Ole, Simon og Trine driver hver deres bar** rundviser frivilligbespisning livredder campingvagt cirkulært byggeri garderobe vejviser grafisk design udvikling og vedligehold af IT-platforme toiletrengøring pædagog

” Den første kop kaffe på borde/bænke-sættet herude på terrassen, hvor vi har åbnet kontoret og vi er i gang og nu er vi herude. Nu er det NU vi starter! Det er den bedste kop kaffe på hele året.

TINE, FRIVILLIG HOLDLEDER, ROSKILDE FESTIVAL

Der ryddes op på Ødsted Festival. Foto: Jacob Vangsted

3.3 De frivilliges motivation

Efter at have skitseret, hvem de festivalfrivillige er og hvad de laver, sætter vi herunder fokus på deres motivation for at engagere sig som frivillig, ligesom vi ser på tiltrækning og tilknytning. I kapitlet viser vi nogle af spørgeskemaundersøgelsens resultater, som vi sammenholder med pointer fra den kvalitative undersøgelse af de frivilliges oplevelser og erfaringer.

Både i spørgeskemaet og i interviewene har vi spurgt de frivillige, hvad der skal til for, at de *trives og føler sig godt tilpas*. Den viden, vi får ved at tale med frivillige, stemmer godt overens med resultaterne af deres svar i spørgeskemaet. Svarene her viser, at især tre ting er væsentlige for, at de frivillige trives i deres roller: Fællesskab er den væsentligste faktor; dernæst kommer ordentlige arbejdsvilkår og nærværende ledelse (se figur 14 på side 49).

Fællesskab, billet og lysten til at bidrage til formålet

Når det kommer til motivation, ser vi et lignende billede, hvor 68,6% svarer, at det er fællesskabet, der motiverer dem til at *melde sig som frivillige* (se figur 15).

Næst efter fællesskabet kommer billetten og festivalens formål som motivationsfaktor. Det samme billede gør

sig gældende i de kvalitative interviews, hvor 81 af de 113 informanter først og fremmest lægger vægt på fællesskabet, når vi spørger dem, hvorfor de er med. De siger, at det handler om *det sociale*, det at være en del af et fællesskab eller om *sammenhold*.

Nogen – ikke alle – nævner mere end én motivationsfaktor. 27 informanter lægger vægt på 'at hjælpe til', 23 på 'selvudvikling' og 21 på 'billetten'.

Uanset om vi spørger med åbne spørgsmål, som i interviewene, eller med valgmuligheder, som i spørgeskemaet, tegner det samme billede sig: At oplevelsen af fællesskab er det vigtigste for de festivalfrivillige.

Det at få en billet er dog ikke en uvæsentlig faktor og på flere af festivalerne sparer man flere tusind kroner ved at være frivillig. 42% af de frivillige lægger vægt på dette økonomiske bytteforhold.

Figur 16 viser, at frivillige især på de store og som regel også dyre festivaler oftere har billette som motivationsfaktor.

I figur 17 kan vi, med flere detaljer på fordelingen, se denne sammenhæng mellem de højeste billetpriser (se evt. festivalcases) og motivation. Det er især på de kommercielle festivaler, at bytteforholdet mellem billet og frivilligtjans motiverer. SPOT er en undtagelse, for her er billetten også en stor motivationsfaktor. Det kan hænge sammen med at målgruppen er relativt ung, og muligvis også studerende med en relativt lille indkomst.

Vi ser her Grøn som det ekstraordinære eksempel på, at billetpris og indsats slet ikke har sammenhæng og derfor er billetten ikke en reel motivationsfaktor.

TRE DAGE MED MUSIK, KUNST OG TALKS! OPLEV SENSOMMERENS HYGGELIGSTE FESTIVAL I DEN AUTENTISKE HAVNEBY HUNDESTED.

"Mellemrummet" i hjertet af hundested danner rammen for en Folkefest, med en blanding af store danske navne, spirende up-coming artister, indsigtsskabende talks og sublim "Folkely" stemning i sensommersolen.

Fra Folkelys hjemmeside

EN FEST DER GØR EN FORSKEL

Grøn koncert er en elsket tradition. Det er fest, hygge og god musik. Kolde øl og lune sommerdage. Tid til venner og familie. Men Grøn Koncert er meget mere end det. Al overskuddet fra Grøn går nemlig til Muskelsvindfondens arbejde for at skabe plads til forskelle i samfundet. Så tag venner og familie under armen din veninde, dine kammerater og/eller din familie i hånden og støt op om en fest, der ikke blot giver store oplevelser, men som også gør en forskel for mennesker med muskelsvind handicap.

Læs mere om Muskelsvindfonden her

Fra Grøns hjemmeside

Det er også interessant at se, hvordan andelen af frivillige, der vælger billetten som primærmotivation falder markant allerede efter første år. Samtidig stiger fællesskabet som motivationsfaktor (se figur 18).

Tendensen fortsætter, hvis man bliver ved med at være frivillig, hvilket også fremgår af vores data.

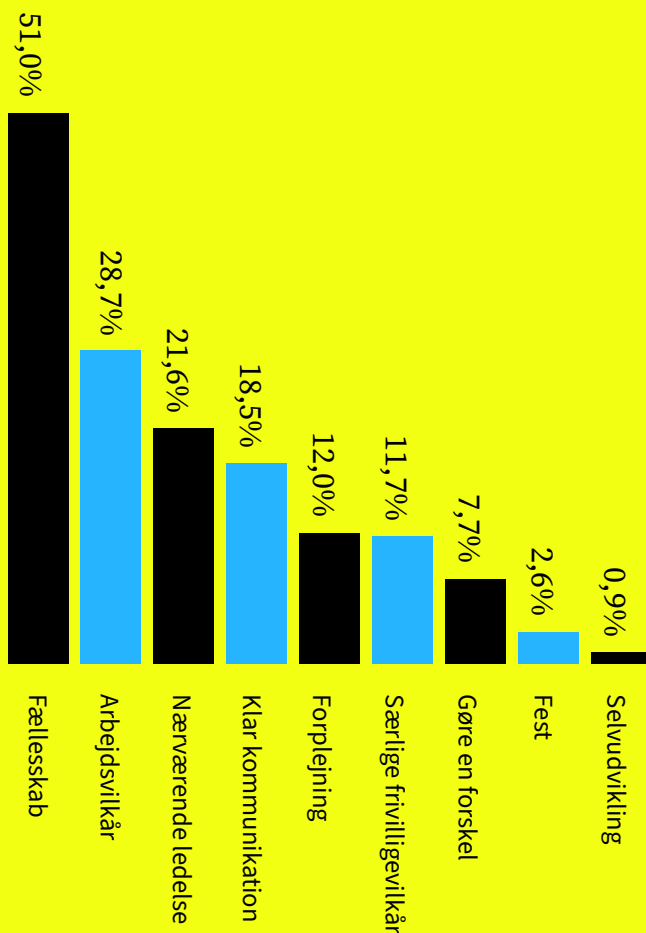
Ser man på festivalernes formål, eller dét at være med til at sætte en dagsorden, kan man se, at der er forskel på, om festivalerne markerer sig med en tydelig dagsorden, hvad end den er lokal eller velgørende (se figur 19).

Folkelys formål er tydeligt lokalt, og Grøns er åbenlyst velgørende. Roskilde Festival bruger ordet *aktivisme* i deres branding og strategi, og det kan være en af grundene til, at de frivillige her i højere grad markerer, at de vil være med til at sætte en dagsorden.

Vi kan også se tendenser til, at de mindre hyppige motivationsfaktorer hænger sammen med, hvor længe man har været frivillig på festivalen. Det kunne se ud til, at man allerede efter første år som frivillig, får blik for festivalen som en udviklingsplatform. Vi kan i spørgeskemaundersøgelsen se, at personlig og faglig udvikling er en større faktor for de frivillige, som har været med i 2-10 år (se figur 20).

På samme vis kan vi se, at festivalernes formål, og dét at være med til at sætte dagsordenen vægter højere som motivation, jo mere erfaring man får. Motivationen for at være med til at sætte en dagsorden stiger fra 3-12% over år et til 10 (se figur 21).

Samlet set tegner der sig et billede af, at jo mere de frivillige lærer fællesskabet, mulighederne, formål og festivalernes dagsorden at kende, des mere bliver det de primære motivationsfaktorer.

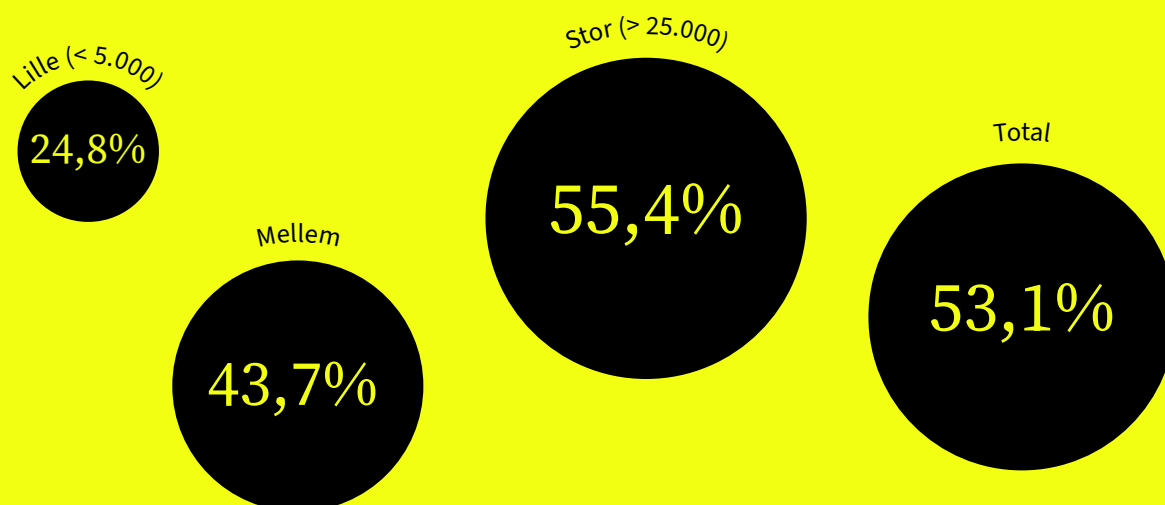
Figur 14: Hvad skal der til for, at du føler dig godt tilpas som frivillig?

Festivalfrivillige har i høj grad behov for fællesskab og rimelige arbejdsvilkår for at føle, at de kan lykkes med deres opgave. Også nærværende ledelse og klar kommunikation har stor betydning for en del frivillige. n=1.978.

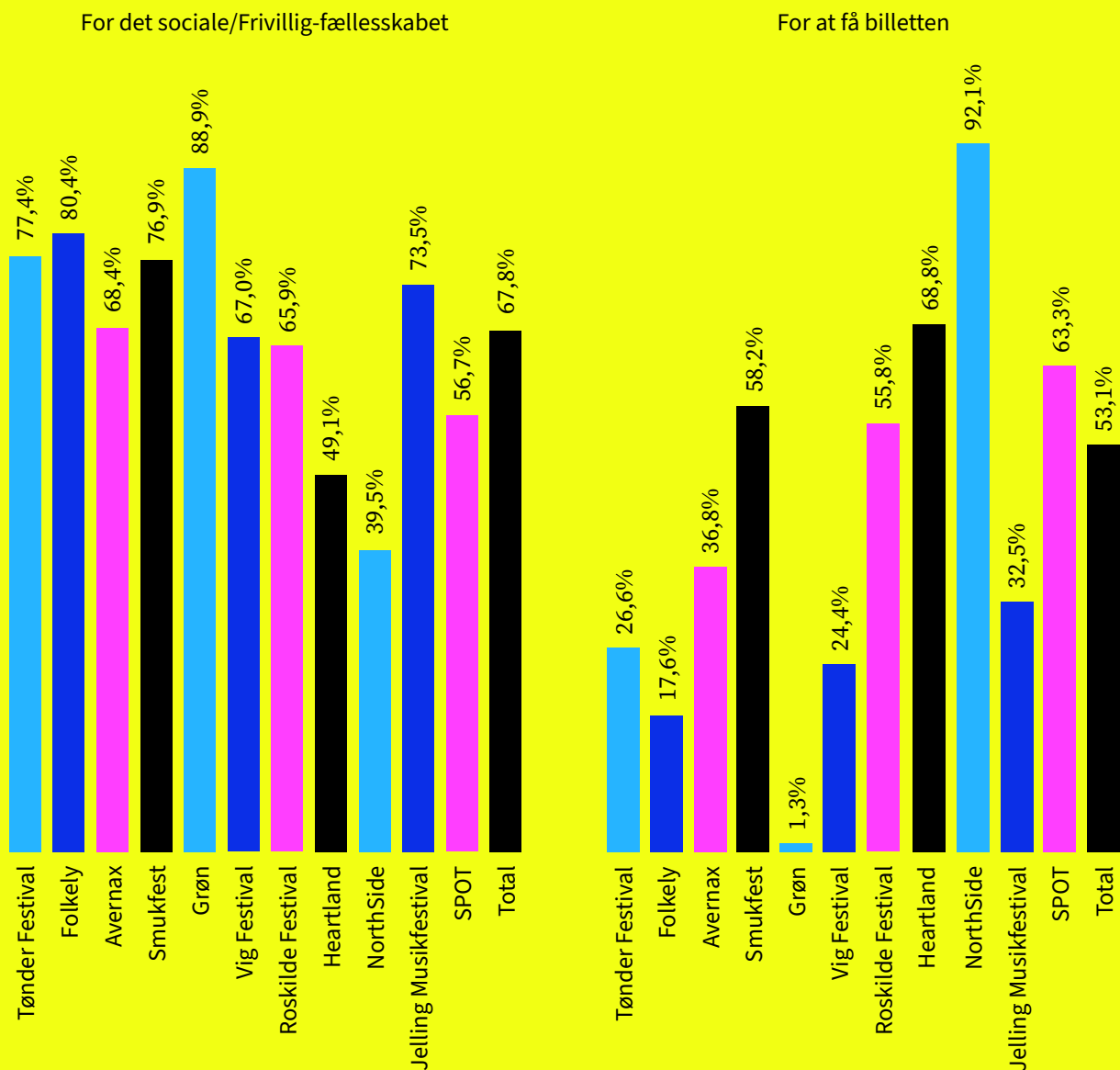
Figur 15: Hvorfor er du frivillig her?

Festivalfrivillige motiveres i høj grad af fællesskab, billet og formål. Vægtede tal.

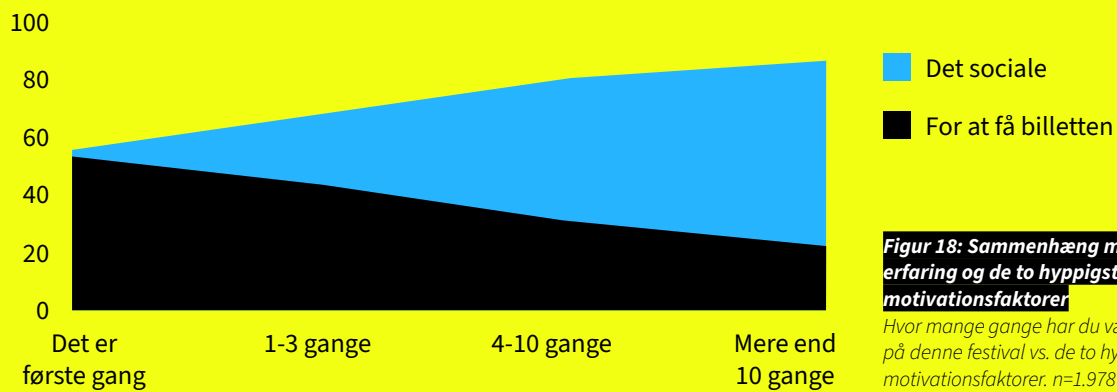
Figur 16: Festivalstørrelse og billet som motivation

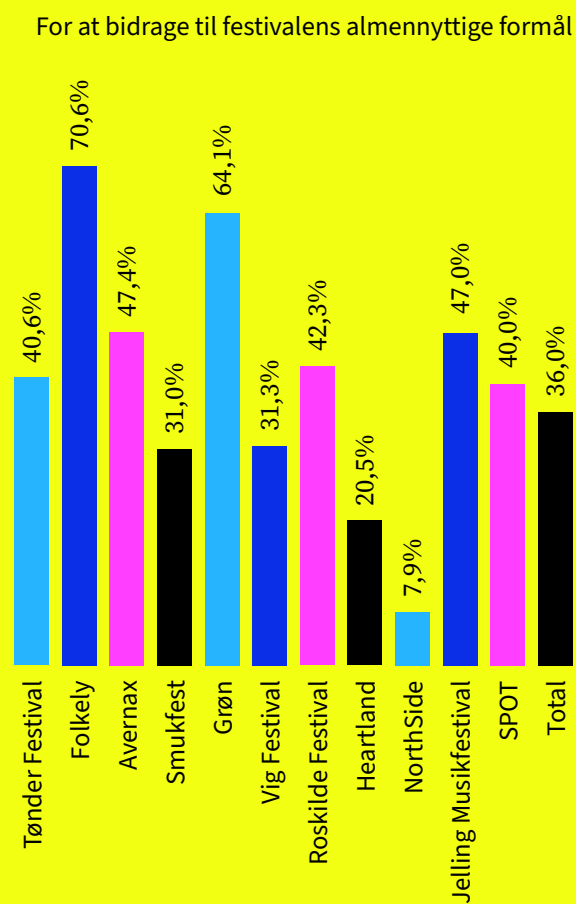
Der er sammenhæng mellem motivation og billetpris for festivalfrivillige. På store festivaler (over 25.000 deltagere) er billetten dyrere, og det er også her flest frivillige nævner „for at få billetten“ som en motivationsfaktor. Vægtede tal.

Figur 17: Hvorfor er du frivillig her?

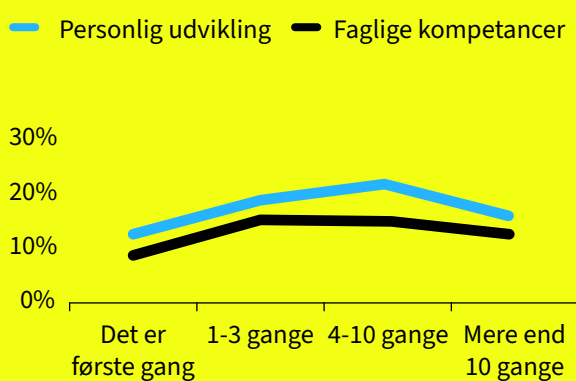
Her vises hhv. andele af frivillige på de forskellige festivaler, som er motiveret af festivalernes fællesskab og af at få en billet.

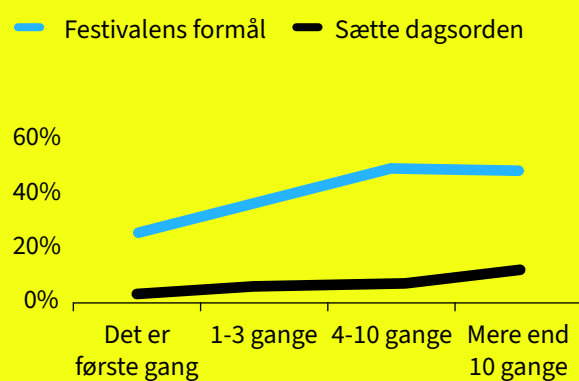
Figur 19: Hvorfor er du frivillig her

Figur 19: Her har vi zoomet ind på formål og dagsorden som motivationsfaktorer blandt forskellige festivalfrivillige.

Figur 20: Sammenhæng mellem erfaring og egen udvikling som motivation

Her er antal gange man har været frivillig på den aktuelle festival sammenholdt med, hvor mange der vægter hhv. personlig udvikling og udvikling af faglige kompetencer som motivation for at engagere sig (%). n=1.978.

Figur 21: Sammenhæng mellem erfaring og dagsorden som motivation

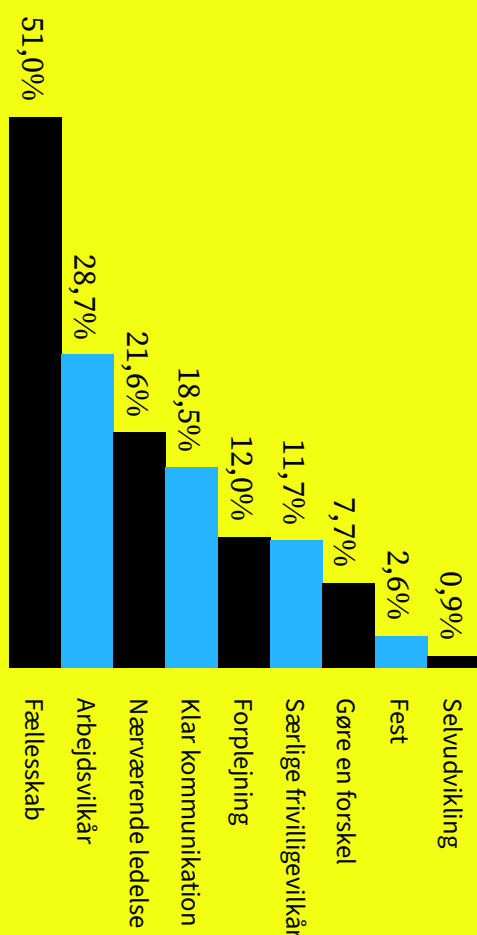
Figur 21: Her er antal gange man har været frivillig på den aktuelle festival sammenholdt med, hvor mange der vægter hhv. festivalens almennyttige formål og at være med til at sætte en dagsorden som motivation for at engagere sig (%). n=1.978.

” Du er aldrig alene på festival! Du er en del af et hold, som du bliver ved med at rende ind i.

SAMARA, FRIVILLIG, SPOT FESTIVAL

” Uden festivalen ville jeg mangle det her fællesskab. Helt vildt!

CHARLOTTE, FRIVILLIG HOLDLEDER, JELLING MUSIKFESTIVAL

Figur 14: Hvad skal der til for, at du føler dig godt tilpas som frivillig?

Festivalfrivillige har i høj grad behov for fællesskab og rimelige arbejdsvilkår for at føle, at de kan lykkes med deres opgave. Også nærværende ledelse og klar kommunikation har stor betydning for en del frivillige. n=1.978.

3.4 Fællesskabet som bærende element

I forrige kapitel har vi set på, hvem de frivillige er og hvad motiverer dem. Her viste fællesskabet sig at være et bærende element for motivationen for at være frivillig. I det følgende giver vi de kvantitative data fra spørgeskemaundersøgelsen endnu mere kontekst ved at folde den kvalitative undersøgelse om de frivilliges oplevelser og erfaringer yderligere ud.

Fællesskab er også et behov

De 80 interviews og spørgeskemaundersøgelsen taler sit tydelige sprog; oplevelsen af fællesskab er helt essentielt for festivalfrivilligheden. Den intense, korte indsats skaber en fællesskabsfølelse, som de frivillige knytter sig til. At være frivillig på en festival er ofte hårdt arbejde, og for mange af de frivillige har det en særlig charme at knokle igennem og straks se det manifestere sig og skabe glæde.

Fællesskabet er ikke bare en sidegevinst til opgaveløsningen; flertallet af de frivillige beskriver fællesskabet som en forudsætning for at lykkes med deres opgaver. I spørgeskemaet har vi spurgt de 1.978 respondenter, hvad der skal til for, at de føler sig godt tilpas som frivillig. Spørgsmålet er stillet åbent og der kan skrives, hvad som helst. 51% beskriver, at de har brug for fællesskab, og af dem beskriver kun 3,5%, at de mangler noget fra festivalen ift. fællesskab. Det er altså noget, festivalerne øjensynligt lykkes med.

35% af respondenterne er så tilfredse, at de ikke mener festivalen kan gøre noget bedre for de frivillige.

Der sker noget vildt med følelsen af samhørighed, når man bygger noget „umuligt“ sammen. Man går tæt op ad hinanden, der er liv på hele festivalpladsen, og alle arbejder hen mod en deadline. Man løser udfordringerne her og nu, man skal være kreativ og i stand til at samarbejde. Det tilsammen skaber mærkbare fællesskaber, som man knytter sig til i kortere eller længere perioder.

” Jeg elsker at være frivillig.
Jeg føler, at jeg bidrager
til at skabe festen, og
jeg synes, at alle de
her festivaler er meget
fællesskabende og skaber
alle mulige ting på kryds
og tværs af forskelligheder.

JACOB, FRIVILLIG, AVERNAX

Figur 22: Tre arenaer for fællesskabet

Der er flere typer fællesskaber i spil på danske musikfestivaler og de frivillige bidrager til dem alle.

Fællesskab i forskellige udgaver

Et festivalfællesskab er ikke en homogen størrelse. Det findes og opleves i mange lag. De frivillige, der oplever at være en del af et fællesskab på en festival, fortæller om det på flere måder – og de ser ofte sig selv som en del af flere forskellige fællesskaber. Selv ad hoc-frivillige, der kun er med i kort tid, knytter sig til oplevelsen fællesskab og føler sig som en del af noget større.

For at illustrere de forskellige fællesskaber, har vi lavet en opdeling, der viser sig i tre forskellige arenaer. Disse kan igen opdeles i flere mindre fællesskaber.

De tre arenaer for fællesskaber repræsenterer forskellige koblinger til de frivilliges identitet, tiltrækning og tilknytning til begivenheden.

” Det er fællesskabet, der gør, at man gider komme igen. Det er ikke arbejdet, for det er hårdt. Psykisk og fysisk. Det er fællesskabet der gør, at man gider bruge sin sommerferie her. Fællesskabet mellem de frivillige.

CECILIE, FRIVILLIG, GRØN

Frirummet

Det største fællesskab, som frivillige ser sig selv som en del af, er det store fællesskab, der er med **gæsterne**. Smukfest kalder det Antidagligdag, på Roskilde Festival hedder følelsen Orange Feeling og på Jelling Musikfestival pryder Fælles Skaber Vi-trykket både frivillig-t-shirts og gæsternes samlingssteder.

” Man må ikke berøve frivillige muligheden for at opleve, at de bidrager til noget.

JONAS PORS, FRIVILLIGHEDSANSVARLIG,
AVERNAX

” Når man er frivillig på den her måde, så er det lidt ligesom om, at man får muligheden for at slukke for verden omkring sig og flytte ind i den her lille by, vi bygger. Og blive her og være her i en periode, hvor verden udenfor den kan rende mig. Jeg kommer først tilbage i næste uge, ikk'.

BIRGITTE, FRIVILLIG HOLDLEDER,
TØNDER FESTIVAL

Det kan være svært at sætte præcise ord på, hvad der gør dette fællesskab unikt, men hvis man har stået på en festival, eller måske endda overnattet på en, så kender man formentlig den til den følelse af samhørighed, der kan opstå. Det er det store fællesskab, man har med fremmede til en koncert. Et sted, hvor man kan opføre sig lidt mere løssluppet end i hverdagen. En uge, hvor man ikke skal til eksamen eller lave lektier. Et fællesskab, der kan være så intenst og nærværende, at man formår at glemme hverdagens trummerum og forpligtelser.

Det er vigtigt for forståelsen af frivilligheden, at de frivillige både er en del af det store festivalfællesskab, men i høj grad også oplever at facilitere det. På Avernax sker faciliteringen bl.a., når frivillige byder velkommen til de store fællesmiddage, og når tilfældige frivillige og deltagere hopper ind i den fri bar og serverer øl til alle (Avernax er all inclusive, red.). Her oplever de frivillige, at de er værter for den måde at være sammen på.

Festivalens frivillige

En mindre arena for fællesskab er det fællesskab, vi finder blandt *de frivillige* på hele festivalen. Dem, der udfylder alle mulige forskellige funktioner, og som man kan kende på deres t-shirts eller en særlig farve armbånd. Som frivillig kender man langt fra alle i dette fællesskab (Ødsted Festival og New Note formentlig undtaget), men man har en tilknytning i kraft af, at man har ydet en indsats samme sted. Det kan sammenlignes med at være på en stor arbejdsplads, eller som Mette Linnet, der er formand for Tønder Festival Forening, beskriver det:

„Det er lidt ligesom at os danskere har et fællesskab i Danmark. Selvom vi aldrig mødes med alle danskere, så har vi noget, der binder os sammen. En identitet vi deler“.

Nogle af de mere engagerede frivillige beskriver, hvordan de indimellem udenfor festivalen møder frivillige, de ikke kender i forvejen, men hurtigt oplever en fælles referenceramme med. Fællesskabet kan altså opleves meget stærkt, også med frivillige man ikke har arbejdet direkte sammen med.

På de større festivaler kan dette fællesskab have et ophæng i den forening, man er frivillig med. På Heartland er man f.eks. ikke nødvendigvis dedikeret Heartland-frivillig. Til gengæld kan man være meget

dedikeret til den forening, man er frivillig igennem. Her udgør festivalen en god platform for, at man kan iføre sig sin foreningstrøje, og på den måde først og fremmest forankre sin frivillighed hos sin forening. Festivalen er her betydningsfuld, fordi den skaber rum for at foreningsengagementet kan udfolde sig.

Jens Robert og Anne Birgitte har gennem mange år været frivillige i en lokal gymnastikforening, som nu er aktiv på Heartland. De fortæller om, hvordan de har savnet den tidligere Midtfyns Festival, hvor de havde gode oplevelser som forening. Det samme gør sig gældende for de mange andre lokale, der gennem et kommunalt samarbejde med Heartland har lavet en Ambassade for Faaborg-Midtfyn kommune, hvorfra man byder campinggæster velkommen.

Nina og Johnny fra Roskilde Festival er også eksempler på, hvordan festivalfrivilligheden og foreningsfrivilligheden møder hinanden og går op i en højere enhed. Nina er områdeleder på festivalen og Johnny er håndboldtræner, og sammen er de ansvarlige for overnatning på en skole. Nina har også andre ansvarsområder, mens Johnny primært er ildsjæl i håndboldklubben. De har begge en tilknytning til Roskilde Festival, men med forskellige udgangspunkter og identiteter. Johnny taler mest om håndboldfællesskabet, og Nina er mest knyttet til festivalen, men de oplever begge at være en del af frivilligfællesskabet om den store begivenhed.

Også vennegrupper, der ikke er organiseret i foreningslivet, er en del af festivalfrivilligheden. I mange tilfælde kommer grupper af frivillige som vennegrupper fra skoleklasser, kollegier, højskoler, universitetsfællesskaber o. lign., hvor de uden for festivalen har et fællesskab, de lever og deltager i. Flere af festivalerne er gode til at engagere eksisterende fællesskaber som ad hoc-frivillige, hvor de sammen løser en opgave og får en fælles oplevelse, som de kan referere til.

Festivalfamilien

Det stærkeste fællesskab, der viser sig i empirien i denne undersøgelse, er uden tvivl „festivalfamilien“.

Gentagende gange fortæller de frivillige om, at de træder ind i et mindre fællesskab med folk, som de allerede kender eller hurtigt opbygger en relation til. Det er i disse konstellationer, at opgaver, der til tider kræver blod, sved og tårer, bliver løst. De

” I går spurgte nogen på en rundvisning om alle vores frivillige var sådan nogle pæne, atletiske typer – og altså ja, for de kommer jo fra en håndboldklub. Og de afspejler deres kultur, når de kommer her med en holdånd, de har i forvejen.

NINA, FRIVILLIG HOLDLEDER,
ROSKILDE FESTIVAL

” Det er sammenholdet. Det er flokken af mennesker, som man arbejder sammen med i en uge, og det føles som om, man har kendt dem altid, bagefter.

JESPER, FRIVILLIG MELLEMLIDER,
SMUKFEST

” Det er lidt ligesom et reality-show. Det går så hurtigt med at lære hinanden at kende.

CHARLOTTE, FRIVILLIG HOLDLEDER,
JELLING MUSIKFESTIVAL

Roskilde Festival

Smukfest

Ødsted Festival

Heartland

” Vi har rigtig meget fokus på det der med, at det skal være et fællesskab. Og at alle skal være en del af det. Vi kalder det sommerfamilien, og det er en slags kærlighed, der også med til at være i styregruppen.

CAROLINE, FRIVILLIG STYREGRUPPEMEDLEM,
NEW NOTE

” De der helt unge frivillige, der er vi sådan lidt, nu har ud husket at få solcreme på, nu har du husket at få noget at drikke. Hvis jeg skulle sende min 16-årige datter afsted på festival for første gang, så ville jeg håbe, der var nogen, der gjorde det samme

TINE, FRIVILLIG HOLDLEDER,
ROSKILDE FESTIVAL

frivillige kalder det for deres „festivalfamilie“ eller „sommerfamilie“, og nogen beskriver det, som et af de vigtigste netværk i deres liv. For andre har det mere karakter af en festlig flok mennesker, som de glæder sig til at se igen, og som de forpligter sig på at arbejde sammen med hver sommer.

Vi finder primært denne stærke tilknytning hos mellemledere og holdledere, men faktisk også blandt nogle af de ad hoc-frivillige, der kommer tilbage år efter år. Festivalfamilien er som regel kun forpligtende i festivalsæsonen, og flere beskriver, at man helt naturligt mødes og skilles hvert år, for så at tage tråden op igen året efter.

For at blive i familieanalogien, kan man overveje, hvorfor mon det er dét ord, de bruger. Man kunne også have sagt venner, loge eller kollegaer. Forklaringen skal måske findes i måden man er sammen på, der på mange måder kan sammenlignes med en familie. Man er sammen mange timer i døgnet, og man oplever hinandens gode sider, men også sommetider de mindre gode sider. Man spiser sammen, sover i samme område og man ser hinanden, når man vågner træt og med sorte render under øjnene. Her kan der være brug for en mor og en far, som viser omsorg og viser vej, og man skal have flere dages samspil til at fungere på tværs af generationer.

Relationer, netværk og fixpunkter i vildskaben

Det gælder for alle de festivaler vi har besøgt, at de frivillige navigerer i et miljø, hvor man ikke altid ved, hvad der skal ske, eller hvor man kan gå hen og få hjælp, hvis man har brug for det. En festival er som tidligere beskrevet et vildt setup. Jo større festivalen er, og jo mere ledelsesopgaverne er fordelt ud på frivillige hænder, des mere kompleks er opgaven med at skabe sig det nødvendige netværk blandt frivillige og ansatte.

De erfarne frivillige fortæller, at netværk er afgørende for at lykkes med deres opgave. Nok er der ofte en struktur og en kommandovej fra festivalens side, men i praksis lykkes man i høj grad ved at kende de rigtige mennesker.

Det kan derfor også være svært at være ny frivillig på en festival, hvis man ikke kender de interne koder,

Festivalfamilierne mødes bag hegnet i områder de selv bygger op. Her på Roskilde Festival. Foto: Alice Callesen

eller har relationer i forvejen. Som ny holdleder kan det tage lidt tid at få fodfæste i den eksisterende kultur, og indtil da kan det være vanskeligt at finde ud af, hvor meget hegn, der skal bestilles, eller hvordan man får fat i nogle køreplader.

„Nu har jeg efterhånden lært folk at kende, men det er en supersvær organisation at komme ind i,“ siger Cielia fra Roskilde Festival, „og der er sådan nogle kl. 15 møder (statusmøder for holdledere med opgaver på festivalpladsen, red.), men dem bliver man ikke officielt inviteret til, så i mange år havde jeg ikke tænkt over, at jeg skulle gå til møder – men hold kæft, hvor får man fixet mange ting, når man går til dem.“

Med klokken 15-møder faciliterer Roskilde Festival nogle fixpunkter, der er med til at skabe en semistruktur i vildskaben. Men i mængden af information er det langt fra sikkert, at alle, der egentlig har brug for at være til stede, er det. Derfor kan der gå meget information tabt i en frivillig struktur på et så stort arrangement.

På Jelling Musikfestival har man forsøgt at imødekomme den udfordring ved at lave et centralt servicecenter. Med dette forsøger de at undgå, at opgaveløsningen foregår under radaren, uden for de etablerede systemer. Charlotte, som er formand (frivillig holdleder) på festivalen, sætter stor pris på den funktion:

„F.eks. hvis strømmen går, så går jeg bare op til dem, og så kalder de på de rigtige mennesker. Før har det været lidt konfust, hvem der skal komme og sætte hegn op eller sætte plastik på hegnet, men det er sindssygt rart at vide, at det er dér, jeg skal henvende mig. Det er sådan lidt 'ah, ned med skuldrene'“.

Hvor servicecenteret er et helt officielt fixpunkt for alle, er klokken 15-møder et fixpunkt, som man i praksis skal inviteres til. I festivalfamilierne skaber de også deres egne fixpunkter, som bliver centrale holdepunkter for de teams, de samarbejder med, hvor man f.eks. kan komme ind og tage en pause.

De enkelte teams har ofte selv små, officielle fixpunkter såsom intromøder eller en bagområdefest, der finder sted på samme tid og sted år efter år. Disse fixpunkter skaber ikke bare holdepunkter omkring information og opgaver, de skaber også tryghed. Når man kender dem, er man aldrig alene, når man laver festival.

Både frivillige og lønnede håndværkere kan f.eks. komme til Tine i håndværkerbyen ude i Vor Frue under Roskilde Festival og få en kop kaffe.

De rum skaber grobund for samtaler, som senere betyder, at man kan løse opgaver ud over det sædvanlige.

”Når jeg tænker tilbage på sidste års festival (2022, red.)... Da vi var færdige, og vi havde løftet i flok og præsteret og klaret det, som ingen troede, vi ville! Vi gjorde det, og det var både 6-timers og vores mellemliderteam som alle løftede, og vi hyggede os samtidig, fordi vi var ordentlige overfor hinanden. Det var fedt!

3.5 Ejerskab, adfærd og ledelse

I dette kapitel ser vi nærmere på, hvad det for en energi – et ord de frivillige selv bruger – der opstår i fællesskaberne. Vi kommer omkring ejerskab, hvor vi ser på styrker og opmærksomhedspunkter. Vi ser på adfærd, herunder de formelle og uformelle kodeks, der er for samværet, og så bliver vi klogere på ledelse og overskud i festivalfrivilligheden. Slutteligt kommer vi omkring facilitering, der både handler om de fysiske rammer, og om hvordan man kan arbejde med at styrke tilknytningen i fællesskaberne og til festivalen.

Når mange tusinde mennesker, der ikke har et arbejdsfællesskab til daglig, skal opbygge og afvikle en festival, så kræver det noget helt særligt fra alle involverede. For det er i konfrontationen med vildskaben, som er lige om hjørnet, når pladsen rejser sig og musikken spiller, at hver eneste frivillige løser lige præcis den opgave, de har fået. For den enkelte er det en forudsætning, at man har gå-på-mod men vigtigst; engagement. Fra et ledelsesperspektiv er tillid en nøglekomponent, som vi skal se nærmere på i nedenstående.

Ejerskab

Det er forskelligt, hvor meget engagement de frivillige møder op med på en vagt. Sommetider er det en portvagt i otte timer, og det er begrænset, hvor stort engagement eller ejerskab, der er i det. Det er typisk ad hoc-frivillige, som oplever et meget simpelt bytteforhold i deres indsats (timer for billet), men det er alligevel ikke helt så sort/hvidt:

„Jeg er her for den gratis billet og gratis fadøl“, siger en ung mand på Roskilde Festival, men straks efter siger han, „jeg var nede på vores camp for en time siden, og det så lidt stenet ud så tidligt om morgenen, så det er faktisk også meget sjovt at have noget at lave om dagen.“

Også på NorthSide, hvor vi møder et par studerende, der primært er motiveret af billetten, er der mere at sige end bare dét. For det første har de sagt nej til nogle af „de trælse opgaver“, som de siger, men nu står de i check-in og fortæller, at det faktisk er meget

hyggeligt. De sørger for at gøre det til en god oplevelse for dem selv og gæsterne, når de nu alligevel står der.

Den ånd møder man overalt, når man går rundt på festivalerne. Der er masser af typisk unge mennesker, som har fået en billet i bytte for, at de løser en ad hoc-opgave i en port eller med oprydning, i en bar, i trafikken o. lign., men de er alligevel bemærkelsesværdigt imødekommende, og ofte slutter en interaktion med dem med store smil og „god festival!“.

Som vi har set i eksemplerne her, starter ejerskabet og engagementet allerede på de første og mindst krævende vagter, også selvom den frivillige primært er der for at spare udgiften til billetten.

Bevægelsen ser ud til at være, at når indsatsen vokser, så vokser engagementet også. Det kan også ske, at det foregår i omvendt rækkefølge; at engagementet og interessen for festivalen stiger, og så får man lyst til at bidrage med mere.

De meget dedikerede frivillige lægger liv og sjæl i deres indsats i en periode af eller hele året. De er draget mod det mulighedsrum, som festivalerne repræsenterer og stiller til rådighed, hvor de kan tænke vildt. Det er et frirum, hvor man kan være med til at sætte aftryk. På Uhørt beskriver frivillige Josefine det således:

„En af grundene til, at jeg bliver ved med at være frivillig, er den her kreative energi. Det her med, at der er ret frie rammer for, at hvis man får en fed idé, så kan det godt lade sig gøre. Det er rart at være omkring mennesker, hvor man får en fed idé, og så finder man en løsning. Og man skaber et eller andet sammen. Det synes jeg er superfedt. Det er ikke noget, man finder andre steder på samme måde.“

Der er flere frivillige, som fortæller lignende historier, og særligt på byggehold, hvor der er en stor glæde ved at se, hvordan det, man bygger, bliver taget i brug.

Mulighedsrummet skaber en energi, der beskrives som mærkbar anderledes end den, de kan hente i deres normale hverdag. Sammen med den relativt store frihed i opgaveløsningen, giver det et meget stort ejerskab.

„Det er Ikea-effekten“, siger Maja Engberg-Søndeskov, frivillighedsansvarlig på Smukfest, „man værdisætter et møbel højere, hvis man selv har sammensat det.“

”Når man bygger noget op i fællesskab, så skaber det en eller anden familieånd. Man føler ikke, der går et år mellem man ses. Man føler bare man får pustet ud. For tro mig, når skoven slutter her, så er man mættet. Så trænger man til en sofa og en tør dyne.

JESPER, FRIVILLIG MELLEMLEDER, SMUKFEST

Alle kræfter og feriedage bruges på festivalen

På samme måde som i „den virkelige verden“ uden for festivalen, kan de store opgaver over længere tid slide på de frivillige. Så bliver de udmattede i stedet for energifyldte af deres indsats, og med det store ejerskab følger derfor også potentielt en stressfaktor. På en festival er der mange opgaver komprimeret over meget kort tid, og under nogle ofte ekstraordinære arbejdsvilkår. Fordi det er så intenst, er det også nødvendigt, at indsatsen har et sluttidspunkt.

Nogle af de frivillige, der er engagerede i mere end 50 timer omkring festivalen, fortæller, at de er så trætte, når festivalen er slut, at de har brug for seriøs restitution. Flere af dem overvejer at stoppe hvert år. De griner, når de siger det, for så snart festivalåret

begynder at røre på sig, kan de i alligevel ikke lade være med at tage en tårn mere.

„Hvert år „like clock work“ efter en festival, får jeg det sådan; fuck det her. Nu gider jeg ikke mere. Jeg har brugt alt for mange timer, givet afkald på al min ferie, og jeg kommer hjem og lægger mig syg‘ (...) Min stemme forsvinder altid. Det er pisse hårdt arbejde!“, sådan siger en holdleder på Roskilde Festival, som alligevel indtil videre har fortsat med at være frivillig, fordi fællesskabet og det at lave noget sammen, er så vigtigt for hende.

Det er bemærkelsesværdigt, at mange af de frivillige, både ad hoc, mellemledere og ansvarlige, bruger deres sommerferie fra deres lønnede arbejde på at være frivillige på festivalerne. Den tid andre bruger på at restituere, bruger de på at lave festival.

Adfærdskodeks og grænser i fællesskabet

Vi har spurgt ind til adfærd og frivilligkultur i interviewene, og der er generelt en bevidsthed om, hvordan man omgås hinanden i en til tider overvældende ramme. Rent strukturelt er der som regel en kommandovej og nogle mandater, som skal håndtere, hvis adfærden ikke er ok.

Når det gælder sikkerhedsmæssige hændelser og mandater til at stoppe episoder, der potentielt kan være farlige blandt publikum, er der ingen gråzoner. Der er f.eks. også fastlagte procedurer til at klippe et armbånd, og dermed slutte festivaloplevelsen for vedkommende.

Men ligesom mange andre steder i samfundet kan der i det mellem menneskelige være gråzoner, når det kommer til adfærd og grænser. Vildskaben og frirummet, der er en del af festivalernes natur, er også til stede i samspillet mellem mennesker. De frivillige fortæller selv, hvordan de skejer mere ud, måske er lidt mere grænsesøgende, og at det netop er noget af det, der gør, at festivaler er alt andet end dagligdag.

Vi er ikke stødt på en kultur, hvor grænseoverskridende handlinger er normen, men vi kan se på nogle af festivalernes interne undersøgelser, at der indimellem er episoder, der opleves som grænseoverskridende. De frivillige, vi har talt, med siger, at alle kan blive pressede, men at der er en udtalt bevidsthed om, at man generelt behandler hinanden ordentligt. F.eks. italesætter flere, at der er en uformel aftale om, at man ikke råber ad hinanden.

De frivillige fortæller, at festerne og alkohol er en del af kulturen og fællesskaberne omkring festivalen. At være frivillig er ikke kun kreativ, pragmatisk opgaveløsning – fester, vildskab og frirum er for mange en central del af pakken.

Der er tydelige regler om, at man ikke må være beruset på vagter. Nogle steder må man gerne tage en øl undervejs, medmindre du er helt ung eller har en chauffør- eller sikkerhedsopgave. Til gengæld er der ret frie rammer, når man ikke er på vagt.

„Man skejer bare mere ud og danser åndssvagt“, siger en erfaren frivillig på Grøn, og fortsætter „(...) man drikker sig mere fuld end man plejer og bliver alligevel passet på. Det er et meget stort frirum.“

De frivillige nævner ikke nogen officielle regler, hvad angår alkohol i festligt lag, men der synes at være en form for uofficielle spilleregler omkring, hvordan man opfører sig, og de oplever, at de passer på hinanden.

Fællesbadene på Grøn er et godt eksempel på et tydeligt kodeks om, hvordan man opfører sig over for hinanden. Flere fortæller, at mange tilvælger fællesbade, fordi de synes om det. Reglen er, at man kigger hinanden i øjnene, når man er derinde, og der er ikke plads til, at nogen opfører sig ubehageligt. Det er no-go, og det har konsekvenser, hvis man ikke kan finde ud af at overholde reglerne. I sidste ende kan man blive bortvist.

Der bliver i overført betydning ikke delt „røde kort“ ud til højre og venstre, men de bliver brugt, fortæller både ansatte og frivillige på flere festivaler. Både pga. af upassende adfærd, men også hvis man som frivillig gennem længere tid ikke lever op til det ansvar, man har påtaget sig. Eller hvis man ikke overholder det alkoholkodeks, der er, når man er på vagt.

Konkret fortæller en frivillighedsansvarlig, at hun „blacklistede fire i går“, mens andre fortæller, at de hvert år må have svære samtaler med enkelte frivillige, som ikke kan være med, fordi deres adfærd i for høj grad går negativt ud over andre. I den mere bløde ende, kan det også være nødvendigt at sende frivillige hjem, fordi de ikke kan holde til det, men selv har svært ved at sige stop.

De frivillighedsansvarlige, der oftest er ansatte, fortæller, at denne del af deres opgave er noget af det absolut sværeste. Funktionen og mandatet er imidlertid vigtigt at have placeret. For der er grænser for, hvad man kan kræve af en frivillig, og én af dem er, at frivillige ledere ikke skal stå alene med opgaven om at sende andre frivillige ud af fællesskabet. I interviewene blev vigtigheden af tydelige mandater flere gange fremhævet, da klare mandater skaber tryghed ned igennem hele festivalorganisationen. Det er forskelligt hvordan de enkelte festivaler forvalter dette i detaljen, men på f.eks. Grøn har de ansatte en aftale om, at der skal være flere ansatte om at tage sådan en beslutning.

På de helt små og nye festivaler, hvor alle er frivillige, ligger den rolle hos de frivillige i styregruppen. På Folkely, som er ny og hvor de få ansatte er i projektstillinger, har festivallederen en bestyrelse at sparre med i de få tilfælde, hvor nogen måske skal have det røde kort og sendes hjem.

” Det, som er bemærkelsesværdigt for vores måde at arbejde med frivillighed på, som bestemt også gør sig gældende på andre festivaler med forskellige nuancer, er, at vi har en rigtig høj grad af distribueret ledelse ud i det frivillige lederlag. Det er også med til at give noget robusthed i organisationen, og det tror jeg bl.a. er noget af det, der kan forklare, at vi er kommet godt ud på den anden side af covid-19. Det er, at vores 300 frivillige hold står selv for at rekruttere og fastholde deres frivillige, og der er et enormt stort ledelsesrum for vores frivillige ledere.

Heartland

Roskilde Festival

Roskilde Festival

New Note

Organisering og ledelse

På alle festivalerne er ansatte og ledelser bevidste om, at de frivillige fællesskaber er helt essentielle for at kunne afvikle arrangementer og drive festivalbyer. Derfor arbejder de strategisk med at facilitere gode fællesskaber, fordi det bidrager til den gode stemning, som flyder videre ud til festivalens gæster, men også fordi det skaber tilknytning og får folk til at vende tilbage. Alle festivalerne vurderer, at de giver de frivillige adgang til sådan et fællesskab.

Distribueret ledelse

Vi har spurgt de ansatte frivillighedsansvarlige, hvad festivalen får igen af de frivillige, og svaret er **energi, viden, et engagement ud over det sædvanlige, kompetencer, glade mennesker, hænder, et fundament og masser af idéer**. I den relation opstår der også et særligt ledelsesrum.

De frivilligansvarlige på de foreningsdrevne festivaler fortæller generelt, at det er den høje grad af distribueret ledelse, der giver det store ejerskab og skaber drivkraften, især blandt de frivillige, som er med i mere end ad hoc-roller. Distribueret ledelse kan kort defineres som en ledelsesform, hvor ansvar, autoritet og beslutningskompetence ikke alene hviler på formelle lederes skuldre, men spredes ud til forskellige niveauer og aktører i organisationen. I denne tilgang erkendes det, at komplekse organisationer kræver en mere fleksibel og decentraliseret ledelsesstruktur for at kunne reagere effektivt på udfordringer og muligheder (Sørensen & Petersen, 2017).

Drivkraften får man, når man som organisation tør lægge beslutninger ud i de forskellige teams, og den kan f.eks. mærkes hos de tre unge gymnasieelever, vi interviewer på Folkely, som er en del af festivalens unge-gruppe. De har bl.a. fået et budget og ansvaret for forskellige indsatser, som budgettet så skal bruges til. De står for Talk Town, som er i dagtimerne, er gratis og primært henvender sig til områdets udskoling og gymnasium. De har også stået for en graffiti-væg i byen. De har selv valgt debattører og kunstnere, som skal på scenen, og de har erkendt at Lady Gaga kunne ikke i år – „men hvem ved, måske kan hun i 2024“, siger de og griner.

Vi møder også Brian på Smukfest, som er stedfortræder på holdet, der sørger for trafikkoordination på

festivalen. På det hold er de 1.000 frivillige, fortæller han – eller 987 som han retter det til – og uddyber en frivilligopgave med så mange komponenter og et kæmpe ansvar, at den for de fleste nok ville lyde temmelig uoverskuelig.

„Man bliver loyal overfor tingene“, siger han, „og tager ejerskab på det. Og hvis man kan lide det, så bliver man jo ved med at lave det i 23 år.“

Magt, privilegier og omstillingsparathed

Jo flere lag der er i et festivalhierarki, jo mere ejerskab og mandat fordeles ud i frivilligheden. Der er mange hundreder af festivalfrivillige rundt omkring i Danmark, som er personlige vidensbanker inden for netop deres felt. Det er stærkt, når der er god stemning og frivillige nok til at løfte opgaverne, for så kører det af sig selv år efter år, fortæller de frivillighedsansvarlige. Men det er også sårbart, hvis det ikke går som planlagt, og det kan ende med, at de frivillige stopper. Sommetider i trods. Og fordi erfaringerne omkring den specifikke opgave er så personbårne, kan det det efterlade et stort hul i organisationen og i forhold til opgaveløsningen fremadrettet.

Overlevering af viden er en udfordring, som flere festivaler kender til. Især på de gamle festivaler kan frivillighedsansvarlige hurtigt pege på nøglepersoner blandt de frivillige, som er næsten uundværlige for specifikke opgaver. Her fortæller Mette Linnet, Formand i Tønder Festival Forening, hvordan det kan give udfordringer:

„Der er både den type og den generation af frivillige, som er nøglepersoner, og som sidder på enormt meget viden. Det kan være svært at beskytte dem mod overload af opgaver, og nogle gange får de nok og kan finde på at sige, at de ikke vil være med mere, hvis de ikke bliver behandlet, som de gerne vil behandles. Det er sårbart, og det ved de godt. I sidste ende kan det betyde, at nogen andre må tage over i sidste øjeblik.“

Der er også eksempler på frivillige, som fortæller, at der er 'nogen med stjerner på skuldrene', der fører sig 'lige lovligt meget frem'. Konkret kan det være, at de ikke vil respektere regler, som andre frivillige er sat til at håndhæve f.eks. i forhold til adgangs begrænsninger til særlige områder.

Vi har også mødt fortællinger om markante frivillige med mange års erfaringer med en konkret opgave,

som i stedet for at søge nye perspektiver, justerer på allerede eksisterende løsninger, som måske ikke længere er hensigtsmæssige. Sommetider fører det til, at grupperne internt skaber egne miljøer og kulturer, som ikke nødvendigvis er sunde eller inkluderende.

Ole Rasmussen, festivalleder på Vig Festival, fortæller, hvordan „den der fanden-i-voldsk-hed“ på godt og ondt er svær at lede. På den ene side kræver det diplomati, empati og tålmodighed, hvis noget skal forandres oppefra, og på den anden side så er der ikke dét, den energi ikke kan løse. F.eks. da håndværkerbyen brændte ned, „så rykkede de sammen i bussen og brugte jeg-ved-ikke-hvor-mange weekender på at bygge det op. De er stadig i gang og indretter det, som de gerne vil have det. Nu er der så meget ejerskab, at jeg ikke må have min egen nøgle,“ siger han og griner.

På festivaler, der er nye eller kommercielle, findes denne dynamik ikke på samme vis. De nye (f.eks. Folkely og Avernax) er formentlig ved at opbygge strukturer og organisationer, der kan få lignende dynamikker, jo ældre de bliver, men på de kommercielle festivaler findes laget af frivillige holdledere ikke, så på godt og ondt mangler de det niveau af ejerskab.

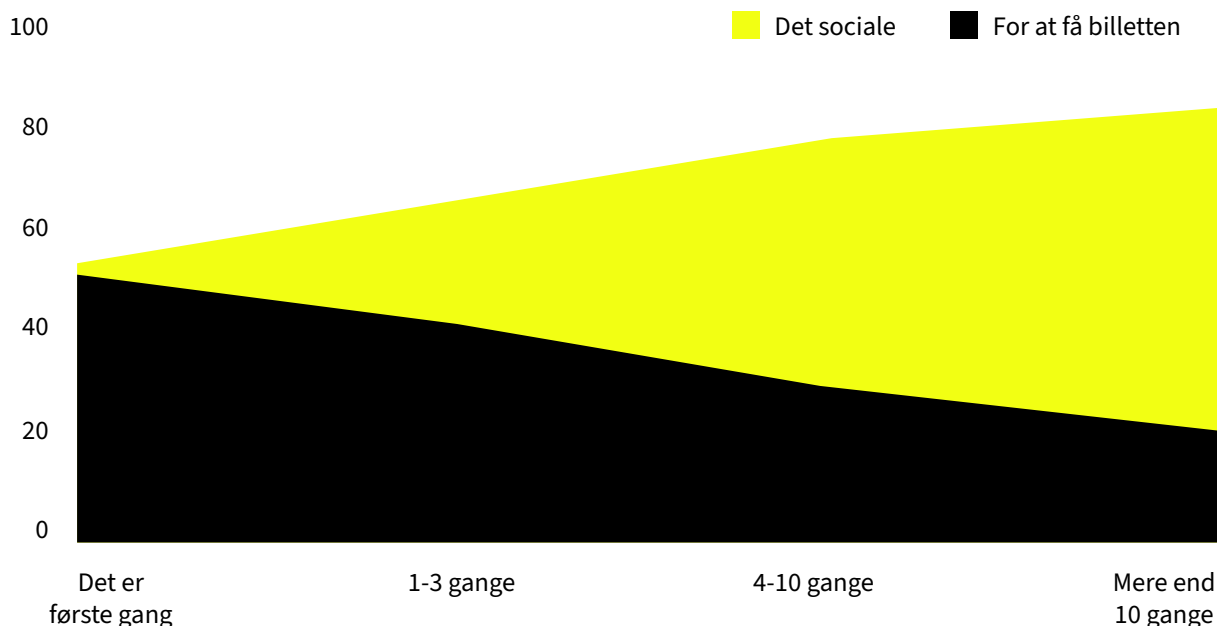
Det kan betyde, at der forsvinder noget drive, men omvendt kan det være lettere at have med at gøre, da man hurtigere kan omstille sin organisation, hvis man vil prøve noget nyt.

” Anna Lin kommer i morgen. Hun er en af dem, vi har været med til at booke. Og hende ville vi gerne have med, fordi hun er relevant for os.

UNGE-GRUPPEN, FOLKELY

” På Roskilde og Smukfest har de mange frivillige, som har været med for evigt, og den erfaring kan gøre nogle ting lettere. Men på den anden side, så synes jeg at vi på NorthSide har en anden mulighed for at re-tænke opgaverne, fordi der netop ikke er sådan en „plejer“ på samme måde.

LINE MARIE BACH,
FRIVILLIGHEDSANSVARLIG PÅ NORTHSIDE

Figur 18: Sammenhæng mellem erfaring og de to hyppigste motivationsfaktorer

Hvor mange gange har du været frivillig på denne festival vs. de to hyppigste motivationsfaktorer. n=1.978

Overskud og fællesskab skaber ikke sig selv

Det er, som vi har været inde på, vigtigt for de frivilliges fortælling, at de er fælles om at lykkes. Det, at de gør noget sammen med andre og bidrager til noget større i fællesskab.

Et godt faciliteret fællesskab skaber sammenhængskraft, overskud og ikke mindst lysten til at komme tilbage igen næste år. På festivalerne har man gennem årene opbygget viden om og erfaringer med, hvordan man skaber små og store aktive fællesskaber. Og noget tyder på, at det virker, for allerede efter man har været frivillig én gang, falder andelen af frivillige, der vælger billetten som motivation markant; samtidigt stiger fællesskabet som motivationsfaktor. Tendensen fortsætter, hvis man bliver som frivillig, hvilket også fremgår af vores spørgeskemaundersøgelse.

Overskud

De etablerede fællesskaber er manøvredygtige, og det gør dem klar til at imødegå de udfordringer, man

uundgåeligt støder på, når man laver festival. Der skal med andre ord meget til at hyle en festivalfamilie ud af den. Og i kraft af deres selvbevidsthed om, at her på håndværkerkontoret er vores rolle x, og her på byggeholdet plejer vi at gøre y, har de også oparbejdet en ro og et overskud til at hjælpe andre teams.

I samtalerne med frivillige har det været gennemgående, at netop overskud italesættes som afgørende for, at det er sjovt være frivillig. Når vi her taler om overskud, handler det både om, at der er nok mennesker til løse opgaverne og om, at rammerne for at løse dem er gode. Man kan se og mærke, at dette overskud er en del af kulturen, når man går rundt bag hegnet på en festival (i hvert fald i 2023). De frivillige man møder er bemærkelsesværdigt imødekommende og hjælpsomme, uanset om man møder dem i en port, en bar eller under opbygning. Det er ikke fordi, de ikke har noget at lave, men mere fordi der er en stemning af overskud og man kan se de hygger sig sammen.

Et eksempel på denne stemning kan illustreres ved de frivilliges villighed til at hjælpe os i tilfælde, hvor vi pludselig stod uden interviewperson. Undervejs i forløbet skete det, at nogle af de interviews, vi på forhånd havde aftalt, ikke lykkedes, fordi der kom noget i vejen for interviewpersonen. Men inden for kort tid

var det muligt at finde en anden i området, som tog sig tid til at tale med os om at være festivalfrivillig. Og det var uanset om de stod med sikkerhedshjelm på eller papirer i hånden på et interimistisk container-kontor. Eller selvom de lige var kommet hastende ind fra deres lønnede job til deres frivilligrolle i en bar.

Overskuddet synes at stå på en pragmatisk tilgang til tingene: Når vi står her sammen, så finder vi ud af det. Faktisk synes de fleste, at det er meget sjovt, at alting ikke kører snorlige. De frivillige siger, at så længe man kan tale om tingene, så kan det meste løses på én eller anden måde.

Det giver også ro, når de ansatte udviser imødekommenhed, ro og pragmatik i alle de mange uforudsete udfordringer, der hele tiden opstår, og skal håndteres på en festival. Der er frivillige, der banker på for at få en parkeringstilladelse til en leverandør, der lige er ankommet. Ansvarlige, der har fået afbud og i hast skal have tilmeldt en sidste øjeblikks-frivillig, eller en opgave der skal overses i et par timer for en, som har måttet tage hjem for at klare en akut situation i familien. Det hele sker hele tiden, og for den frivillige, som står midt i det, er det hektisk og en stor udfordring. Opgaven for ansatte er ofte at få banet vej for en løsning, eller blot anerkende de valg den frivillige har truffet.

Under interviewet med Peter Caspersen, der er ansat på Jelling Musikfestival, blev vi afbrudt adskillige gange af vigtige telefonopkald og frivillige, der bankede på med hastesager. Her blev det tydeligt, hvor intenst, fragmenteret og uhyre lavpraktisk et samarbejde under en festival kan være. Som interviewer var det interessant at være vidne til ledelse *in action*. Intervieweren spurgte selvfølgelig ind til det der skete, og Peter svarede:

„Altså, jeg er meget bevidst om at være rolig. Specielt over for dem, der ringer og har en udfordring. Fordi frustrationen bor jo ikke her. Den bor jo derude. Min fornemmeste opgave er at løse den frustration. Og hvis jeg hæver stemmen, eller hvis jeg kører med på det, så forstærker jeg det. Så jeg tror bare, jeg også har lært af mange år i gamet, at det der med, at du også afmonterer rigtig meget, hvis du bare kan sige, 'hey, det er Peter. Nå, for søren. Ja, det skal vi lige kigge på. Det vil jeg gerne hjælpe med.'“

Kirsten Lave fra Heartland er også opmærksom på, at god frivilligledelse kræver nærvær, og at det nogle gange i sig selv kan give overskud:

„Det klart vigtigste er, at man ikke bare sætter dem i gang og smutter, men at man er til stede, at man er nærværende, at de kan føle sig spejlet, at de har et sted at gå hen. At de har en kontaktperson, og at de føler sig mødt i deres frustration. Der er rigtig mange frustrationer, som når man så møder dem og spørger: 'Hvad skal vi så gøre?'; så siger de 'Det er fint, nu ved du det. Nu er der ikke mere.' Det er umuligt at være nærværende alle steder, men man skal virkelig prøve.“

Facilitering af fællesskab

Som tidligere nævnt arbejder alle de 14 festivaler med en bevidsthed om, at fællesskaber er vigtige for at løse opgaven.

På nogle af festivalerne er relationen mellem festival, frivillig og fællesskab i udgangspunktet et simpelt bytteforhold, hvor en gratis billet gives i bytte for en fastlagt timeindsats. Her understøttes fællesskabstanken ved, at frivillige har privilegier, som gæsterne ikke har (fri entre og madbilletter), festivalerne sørger for, at de kan kende hinanden med f.eks. t-shirts eller nøglesnore, og så er der som regel et område af festivalen kun for de frivillige.

SPOT, Heartland og NorthSide havde i 2023 fokus på at skabe og forbedre frivilligområder, fordi det havde været efterspurgt i deres evalueringer. De frivillige sætter pris på anerkendelsen, og på SPOT fremhæver tre frivillige, at de er glade for frivilligområdet, hvor de føler sig velkomne, og de er imponerede over, at der bliver lavet toast til dem løbende. De lægger mærke til, at der er engagerede frivilligansvarlige, som under hele festivalen arbejder for at skabe et godt miljø. *„De står ved en toastmaskine en hel fredag. Altså, hvem fa'en gør det! De er virkelig dedikerede for os“,* siger de.

Også på NorthSide og Heartland sætter de frivillige pris på de særlige frivilligområder. På NorthSide er det særligt de reducerede priser på øl, der vækker glæde, og på Heartland sætter de stor på et sted, hvor man kan trække sig lidt tilbage fra festivalpladsen. Kendetegnene for de frivilligområder er, at man typisk kommer der for at tage en pause med sit eksisterende fællesskab – altså folk man kender hjemme fra. Her får man en kop kaffe (eller billigere øl) efter sin vagt, inden man går ud på festivalpladsen næsten som en almindelig gæst.

Mange festivaler har det fællesskabende element helt inde i deres DNA, og arbejder hele tiden med at

Fællesspisning under opbygning af Roskilde Festival

facilitere nye festivalfællesskaber og passe godt på de eksisterende. De laver arrangementer i løbet af året, laver bagområder til festivalfamilierne, og har facilitering af fællesskaber centralt placeret i deres strategi og de beslutninger, som tages i bestyrelsesrum og på festivalsekretariatet. Her inddrages de frivillige i både store og små beslutninger, hvilket er med til at sikre, at de oplever at blive lyttet til og blive taget alvorligt.

På Roskilde Festival fortæller én de tre ansatte, som sidder med frivillighedsstrategi:

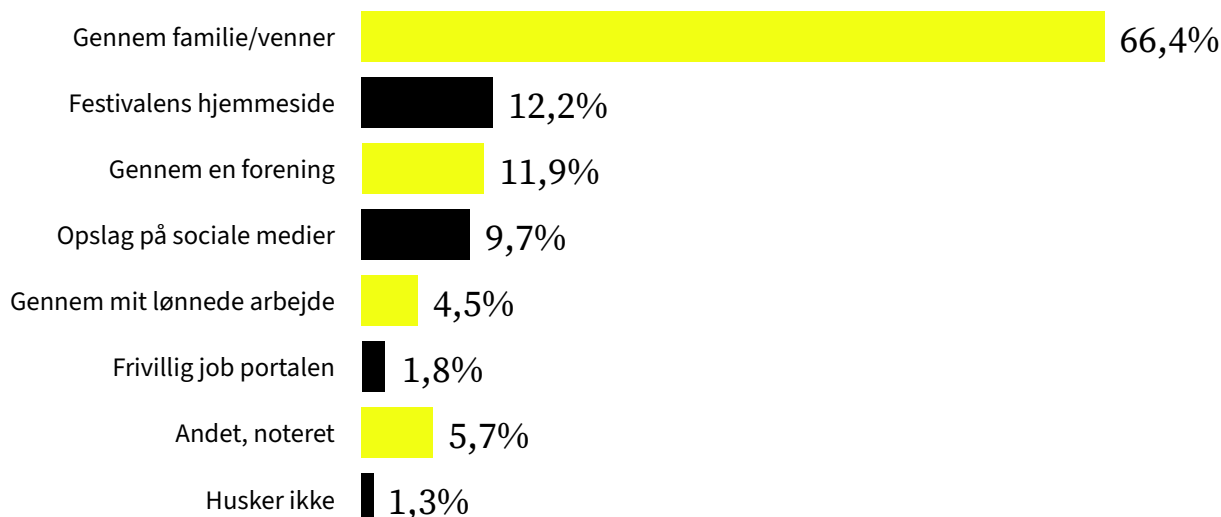
„Vi designer aldrig noget, fordi vi tænker, at det skal være fedt for nogen at være med på festival og få et armbånd. Vi designer det, fordi det skal være fedt at være frivillig. Så kan det godt være, de kommer med billetten som motivation, og det skal de have lov til – men det er ikke den agenda, vi er afsender på.“

Mad og årsfester

Når de frivillige fortæller om konkrete, faciliterede fællesskaber handler det bl.a. om gode fester i årets løb og om at have en fysisk plads til pusterum på festivalen, hvor man også kan være, når man ikke har vagt. De fortæller også om at spise sammen. Især i byggeperioden arrangeres der store fællesmåltider. Det giver mulighed for at møde andre frivillige, sam-

tidigt med at det er en meget virksom måde at få en fornemmelse af at være en del af „dem med t-shirt-en“. I Jelling sidder hundredvis af frivillige og spiser i Gormshallen, i Roskilde hedder det i Hal 45, på Smukfest mødes alle i folkekøkkenet og på Avernax fortæller frivillighedsansvarlig Jonas Pors, at opbygningsdagene er blevet så hyggelige, at de simpelthen er nødt til at sige nej til folk, der gerne vil give en hånd med, fordi de lokale øboere, som laver mad til de frivillige, ikke kan lave mad nok til så mange.

I afviklingsdagene bespises de frivillige som regel med madbilletter, der kan indløses i de madboder, der sælger mad til gæsterne på pladsen. Det opleves som et fair bytteforhold, hvis ellers det er til hele måltider og ikke begrænsede beløb, men det giver ikke samme fællesskabsfølelse som når alle mødes og spiser sammen.

Figur 11: Hvordan fandt du vej til at blive frivillig?

Festivalfrivillige bliver i meget høj grad engageret ved at blive inviteret med gennem deres eksisterende netværk. Her vises de vægtede tal fra undersøgelsen.

3.6 Adgang til fællesskabet

I dette kapitel ser vi nærmere på adgangen til fællesskaberne, og vi kommer bl.a. ind på, hvordan nye tiltrækkes og bliver en del af fællesskaberne. Vi afdækker også, hvordan disse stærke fællesskaber har plads til stor mangfoldighed og forskellige livssituationer, og samtidig har en opgave med at skabe større diversitet på centrale parametre som f.eks. uddannelse og etnicitet.

Til at starte med handler det om, hvordan nye kommer med i fællesskaberne.

Alle festivaler har en jævn udskiftning af frivillige, mens andre har stor udskiftning. Tallene i spørgeskemaundersøgelsen viser, at der var mange nye frivillige på de aktuelle festivaler, og vi mødte også en del rundt omkring på festivalerne, som var førstegangsfri-villige. Overordnet set kan man derfor også godt sige, at det er muligt at blive frivillig på danske musikfestivaler, hvis man har lyst.

Festivalernes ansatte gør meget ud af at fortælle, at enhver kan tilmelde sig på hjemmesiden, men i praksis fortæller de frivillige, som har rekrutterings-

ansvar, at de altid først rækker ud til folk, de kender. I interviewene har vi spurgt direkte ind til, om de forskellige teams og festivalfamilier er lukkede klubber, og om man får nye med. Svaret er typisk, at man får nye med, men at det er i vid udstrækning nogen, man finder i sit eget, udvidede netværk. Det giver stabilitet og tryghed, og det er bare 'sådan man gør'. De er selv blevet frivillige via netværk, da de startede, og langt de fleste frivillige, vi taler med, er aktivt blevet opfordret til at være med på et specifikt hold.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 66% af alle frivillige oprindeligt er rekrutteret gennem familie og venner. Samme tendens ser vi blandt førstegangsfri-villige, hvor 61% kommer med via familie og venner. 20% af de nye frivillige finder vej gennem festivalernes hjemmesider.

Blandt de førstegangsfri-villige, vi har interviewet, har vi mødt Kim på Grøn, som er med for første gang. Han kender ikke nogen i forvejen. Vi taler også med Sarah på Smukfest og Mads på Roskilde Festival, som også har meldt sig uden at kende hverken frivillige eller festivaldeltagere i forvejen. De føler alle tre, at de er blevet taget godt imod, men de siger også, at det kræver, at man har en vis portion gå-på-mod at møde op helt alene. Vi møder også en frivillig, som „kun har været med i tre år“, som hun siger og som netop er kommet med gennem venner. Hun fortæller, hvordan hun er blevet „adopteret“ ind i en festivalfamilie.

Vi ser et unikt sammenhold, en stærk kultur og markant sammenhængskraft i fællesskaberne, men vejen ind i de meget etablerede fællesskaber kan være vanskelig, hvis man ikke kender nogen i forvejen.

Når der skal bruges 77.000 frivillige, er der dog behov for flere end de eksisterende netværk kan tiltrække, og med frivilligkrisen i 2022 i erindringen, ved alle også godt, at der er et reelt behov for at nå længere ud end til de nærmeste.

Når det kommer til at få mere ansvar og avancere i organisationen er samme dynamik i spil. Overgangen til at blive mellemlider eller holdleder sker også tit i interne rokader eller gennem netværk. Nogle af de frivillige, vi har talt med, har selv haft ambitioner om at stige i graderne, men ofte sker det, at man bliver prikket på skulderen, fordi man gør en god indsats. På nogle festivaler sker det også, at man overtager lederrollen fra en forælder.

Der er ikke en forventning om, at man har lederkompetencer i forvejen. Flere steder tilbyder festivalerne interne ledelsesuddannelser til de frivillige ledere, så man både i teori og praksis kan øve sig i at være leder i sin fritid. Det kan være ganske attraktivt, „at få lov til“ at tage sådan en uddannelse.

For nogen er frivillighed en livsstil

En del frivillige fortæller, at de er vant til at være frivillige. Det er naturligt for dem at træde ind i forskellige frivillige fællesskaber i og uden for kulturlivet, og mange har gjort det helt fra de var børn og unge.

Jens Robert og Anne Birgitte på Heartland har været frivillige i en idrætsforening „i en menneskealder“, Tom på Jelling Musikfestival underviser som frivillig i karate, Ulla og Bjørn på Avernax driver et frivilligt julemarked, Mona på Grøn laver Aarhus Pride og Christina på Jelling har en besøgshest i psykiatrien.

Der er også dem, for hvem det at være festivalfrivillige er en livsstil. Peter Michael på Grøn er også med på NorthSide og Smukfest, Samara fra Det Turkise Telt på SPOT har været frivillig på adskillige festivaler, siden hun var aktiv i ungdomsrådet i Thy, Brian fra Tønder Festival bruger sin sommerferie på også at være frivillig på Smukfest og Jacob fra Avernax har været engageret i Roskilde Festival og Fællestival (en undergrunds-musikfestival).

” Det var faktisk en del længere proces, fordi vi var inde på Smukfests hjemmeside og se om vi kunne få nogle frivillige jobs derigennem. Men vi fik sgu afslag på dem. Men så har vi en af mine veninder, hun har en faster, der arbejder på campingvagt-holdet, som så fik os ind.

MICHELLE, FRIVILLIG,
SMUKFEST

” Man bliver leder ved, at ens chefer ser, at hun kan noget med organisering, hun ser de ting, der sker, og lige er et skridt foran. Så bliver man prikket af nogen, der siger, 'hey, har du ikke lyst til at tage Muskelsvindfondens lederuddannelse, så vi kan bruge dig som chef? Det synes jeg lød sjovt. Det har været fedt og givet masser af personlig udvikling, fordi det dér med at skulle styre en flok mennesker, både socialt og arbejdsmæssigt, synes jeg er enormt spændende.

TRINE, FRIVILLIG HOLDLEDER, GRØN

” Som kørestolsbruger er der noget med tilgængelighed, der gør, at du ikke kan fungere i en burgerbar, men du kan godt sidde og skænke fadøl en hel dag. Den opgave kan du løse lige så godt som en ikke-handicappet, og det er jo empowerment.

JACOB BOSTRUP,
FRIVILLIGHEDSANSVARLIG, GRØN

” Jeg har en blanding af mænd, kvinder, gamle, unge, kørestolsbrugere, mange forskellige diagnoser og jeg har haft en spastikker på holdet. Det er vigtigt for mig, at der er diversitet. Fordi jeg ved jo, hvordan det har formet mig. Fra at være et menneske, der havde udfordringer med at acceptere mig selv, som det menneske jeg er, til at blive mere sikker og tage det med mig ud i privatlivet og arbejdslivet.

FRIVILLIG HOLDELEDER, GRØN

De ser sig selv som en slags „Tordenskjolds soldater“. Det er dem, der er vant til at tage en tårn, og som dukker op, når der er brug for det. Det er også dem, der har et sprog for frivilligheden, og som kender koderne, og derfor nemmere kan skifte mellem fællesskaber eller få adgang til nye.

Er der også plads til dem, der ellers ikke står stærkt i samfundets fællesskaber?

Som vi så i forrige afsnit kan der være en tendens til at nogle af de etablerede fællesskaber lukker sig om sig selv, og at man som ny frivillig skal inviteres med af folk, der allerede er en del af fællesskabet. Det gjorde os nysgerrige på, om festivalfrivilligheden og fællesskaberne så også rummer borgere, som har mere udfordrende livsvilkår end gennemsnittet. Hvis fællesskaberne oftest selv vælger, hvem de inviterer ind, er det så muligt at blive tilvalgt, hvis man f.eks. har en diagnose, eller ikke nødvendigvis er veletableret på arbejdsmarkedet eller i studielivet?

Ved første øjekast synes der at være mange forhindringer for, at der er plads til mennesker, som er sårbare eller uden for andre fællesskaber. Som vi har set tidligere i undersøgelsen, er det ofte et intenst miljø for alle sanser, hvor man skal være omstillingsparat i opgaveløsningen. Derudover skal man gerne have evnen til selv at være opsøgende for hurtigt at lære kulturen og jargonen at kende. Der er mange ubekendte, og der er mange forskellige mennesker, man skal fungere sammen med og de nye frivillige beskriver, at der har haft brug for en vis portion gå-på-mod. Slutteligt er der ofte en række stramme deadlines, og rent fysisk kan en festivalplads være svær at komme rundt på, hvis du man ikke er godt gående.

Men alligevel møder vi faktisk en del, der fortæller, at de har nogle ting med i bagagen, der kan høre under kategorien udsatte eller sårbare. Det kan være fysiske eller psykiske diagnoser eller handicap samt at stå udenfor det etablerede arbejdsmarked eller det almindelige skolesystem.

Vi har ikke aktivt opsøgt frivillige med sårbarheder, og alligevel fortalte 10 af de frivillige selv, at de lever med særlige sårbarheder, som kan være en barriere

På Jelling Festival samles både frivillige og deltagere om mottoet: Fælles Skaber Vi

for at indgå i nye fællesskaber. Vi mødte frivillige med angst- og depressionsdiagnoser, med Aspergers og ADHD, med fysiske handicaps og mindre synlige vilkår, der knyttes til førtidspension.

20 af de andre interviewpersoner fortalte om konkrete frivillige på deres hold, der har en sårbarhed, som de andre kender til. I de teams er det normalt, at mellem- og holdledere i perioder skal have en særlig opmærksomhed på enkelte i teamet, men det er ikke noget, der kommer op i samtalerne, før vi spørger lederne til det.

Det bliver taget alvorligt, at der skal være plads til forskellige typer mennesker på holdene, også selvom det kan betyde, at man skal være ekstra opmærksom på travlhed, eller at processen ikke kan være så snorlige, som man kunne drømme om. Der er ikke nogen „skånejobs“, men der bliver taget pragmatisk stilling til, hvem der kan bidrage med hvad, og på hvilken måde. Man kan f.eks. sidde ned og skænke øl, men det er svært at sidde ned og lave burgere, fortæller Jacob Bostrup. Det kan også være, at der er frivillige, som har brug for flere pauser eller lidt ekstra omsorg, og så sker det helt naturligt i forlængelse af, hvordan festivalfrivilligheden generelt går til opgaver; pragmatisk og med evnen til at omstille sig.

Man kunne foranlediges til at tro, at det fylder meget, når der skal tages lidt ekstra hensyn, men i samtalerne omtales det helt uddramatisk. Det er no big deal.

En holdleder på siger f.eks., at hun har to på holdet med udfordringer. Den ene sidder i kørestol efter en blodprop og den anden „har en kontaktperson på kommunen, som hun skal tale med indimellem“. Man kan godt mærke, at de socialt ikke står stærkt, siger hun, „men det er ikke noget problem, de er bare en del af os nu“.

Diversitet

Gennem spørgeskemaundersøgelsen kan vi se, at alle uddannelsesniveauer er repræsenteret, dog med en væsentlig underrepræsentation af erhvervsuddannede, hvilket flere af festivalerne nævner som noget, de er kede af.

Vi kan også se, at de dyreste festivaler tiltrækker flest højtuddannede blandt de færdiguddannede frivillige (konkret har Avernax, NorthSide og Roskilde Festival flest frivillige med lange videregående uddannelser), hvilket formentlig også afspejler gæsterne. Vi ved

dog ikke, om det skyldes festivalernes koncept eller beliggenhed, eller om det handler om, hvorvidt man har mulighed for at betale billetprisen.

Der er enkelte frivillige iblandt vores interviewpersoner på de dyreste festivaler (herunder Smukfest som ikke er nævnt ovenfor), som italesætter, at deres frivillige indsats også er deres sommerferie, fordi de ikke har økonomisk overskud til at købe festivalbilletter til sig selv og/eller hele familien.

Ud fra interviewene lader det også til, at faglighederne er blandet i de forskellige teams. Ofte er det helt bevidst. Man har brug for nogle stykker, der kan mere end at slå et søm i på en byggeplads, men ordsproget om, at for mange kokke fordærver maden gælder også på festivaler, så det er kun godt, at der kommer nogle akademikere ud og får en opgave af en erfaren tømrer. Det bidrager til, at alle får en succesoplevelse, fortæller Anton på Avernax, som oplever, at der er en nysgerrighed på at kunne noget med sine hænder. På den måde kommer det alle til gode, at man både har frivillige på sit hold, som er uddannet til at løse opgaven, og frivillige som i den konkrete sammenhæng er amatører. Så er det op til holdlederen i teamet at få fordelt de kompetencer, der viser sig, på en god måde.

Alle aldersgrupper er også til stede, ligesom vi møder frivillige fra store dele af landet, om end der selvfølgelig er overvægt af lokale på de forskellige festivaler.

Velvidende at diversitet er mange ting, så er der grund til at adressere etnicitet. Vi har ikke data på de frivilliges majoritets- og minoritetsbaggrunde, men med det blotte øje er det tydeligt, at festivalerne ikke repræsenterer den mangfoldighed, som Danmark ellers rummer på etnicitet.

Det er et faktum som de frivillighedsansvarlige blankt erkender og har et ønske om at gøre noget ved. Flere siger, at alkoholkulturen lader til at være en stor barriere, men der er også andre kulturelle parametre, der spiller ind. F.eks. fortæller Jacob Bostrup, frivillighedsansvarlig på Grøn:

„Der, hvor vi IKKE shiner, det er på etnicitet. Det gør vi heller ikke blandt vores publikum. Så det hænger også sammen. Der er helt sikkert noget med alkoholkulturen, men vi har også forsøgt at være nysgerrige på det, når vi har haft unge frivillige med anden etnisk baggrund f.eks. fra mellemøsten med. Flere af dem siger, at 'jeg ikke kan forklare det, når jeg kommer

hjem og skal sige, at jeg har været frivillig, for min far kommer og siger 'hvad får du for det.'“

Peder Raarup Jensen, der er leder på Klaverfabrikken, som står bag New Note, siger, at de er blevet opmærksomme på, at selvom de har rigtig mange unge frivillige, så *„kommer de stort set alle fra samme baggrund. Det er etnisk danske unge fra middelklassen, der går på gymnasiet og det er ikke pokkers repræsentativt, i forhold til den mangfoldighed af unge, der er i Hillerød generelt“*.

På Roskilde Festival, som ellers når længst ud i befolkningen i kraft af sin størrelse, siger de én af frivillighedsansvarlige:

„Vi er f.eks. ikke superdiverse på hudfarve endnu, men det er jo noget af det, vi arbejder meget på. Vi har organisationer, som er rigtig dygtige til at arbejde med andre minoriteter til at give os feedback på, hvorfor kan det være, at Roskilde Festival ikke lykkes godt nok med det.“

Frivillighed under forandring

Det frivillige engagement er helt afgørende for de festivaler, vi har med i undersøgelsen. I 2022 oplevede mange en frivilligkrise i Danmark, og i 2023 fortalte festivalerne, at krisen var afblæst. Det er nok også medvirkende til, at vi møder opmærksomhed på og et behov for at blive klogere på, hvordan kommende generationer har lyst til at bidrage med en aktiv indsats på festivalerne.

De ansatte og frivillighedsansvarlige siger, at forandringen af frivilligheden en proces, der hele tiden er i gang, men lige nu tegner der sig måske nogle særlige karakteristika, man kan arbejde med som frivilligbåret organisation.

Oplevelsen i 2023 var, at de unge frivillige gerne vil have indflydelse og tage ansvar, hvilket for dem går hånd i hånd. Maja Engberg-Sønderskov fra Smukfest, beskriver det således:

„Jeg oplever, at de er mere optagede af at forventningsafstemme både på forhånd og løbende. De har en anden forventning til feedbackkulturen. Og de vil stadig gerne den distribuerede ledelse, men de vil

faktisk også gerne et tættere samarbejde. Hvis man skal tage sådan en skolemetafor, så har der jo været en tendens til at klasselæreren gik ind i klassen, lukkede døren og så skulle man ikke blande sig i, hvad der skete derinde, for der var man ligesom konge i sit eget lille imperium. Så kom der en pædagogfaglighed, som også gik ombord i skolen, og i det hele taget har der været sådan en bølge, hvor man i langt højere grad deler viden og erfaringer og også taler om det, der er svært og åbner klasserummet.“

På samme tid, er de unge ikke helt lige så tilbøjelige til at melde sig til det første, de bliver tilbudt. De er undersøgende i forhold til, hvor og hvordan man kan involvere sig. De vil gerne prøve flere forskellige ting, og ikke forpligte sig i meget lang tid, og de tilmelder sig ofte sent i processen.

„Der er også en tendens til, at nyere generationer er længere tid om at forpligte sig. Det er ikke fordi, de ikke vil være med, de vil bare have mulighed for at prøve flere forskellige ting, inden de beslutter sig for, hvor de vil forpligte sig i længere tid“, siger Jacob Bostrup fra Grøn.

De unge har mange valgmuligheder, hvilket man også kan se på de festivaler, hvor de yngre generationer er billetkøbere. Både de store festivaler som Roskilde

Festival og de små som Ødsted Festival fortæller, at mange unge først køber deres billet i sidste øjeblik.

Nogle af de frivillighedsansvarlige taler om, at både de unge og andre generationer generelt mangler overskud i det daglige, fordi vi stiller store krav til hinanden og os selv, og det kan betyde noget ift. hvilke krav og forventninger, man som festival kan have til et længerevarende engagement.

Peter Caspersen, som i 2023 er barselsvikar som frivillighedsansvarlig på Jelling Musikfestival, og som har erfaringer fra flere festivaler, er én af dem, der ser en udfordring i de store krav, der er til både hastighed og resultater i yngre menneskers liv på f.eks. uddannelses- og karriereområdet. Han overvejer, om vi som samfund har skabt generationer, som er nødt til at have et stort fokus på sig selv for at lykkes, og at det selvfølgelig smitter af på foreningsliv og frivillighed. Det handler mere om mangel på overskud og tid end om mangel på vilje til at gøre noget for andre, tænker Peter højt – og det kan blive den nære fremtids frivilligkrise.

” Noget af det, jeg rigtigt gerne vil tale om fremadrettet, når vi skal snakke om frivillighed, det er, om vi sørger for, at frivilligheden er med i den samfundsudvikling, den verdensudvikling, vi er i? Det synes jeg kunne være interessant at snakke om. Det er et vilkår, at vores livsmønster er, som de er nu i 2023. Vi kan ikke tvinge et livsmønster ned i en frivillighed, der blev grundlagt i 60'erne og blomstrede i 70'erne og 80'erne. Det kan vi ikke! Jeg synes bare, altid vi falder tilbage i at snakke frivillighed ud fra de gamle principper. Og så peger vi fingre af livsmønstret i 2023 og siger, at det er det, der ikke passer til frivilligheden. Jeg synes, vi skal tænke det omvendt. Det bliver vi simpelthen nødt til. Og jeg tror også, at jeg sagde til dig i går, og det tør jeg godt sige igen, også selvom det bliver optaget, jeg orker simpelthen ikke at snakke mere om, at vi skal tage den her frivillighed, og så skal vi få livsmønstret puttet ned i. Altså vi bliver nødt til at putte frivilligheden ned i livsmønstret i stedet for.

PETER 'HØSTAK' CASPERSEN, FRIVILLIGHEDSANSVARLIG, JELLING MUSIKFESTIVAL

3.7 En udviklingsplatform der kobler mennesker, kultur og samfund

I dette kapitel ser vi på festivalen som en udviklingsplatform, der ikke bare skaber meningsfulde fællesskaber, men også udvikler mennesker. Som vi skal se, er det ikke bare til gavn for de frivillige på et personligt plan, men også hvordan de tager det, de lærer, med sig ud i dagligdagen.

I de mange samtaler vi har haft med ansatte repræsentanter fra festivalerne og frivillige i alle udgaver i løbet af sommer 2023, tegner der sig et billede af festivalerne som et midlertidigt udfoldelsesrum, der rækker udover de få dage og uger, hvor festivalerne buldrer afsted. Et rum, hvor mennesker gør sig erfaringer og kan sætte ord på, hvad de tager med videre ud i livet.

Kompetencer man kan tage og føle på

Som vi så i tallene for motivation, er det ikke ambitionen om at udvikle sig, der er ligget højt på listen over grunde til at folk er frivillige. Alligevel kan festivalerne ses som en udviklingsplatform, hvor mange danskere kan udvikle helt konkrete kompetencer gennem en frivillig indsats. Festivalerne har brug for folk til at hjælpe med næsten alt, man kan forestille sig, og dermed får de frivillige – bevidst eller ubevidst – mulighed for at få praksiserfaring med alt fra byggeri til myndighedssamarbejde, leverandørsamarbejde, kundeservice, publikumsudvikling, ledelse og et hav af andre kompetencer.

Der er en udpræget forsøg-og-lær-kultur og en jargon, der hedder „alle kan lære at male eller slå et søm i.“ Man skal ikke have en særlig uddannelse for at være med og hvis man aldrig har stået med en boremaskine, en grydeske, et fadølsanlæg eller en HR-håndbog i hånden før, så tager man det fra en ende af og gør sit bedste med kyndig hjælp fra nogen, der har prøvet det før. Det er også helt normalt, at de erfarne frivillige skriver noter på, hvad de kan gøre bedre næste år, når det viser sig at noget kan forbedres.

” Når man står på festivalen, så får man sådan en helt euforiserende følelse indeni af, at det er mig, der har lavet denne her festival. Og man står og tænker, at tænk en gang at det kunne lade sig gøre, når man følte, at der lige pludselig var mange ting, der manglede, og man havde travlt og sådan noget. Så bliver man glad og lykkelig over, at man kan få sådan en dejlig festival op at køre.

CAROLINE, STYREGRUPPEN, NEW NOTE

” Jeg var en gang til en jobsamtale, hvor de spurgte, om jeg var omstillingsparat. Og ja! Det er jeg! Jeg laver festival, så giv mig lige fem minutter, så er jeg der.

TINE, FRIVILLIG HOLDLEDER,
ROSKILDE FESTIVAL

Vi har i mange af interviewene spurgt de frivillige, om noget af det, man erfarer som festivalfrivillig, kan tages med ud i samfundet. Få trækker på skuldrene, flere siger „det håber jeg virkelig“ og de fleste siger JA, og kommer straks med eksempler.

Cielia, som er ansvarlig i på graffiti-holdet på Roskilde Festival fortæller, at hun lærer en masse, som hun ikke ville lære ved at sidde i en styrelse:

„Jeg kalder det projektledelse“, siger hun, „jeg er aldrig blevet formelt trænet i projektledelse, men hvis man kan styre 100 graffiti typer på 12 tønder land, så kan jeg nok også styre andre projekter. Hvis jeg kan styre et stort budget her, så kan jeg også på mit arbejde. Så det er ikke fordi, jeg bruger det mega meget, men jeg kan godt lide, at jeg også bliver opkvalificeret i nogle ting, som jeg ikke gør derhjemme.“

Der er også Pia på Smukfest, som fortæller, at hun før i tiden ikke var tryk ved maskiner „der saver og larmer“, men nu har hun lige så stille lært det, fordi „man går sammen med de andre og de er utroligt hjælpsomme“.

Brian, som er leder både på Smukfest og i sit daglige arbejde, fortæller at han på festivalen har erfaret, hvordan man kan give ejerskab videre, hvilket har en god effekt på hans lederrolle begge steder.

På nogle måder kan man næsten se frivilligheden som en form for praktik – især når det lykkes at engagere unge over længere tid. Ungegruppen på Folkely er et godt eksempel på, hvordan festivaler er med til at opkvalificere unge mennesker med helt konkrete kompetencer, men der er en væsentlig pointe i, at de får de kompetencer ved at få et rum, der er deres, samtidig med at der er forventninger til dem. Da vi spørger dem direkte, hvad de har lært, svarer de først: „at tålmodighed er en dyd!“ og dernæst, at de har lært meget om at samarbejde med andre og om f.eks. økonomi og budgetstyring.

Caroline, som er 20 år og en del af styregruppen på New Note festival, nævner også økonomi og budgetter, ligesom hun lærer en masse om kommunikation, ledelse og musikbranchen i det hele taget.

På Vig festival har man også blik for, hvordan frivilligrollen kan være en måde at klæde unge mennesker på med nogle kompetencer. Derfor har de også i en årrække haft en frivilligrolle, som de kalder „lærning“, som er for 13-15-årige, der på en tryk måde skal kunne

lempes ind i det frivillige fællesskab. De blev dog konfronteret med valget af titel, da en ung gut havde skrevet „lærning hos Vig Festival“ på sit CV, fordi det jo betyder noget andet udenfor Vig-fællesskabet. Sådan er der så mange ting, der må læres, erfares og rettes til undervejs på alle niveauer i en festival.

Selvtillid

Udover det faglige, så fortæller de frivillige også, at de oplever selv at få selvtillid og at give selvtillid videre. Der er uden tvivl en stærk sammenhæng mellem, at festivalfrivillighed ofte er ret hårdt arbejde (fysisk, intenst eller lange vagter) og at man meget hurtigt oplever, at ens indsats bidrager til noget konkret. Flere fortæller om den særlige følelse ved at stå på festivalen og se og mærke, at man har været med til at skabe rammerne.

På Smukfest møder vi Sarah, som er frivillig for første gang, og selv hun italesætter efter få vagter, at hun får et selvtillidsboost, fordi hun oplever, at hun kan noget, som hun ikke er vant til at lave i sin dagligdag. Det er ikke fordi, hun gerne vil arbejde på et lager til daglig – som hun gør på Smukfest – men bare fordi hun oplever, at „det kunne jeg også“, som hun siger.

Rasmus på Grøn laver også noget helt andet dér end i sit lønnede arbejde. Til daglig sidder han meget på en stol og bruger sit hoved, men på Grøn er arbejdet mere fysisk og det giver et afbræk. Samtidig, siger han, „får jeg lov at bruge mine skæve sider (...) og det betyder at jeg tør mere og er mindre genert til daglig.“

Marianne på Uhørt fortæller både om at lære at bruge en tryklufthammer og om vedholdenhed. Hun har været med i 10 år og nogle gange har det krævet et langt sejt træk at komme i mål. „Når man laver noget frivilligt, så bruger man jo energi på det, fordi man synes det er fedt. Og så lærer man også noget om sig selv. Man tager selvtillid med videre, når man oplever, at „det her kan jeg faktisk godt“. Det giver nogle livsfærdigheder,“ siger hun.

”Jeg havde en periode, hvor jeg følte mig lidt modløs, men der har Roskilde Festival givet mig tro på mig selv igen. Og mit frivillige arbejde har givet mig en tro på, at jeg er dygtig til det, jeg laver, og at jeg er kompetent.

UNG FRIVILLIG, ROSKILDE FESTIVAL

Frivillige på New Note. Foto: Markus Kluge

Menneskelige kompetencer og empati

Mange nævner også, at de får en anden forståelse for andre.

Caroline fra New Note kalder det for „basic, menneskelige kompetencer, empati og sympati“. Trine på Grøn siger, at hun er blevet mere open-minded og Rasmus, at han nu har meget nemmere ved at håndtere, at folk sidder i kørestol, end han havde, da det var noget, der var mere på afstand i hans liv, før han kom på Grøn.

Jacob Bostrup, som er frivillighedsansvarlig på Grøn, har selv oplevet, at hans menneskesyn er ændret markant. „Jeg har fået en ny forståelse for hvad folk kan“, siger han, „jeg tror, at vi som mennesker – og især min generation (1975) - har været for hurtige til at dømme bogen på omslaget.“

Kaare på Uhørt festival har været frivillig på mange festivaler og er garvet, når det kommer til både ældre og nyere frivilligmiljøer. Det har ført en masse oplevelser med sig på godt og ondt, men det er vigtigt for ham at blive ved med at være en del af festivalverdenen. Han oplever at „en kontormedarbejder og en rendegravefører, de arbejder vildt forskelligt, men så får de to lov at arbejde sammen og får noget godt ud af det. Så skulle det undre mig, om de ikke har taget noget med hjem i rygsækken bagefter“.

Jacob, som er frivillig på Avernax i denne undersøgelse, men som har været på flere festivaler, siger, at han oplever, at det er en rar følelse at give noget til

andre, og at så bliver man også bedre til at gøre det på daglig basis. Og han kan se, det smitter af: „f.eks. har jeg tænkt over, at man lærer noget om køkultur på Roskilde. At man rent faktisk kan snakke sammen i løbet af en kø, og at man måske kan give plads til nogen, der har mere behov end en selv. Jeg tror faktisk, man bliver mere medmenneskelig af at tage på festival. Både som frivillig og som deltager.“

På Roskilde Festival møder vi en dag Johnny, som er frivillig gennem en håndboldforening, og en anden dag møder vi Rasmus, som er holdleder i festivalens medieby. De fortæller begge, at det er fedt at opleve, hvordan man er med til at lykkes med noget på tværs af generationer. Johnny kan trække direkte paralleller til håndboldverdenen, hvor der også kommer unge og gamle. Det er godt, at de unge kommer med deres nysgerrighed og rart at være med til at give noget videre til en ny generation. Rasmus fortæller, at de har folk i alle aldre på holdet – den ældste fotograf er vist 72 år og har været med altid, så der er både erfaring at trække på og lyst til at lære.

Forståelsen for andre kommer ikke kun til udtryk, når man selv har overskud. Vi mødte også frivillige, som i perioder oplever ikke at være helt ovenpå i det daglige liv og som møder forståelse i festivalfællesskabet. „Man er nysgerrig på hinanden“, siger den unge frivillig som havde følt sig lidt modløs i citatet på forrige side.

Del 4

Afrunding

Det er tid til at afrunde undersøgelsen. På de næste sider kan du læse en kort opsamling på undersøgelsens primære opsamlede viden. På siderne herefter præsenterer vi en perspektivering som bidrag til fortsatte samtaler om festival- og kulturfrivillighedens styrker, bagsider og potentialer.

4.1 Opsamling

Vores undersøgelse af festivalfrivillighed i 2023 har været en rejse ind i festivallandskabet, hvor vi har samlet værdifuld empiri fra et bredt udsnit af festivalfrivillige på tværs af 14 danske musikfestivaler.

Kulturens Analyseinstitut ønskede at bidrage substantielt til diskussionen om kulturfrivillighedens natur og potentiale, da størstedelen af den eksisterende viden om frivillighed fokuserer på velfærds- og idrætsfrivillighed. Gennem vores undersøgelse af roller, motivation, adgang, ledelse og formål har vi fået et indgående indblik i, hvordan danske musikfestivaler fungerer som platforme for fællesskab, læring og samfundspåvirkning.

Vi ønskede at afdække, hvem de festivalfrivillige er, hvad der driver dem, og hvordan deres engagement påvirker både festivalerne og samfundet som helhed. Vi har set, at festivalernes mangfoldighed overordnet set afspejler sig i de frivilliges alder, baggrunde, kompetencer og motivationsfaktorer.

Efter en gennemgang af kvalitativ og kvantitativ data fra undersøgelsen, kan vi konstatere, at kulturfrivilligheden i høj grad lever på de rytmiske musikfestivaler og danner fællesskaber for titusinder af danskere.

For festivalerne er de frivillige nødvendige på flere måder. De er både hænder, som løfter konkrete opgaver, og de bringer viden, idéer og løsninger ind i festivalerne, specielt i nogle af de lidt mere ansvarstunge poster, som løses igennem hele året. Særligt de meget engagerede kommer med en helt unik energi, som de ansatte på festivalerne kalder alt fra „fanden-i-voldsk-hed“ til „et engagement ud over det sædvanlige“. Den energi smitter både af på organisationen og begivenheden.

Festivalfrivillighed handler om mere end gratis billetter

Fællesskabet er hjørnestenen for de frivilliges engagement og motivation, og det er her, at både førstegangsfri-villige og erfarne finder mening og engagement.

Fællesskabet opleves på forskellige måder og med forskellig intensitet og tilknytning. Der er det store fællesskab med gæsterne, hvor de frivillige både er deltagere og med til at facilitere fællesskabet. Så er

der et fællesskab omkring den helt brede frivilligruppe, hvor man, selvom man ikke kender alle, oplever et fællesskab omkring det at skabe festivalen sammen. Slutteligt er der et helt særligt stærkt og nærværende fællesskab i den mindre gruppe, som den enkelte frivillig er en del af. Flere kalder den lille gruppe for „min festivalfamilie“.

Billetprisen er også en faktor for motivation, og det gælder mestendels for førstegangsfri-villige, de unge og oftest på de dyrere festivaler. Vi så dog også, at kurven knækker, så snart man har været frivillig mere end én gang, og at fællesskabet herfra er den vigtigste motivationsfaktor for de festivalfrivillige.

Festivalernes formål og muligheden for at påvirke en dagsorden spiller også en væsentlig rolle i opretholdelsen af engagementet og tilknytning til festivalen.

Vejen til at blive frivillig går meget ofte gennem eksisterende netværk, hvor man spørger familie, venner og bekendte, om de vil med på holdet. Man kan også tilmelde sig gennem hjemmesider og flere festivaler rækker også ud til f.eks. skoleklasser eller kollegier for at tilbyde tjanser, hvor man kan blive frivillig sammen med sine venner.

Også når det kommer til trivsel står fællesskabet centralt. Faktisk beskrives fællesskabet af de fleste frivillige som en forudsætning for, at de kan føle sig godt tilpas og komme i mål med opgaverne. Dernæst kommer ordentlige arbejdsforhold og nærværende ledelse.

Et fælles formål

De stærke fællesskaber opstår og består dog ikke af sig selv. De skal faciliteres. Bl.a. for at sikre, at frivilligmiljøerne formår at række ud til andre potentielle frivillige end dem, de kender i forvejen. Et godt frivilligt fællesskab indebærer desuden, at der er overskud til at løse opgaverne og til at have det hyggeligt sammen.

Et andet væsentligt element af festivalfrivilligheden er, at der er en konkret opgave, som man oplever at lykkes med sammen med andre. Undersøgelsen viser bl.a., at en stor del af den oplevede charme i festivalfrivilligheden består i, at man sammen overkommer „det umulige“, og at dette kan være både vildt, overvældende og intenst. Balancen mellem overskud og intensitet er noget, som alle frivillighedsansvarlige på de forskellige festivaler arbejder med, og her er evnen til at bevare roen, at være til rådighed og at have overblik væsentlig.

Bøgeskoven danner
rammen på Smukfest

Festivalerne har forskellige formål og strategier, men de er alle centreret omkring musikken og den store kulturbegivenhed, der kommer til udtryk som en stor, larmende begivenhed eller – for festivalerne med camping – en enorm og larmende by, hvor folk kommer for at feste og opleve et frirum. Det er på mange måder et særligt format, hvor der er brug for mange kompetencer.

Nye kompetencer og erfaringer

Fordi så mange forskellige slags opgaver skal løses, er der også mange typer af frivillige og kompetencer i spil. Undersøgelsen her viser, at der både er plads til at bruge kompetencer, man har fra sit daglige virke, og til at udleve helt andre interesser, hvor man typisk tilegner sig nye kompetencer. Det kan være helt håndgribelige kompetencer som byggeri og projektledelse, og det kan være mere bløde egenskaber som tålmodighed og forståelse for andre.

En sommermorgen på festival
for den næste generation.

Det betyder også, at mange frivillige oplever, at de tager nye kompetencer med sig ud i samfundet. Nogle af kompetencerne er helt konkrete faglige bidrag til deres arbejdsliv, men lige så vigtig er deres oplevelse af at lære noget helt nyt, som bare er sjovt, at kunne arbejde sammen med andre og at få mere selvtillid.

Også i lokale miljøer giver festivalerne vigtige fællesskabende oplevelser. Det gælder på de nye festivaler, hvor flere generationer oplever at være med til at starte noget op, der gør deres lokalsamfund mere spændende og knytter folk sammen. Det gælder også de store festivaler, som i mange år har samlet lokalsamfund om en fælles sag. Gennem de festivalfrivilliges indsats bidrager de festivaler også med betydelige økonomiske tilskud, som støtter til foreningsliv og kulturliv året rundt i kraft af donationer.

4.2 Perspektivering

Der hersker ingen tvivl om, at festivalfællesskaberne har betydning for mange tusinde mennesker, der år efter år melder sig som frivillige på én eller flere festivaler.

Tilbage står spørgsmål om festivalfrivillighedens udvikling og dens rolle i samfundet. Hvem er ikke med? Hvilke potentialer rummer festivalfrivilligheden? Hvorfor rummer den de potentialer? Kan fællesskabet kræve for meget? Hvordan leder man frivillige både rammesættende og frisættende? Og kan festivalformatet komme flere til gode?

Der er ingen enkle svar på de spørgsmål, for festivalfrivilligheden rummer en række paradokser. F.eks. at de stærke fællesskaber og festivalformater er så vellykkede, at de kan komme til at lukke sig om sig selv.

Analysen af det store frivillige engagement på festivalerne giver os en værdifuld indsigt i, hvordan stærke samfundsordere som inklusion, fællesskab og kulturel udvikling kan fremmes gennem kulturfrivillighed. Disse erfaringer kan bidrage til en dybere forståelse af, hvordan større civilsamfundsengagement generelt kan styrkes og understøttes, selv i områder af kulturlivet, hvor det frivillige engagement ikke er lige så synligt eller udbredt. Det handler om at identificere og styrke de faktorer, der fremmer trivsel og engagement blandt frivillige, samtidig med at sikre, at den øgede professionalisering af frivilligheden ikke underminerer de unikke værdier og dynamikker, som frivilligt arbejde tilføjer.

Deri ligger nogle opmærksomhedspunkter og udviklingspotentialer. Det ser vi nærmere på i dette sidste perspektiverende kapitel.

Diversitet

Festivalfamilierne er en uundværlig, stabil og engageret kraft bag danske festivalers eksistens. De løfter både konkrete opgaver og er bannerførere for bløde værdier som fællesskab og inklusion – men de har også den mulige svaghed, at de kan være lukkede klubber og på nogle områder kun formår at inkludere nye, der ligner dem selv. I undersøgelsen får vi øje på særligt to områder, hvor det kan ses.

Der er behov for at arbejde aktivt med at få større bredde og diversitet ind på festivalernes frivillige teams, hvis det store og vigtige fællesskab skal komme endnu mere til sin ret. Dels for at sikre, at der i fremtiden er frivillige nok, og dels for at styrke festivalernes inkluderende karakter, for at det brede fællesskab får mulighed for at udfolde sit fulde potentiale.

Det er særligt relevant at kigge på rekrutteringen, da vi f.eks. så at nærmest alle umiddelbart kan være med. Alligevel mangler diversitet på etnicitet i ligningen. Sat på spidsen så ligner det i høj grad og i bred forstand „hvid middelklasse“, når man kigger ud over et frivilliglandskab på en festival. Et stærkt og godt frivilliglandskab, men ikke desto mindre afspejler det ikke det danske samfund ift. etnicitet. Dette er en observation, som festivalerne selv har gjort sig, og de vil gerne have fokus på også at inkludere frivillige med anden etnisk baggrund end dansk, men de er ikke lykkedes endnu.

Festivalerne er også opmærksomme på, at de ikke når ud til erhvervsskoleelever. Vores spørgeskemaundersøgelse viser, at kun 8% af de frivillige, som svarer, at de er under uddannelse, går på en erhvervsuddannelse, mod hhv. 24% på mellemlange uddannelser og 24% på lange uddannelser. Her er også et potentiale for at inkludere flere, og et emne festivalerne på tværs med fordel kunne være mere nysgerrige på.

Festivalernes fællesskaber kunne tænkes på mange måder at spejle fællesskaberne i foreningslivet mere generelt, hvor stærke fællesskaber måske også kan virke lukkede for dem, der ikke allerede er med. Der ligger værdifulde muligheder i at bruge festivalerne som et eksperimentarium for at åbne op og skabe mere diversitet – hvilket igen kan inspirere kulturelle institutioner og foreningsliv generelt.

Plads til mange

Festivalfrivilligheden har vist sig som et sted, hvor traditionelle hierarkier og statussymboler fra hverdagslivet kan træde i baggrunden til fordel for et fælles formål og en delt oplevelse. Her spørger man ikke, „nå, men hvad laver du så til daglig“, hvilket man – efter vores bedste vurdering – gør på nærmest alle andre arenaer, når man møder et menneske første gang.

Nok så væsentligt er det, at man i festivalfrivilligheden ikke er optaget af at inkludere et vist antal sårbare, eller at man bliver målt på det som et succeskriterie. Alligevel rummer fællesskaberne frivillige, som i andre sammenhænge er dem, der modtager hjælp. Jacob Bostrup fra Grøn taler f.eks. om at festivalfrivilligheden giver „empowerment“ og Maja Engberg-Sønderskov fra Smukfest er meget optaget af, hvordan festivalfrivilligheden rummer potentialer, der bygger folk op.

Det gør os nysgerrige på, om festivalfællesskaberne er et af de steder, hvor kulturfrivilligheden kan noget særligt. Der er i hvert fald plads til, at man kan bidrage til den fælles oplevelse på mange forskellige måder, og der er også rummelighed nok til, at mange kan være med på trods af, at en festival er et ret overvældende koncept, især hvis man lever med en særlig sårbarhed. Og mange af de frivillige, som fortæller om egne sårbarheder, er ikke tilmeldt under særlige forudsætninger.

Men det er ikke det samme som, at alt kan lade sig gøre, eller at det nødvendigvis er let. Her i undersøgelsen får vi historierne om alt det, der lykkes – og det er bemærkelsesværdigt nok til, at det er værd at skrive frem! Men som Jacob Bostrup fra Grøn siger: „Vi har en overskrift, der hedder „plads til forskelle“, og det rimer lidt på plads til alle. Men det ER ikke det samme. Det handler om, at vi kigger på det enkelte individ og forsøger at finde en plads, hvor han eller hun kan få succes. Det skal give mening for den frivillige, for holdet og for Muskelsvindfonden, for så er det ægte empowerment. Men det kræver ret mange ressourcer at facilitere det.“

På den ene side er der i festivalfrivilligheden det grundvilkår, at man skal arbejde intenst sammen om

at skabe noget sammen med mennesker, som f.eks. har andre fagligheder, hverdagserfaringer og motivationer end én selv. Meget tyder på at det bidrager til en rummelighed, der rækker ud til mennesker, der kan have ekstra brug for gode oplevelser i stærke fællesskaber. Det sker, selvom det ikke er faciliteret af en kommune eller en institution. Mon det „ustyrlige“ – det de frivillige kalder anarki og antidagligdag – er en del af kulturfrivilligheden, som er vigtig at bevare, når vi ellers lever i en tid, hvor man gerne vil måle på velfærdsdagsordener og effektivitet for at kunne konkludere, om noget har værdi?

På den anden side er det vigtigt, at der skal tages hensyn, når medfrivillige har brug for særlige hensyn, og at det kan kræve mange ressourcer at finde det rette match og at følge det til dørs. Ikke alt er muligt, men meget kan lade sig gøre.

Her i perspektiveringen vil vi gerne være med til at hejse et flag for det bredt inkluderende, og være nysgerrige på, hvad det er for et potentiale, der ligger gemt her? At man kan medvirke med engagement før faglighed er et spændende perspektiv! Det kan udforskes yderligere ift. muligheden for, at civilsamfund og stærke faglige kulturinstitutioner kan finde hinanden endnu mere. At en stærk faglig forankring på den ene side, der møder et stærkt engagement på den anden side, kan skabe synergi til glæde for begge parter. Det er et område, som vi ellers, i Kulturens Analyseinstitut lytters os til, kan være konfliktfyldt i andre kulturelle arenaer og institutioner end på festivalerne. Også med et øget fokus på professionalisering i mange kulturinstitutioner – i balance med et fortsat frivilligt engagement fremfor en potentiel modsætning.

Når overskud bliver til underskud

På overfladen kan festivalfrivilligheden med dens fællesskaber og drive ligne en nærmest utopisk kraft, som opstår af sig selv. Men selvom festivalfrivilligheden er stærk, så er den også skrøbelig. En ting, som de frivillige nævner som vigtigt for, at de trives og tilegner sig kompetencer, er nemlig, at der også er overskud i frivilligheden. Der er travlhed og høje forventninger, men der er også overskud til at klare uforudsete situationer i fællesskab og samtidig hygge sig sammen på vagten. Det, synes vi, der er grund til at dvæle lidt ved.

Overskuddet lader til at være en vigtig komponent, både når det kommer til læring og lysten til at komme igen. Det kommer til udtryk, når unge frivillige, der kommer for billetten, får lov at stå sammen med andre unge – gerne egne venner – og der er plads til at snakke om koncerten i går i de mindre travle perioder. Eller når der skal bygges, og man støder på en udfordring, så er der overskud til hurtigt at få lavet en ny plan. Der er samtidig en bevidsthed hos de frivillige med lederroller om, hvordan man skaber åndehuller for sine frivillige. Det kommer også til udtryk, når de ansatte og holdledere demonstrerer overblik og ro, når det brænder på for et frivilligteam.

Men et vigtigt perspektiv er, at de frivillige fællesskaber også er en magtfaktor, når der ikke er overskud. Den stærke tilknytning mellem de frivillige gør på godt og ondt, at det hele nok skal løse sig – men indimellem trækker festivalafvikling meget store veksler på fællesskaber og individer, og det bliver usundt, når der ikke er mere overskud tilbage. De mest engagerede frivillige, vi har interviewet, kan sagtens svare på, hvornår det er svært eller direkte for meget at være frivillig, og på én festival kom vi tæt på et miljø, hvor der ikke var overskud. Det kunne man mærke som besøgende, og det kan ses i interviewene, selvom der gik lang tid før nogen fortalte, at det faktisk ikke kørte ret godt. Når det sker, bliver de frivillige slidt i en skala, der hverken er sjov eller rimelig, og somme tider fører det til, at de stærke fællesskaber, som de frivillige ligger så meget identitet i, må opløses.

Vi ved fra arbejdsmarkedet, at når der er store ubalancer mellem den opgave, der skal løses og de midler og rammer, der er til rådighed, fører det til stress og andre følgesygdomme. Det samme gør meningsløse arbejdsforhold eller når vi for alvor bliver udfordret på, om vi kan drage omsorg for de mennesker, vi omgås med til daglig. Så selvom festivalfællesskaber kan

løse meget, så er der selvfølgelig også grænser for magien.

Her er det paradoksale ved festivalfrivillighed, at man ikke „bare“ kan gå – selvom man jo hverken mister løn eller pensionsordning – fordi den psykologiske kontrakt man har med sit hold, er så stærk, at man vil gå meget langt for ikke at svigte. Derfor er overskuddet i frivilligheden nødvendigt at have fokus på som organisation eller leder.

En festivalafvikling er krævende, og der skal være plads til, at man som frivillige oplever **de gode, trygge relationer, at man kan prøve noget nyt uden at have alle kompetencerne i forvejen og at det er sjovt** (samtidig med at man løser opgaver, som gerne indimellem må være både krævende og virke lidt umulige). Her kan man forsigtigt spørge, om det netop er i denne treenighed, at magien opstår, og overskuddet – næsten – reproducerer sig selv?

Hvis vi hæver det perspektiv op på et samfundsniveau, taler det også ind i en stigende professionalisering af frivilligheden. Her er flere ansatte frivillighedsansvarlige, organisering af frivillige og i hele taget udvikling af strategier i kommuner og organisationer i fokus for at maksimere udbyttet af det frivillige engagement. Men i dette øgede fokus på eventuel professionalisering er det afgørende at rumme de mere irrationelle styrings- og ledelsesværdier for ikke at underminere det værdifulde frivillige engagement.

Balancerne i distribueret ledelse

I undersøgelsen har vi set, at den distribuerede viden og ledelse bidrager til, at ejerskab og tillid bliver helt essentielle begreber i den ledelsesform og det samarbejde, der udspiller sig på festivalerne. Det er begreber, som store dele af arbejdsmarkedet kæmper for at få implementeret i praksis, netop fordi det er vist, at det gør medarbejdere engagerede og løsningsorienterede.

Selvom der er åbenlyse fordele ved distribueret ledelse, er der også gode grunde til at bringe opmærksomhed på nogle af bagsiderne. Vi hørte om eksempler på grupper, der styrer det hele selv. Disse fremstår som decentrale klubber, drevet af en kultur, som ikke nødvendigvis harmonerer med festivalens værdisæt. I enkelte interviews hørte vi, at nogle hold har deres egen dagsorden, som ikke i praksis tåler at blive udfordret.

Fra tillidshanen på
Avernax kan man
selv skænke øl

For festivalerne er det sværere at skabe en fælles kultur, hvis mange hold igennem flere år potentielt har skabt deres egen. For ledelserne er det en balancegang at lade de små kulturer have et liv på den ene side, men på den anden side at kunne stå på mål for tonen og arbejdsmiljøet hele vejen rundt.

En anden faldgrube er, at ikke alt kan være distribueret ledelse. En del af – eller for især ad hoc-frivillige, det meste af – en opgave skal være ganske klar, så de frivillige har en mulighed for at vide, hvornår opgaven er løst og man er lykkedes med sin indsats. Selvom en organisation bygger på tillid, så kan man ikke bare sige „det finder I ud af“, hver gang der skal løses en opgave.

Det er helt tydeligt, når f.eks. Peter Caspersen fortæller, hvorfor mellemlederne på Jelling Musikfestival har en vigtig rolle overfor de ad hoc-frivillige: „Deres roller handler jo rigtig meget om at tage imod de her 6-timershjælper og få dem til at virke, hvis man kan sige det sådan. Få dem til at gå i drift lynhurtigt, fordi vi har dem kun 6 timer. Det er en mega kort tid. Så derfor er den der instruktion, både i kasseapparater

og produkter og varer, salg, kundekontakt og alle de der ting, man skal kunne som frivillig i relation med gæsterne, den skal bare være der lige fra starten.“

Her ligger opgaven i at give helt klare instruktioner, fordi tiden er knap og den ad hoc-frivillige ikke har købt ind på en kompleks opgave.

Men også overfor mellem- og holdledere er der en balance i, at organisationen skal videregive en tilpas klar opgave og samtidig skabe rum til, at opgaven kan løses og ledes på flere måder. Fordi festivalfrivilligheden er fragmenteret hen over året, og der alligevel skal løses meget store opgaver, ligger der et særligt behov for forventningsafstemning og dygtig projekt- og frivilligledelse. Hvem har overblikket over opgaven? Hvor er der overlap til andre funktioner? Hvem har mandat til at træffe hvilke beslutninger? Vi mødte indimellem frivillige, som havde oplevet, at der ikke var styr på hverken rammer eller mandater, og at det forhindrede dem i at udfylde deres rolle.

Festivalerfaringer skaber nye kulturelle mødesteder

De erfaringer, der skabes på en festival, kommer både udviklingen af den enkelte festival til gode, men også udviklingen af nye festivaler og andre initiativer i kulturlivet. I denne undersøgelse har vi både nye og gamle festivaler med. Dem som har fejret 40- og 50-årsjubilæer og festivaler med ganske få år på bagen. Mange af de frivillige fortæller, hvordan de bidrager til flere festivaler eller andre kulturinstitutioner, og at de bruger erfaringer på kryds og tværs. Udover musik er festivalerne kuratorer på kunst fra især Danmark, så flere slags kunstnere får en stor platform at udvikle sig på.

De gamle festivaler kan gå nye veje – eller lade være – fordi de har tryghed i en masse rutiner. De nye festivaler tør starte forfra, i høj grad fordi de trækker på erfaringer fra de gamle festivaler.

Det er nemlig interessant, at det især er de nye festivaler, der eksperimenterer med helt nye deltagelsesformer. På Ødsted Festival, hvor alle betalende gæster får tildelt en tjans, er det i sig selv med til at forme fællesskabet – for man smider ikke skrald, når det er ens ven, der skal samle det op! Eller på Avernax, hvor der er all-inclusive på mad og øl, men med den samme menu til alle. Konceptet er bygget op om at undgå madspild og samtidig facilitere at festivaldeltagerne er „tvunget til“ at spise sammen og på den måde lære andre at kende.

Men selvom Ødsted Festival er skabt af en gruppe helt unge mennesker, er den bygget på erfaringer fra kulturfrivilligheden. Festivalen har f.eks. et godt partnerskab med Jelling Musikfestival og de unge stiftere har været frivillige på Smukfest flere gange. Jonas Pors fra Avernax fortæller, hvordan han selv har været frivillig på Roskilde Festival, og at han havde en konkret leder, som inspirerede ham. I Avernax' styregruppe sidder også frivillige med erfaringer fra bl.a. Distortion. På Folkely gentager den tendens sig, og der er folk i arrangørgruppen med masser af event-erfaring, fortæller festivalleder Mark Rydahl.

På de gamle festivaler møder vi de ældre frivillige, der fortæller hvordan arrangementet er vokset gennem de år, de har været med. De fortæller om i sin tid at slå telt op tæt på scenen i Roskilde, eller at have et picnictæppe med, så man kunne ligge og høre musik foran Smukfests bøgescene. Det kan man ikke mere. Den mulighed er til gengæld tilstede i Ødsted, hvor

Festivalernes første år

1971

Roskilde Festival

1974

Tønder Festival

1980

Smukfest

1983

Grøn

1989

Jelling Musikfestival

1994

SPOT

1996

Vig Festival

2005

New Note

2010

NorthSide

2013

Uhørt

2016

Heartland

2017

Avernax

2020

Ødsted Festival

2022

Folkely

”Jeg blev virkelig rørt, da jeg så, at alle tog deres telte med hjem. Der stod ét telt tilbage på pladsen efter vi sluttede – og det var en fra bestyrelsen, der bare ikke havde fået det pakket sammen endnu.

HJALTE OG MAGNUS, ØDSTED FESTIVAL

man kan slå sit telt op relativt tæt på scenen og på Avernax, hvor man slår det op på bondens mark ved trappen lige ned til madteltet.

På den måde erfares der ting på én festival, som tages med på en anden og en dag bliver de erfaringer måske til en ny festival. Således fremstår festival-landskabet i Danmark levende, næsten regenerativt og langt hen ad vejen mangfoldigt.

Det er bemærkelsesværdigt, at vi, her tre år efter covid19 slap sit tag i festivalbranchen, står med så rigt et festivalliv. Branchen har på de to år 2022/2023 gennemlevet en frivilligkrise, en genrejsning af store

organisationer som i en lang periode har frygtet for deres overlevelse, udsolgte festivaler, et publikum på knap 1.200.000 gæster og som flere informanter siger „skulle lære at gå på festival igen“ - og samtidig er der opstået nye festivaler i større og mindre byer. Der er også betalende gæster til at holde det hele kørende økonomisk. Det vidner om et massivt engagement og gå på mod i dansk kulturliv og civilsamfund – her baseret på festivalfrivillighed.

Del 5

Cases

På de næste sider finder du two-pagers om festivalerne hver for sig. Her kan du læse om deres formål, frivillighed og en vinkel på et tema, der er særligt for den enkelte festival. Du kan også sammenligne billetpriser, frivilligantal og meget mere – og måske får du lyst til at besøge en festival (eller flere), som tiltaler lige netop dig. I så fald: rigtig god kulturtur!

Avernax

Festival på øens præmisser

Formålet

Avernax festival er en lille festival på øen Avernakø i det sydfynske øhav. Den afvikles i august og i sit manifest skriver festivalen bl.a.:

„Avernax er grundlagt på et længerevarende kærlighedsforhold til Avernakø, fællesskabet, musikken og ølivets generelle fortræffeligheder.“

„...og mere egoistisk, så er det også en voksenundskyldning for at drikke øl og hænge ud sammen. Der kommer et projekt, og der skal sparkes nogle dæk samtidig med“, fortæller Jonas Pors.

Der bor 120 mennesker på Avernakø til daglig, men i 2016 tog en flok tidligere gymnasievenner fra Svendborg initiativ til at skabe en festival på øen.

Det var mindet om frie somre i nogle forældres sommerhus på øen, der fik drømmene i gang, og festivalen er derfor en hyldest til Avernakø og Munke Strand. Den afvikles i tæt samarbejde med øens beboere og med nogle helt faste principper om, at alle hjælper til. Også gæsterne.

Frivilligheden

Avernax har ingen ansatte, så alt engagement er frivilligt. Bestyrelsen og arrangørgruppen bidrager med et ikke-defineret antal timer, men almindelig frivillige har typisk en vagt på 6 timer.

Avernax har ikke defineret frivilligroller, men Jakob, som har været frivillig i flere år, fortæller, at han gerne

vil betragtes som en vært. Det stemmer fint overens med de lokale ø-boeres værtskab og generelt, at de frivillige bidrager til et overskueligt fællesskab, hvor alle – også deltagerne – tager medansvar.

På Avernax var der i 2023 320 frivillige, og de udgør således knapt en tredjedel af deltagerne. Det er med til at holde timeantallet nede, hvilket et vigtigt for Jonas, som er frivillighedsansvarlig:

„Jeg synes det er vigtigt, at man ikke har for mange vagter og at man skal kunne mærke at det giver mening. Jeg er ikke så meget for „noget-for-noget“-tankegangen. Det handler mere om at bidrage til et fællesskab“.

De frivillige betaler halv billetpris, da festivalen er all-inclusive. Noget tyder på at egenbetalingen er en ekstra motivationsfaktor for at møde op, ligesom at festivalen bliver udsolgt på få minutter, så frivilligrollen er en mulighed for at melde sig til, hvis man ikke får billetter. De frivillige siger selv, at de synes det er fint med halv billetpris.

Fakta

Deltagere	1.000
Frivillige	320
Billetpris	2.970 kr.
Musikdage	3
Camping	Ja
Første år	2017

www.avernax.dk

All inclusive-konceptet løfter både den grønne og den fællesskabende dagsorden

Avernax er en all inclusive festival, hvilket betyder, at tre måltider om dagen, øl og vand er inkluderet i billetprisen. Det koncept har både betydning for, hvordan man undgår madspild, skaber fællesskab og deltager på øens præmisser.

Det er få men meget konkrete tiltag, som gør de tre værdier virkelige. Jonas Pors kalder det fix-punkter, hvor man poder bidragstanken ind i gæsterne.

Når man ankommer til øen – med færgen – kan man få sin baggage kørt til festivalpladsen på et lokal trailer, og når man tjekker ind, får man udleveret årets Avernax-krus, som man har med sig hele festivalen.

Aftensmad foregår i grupper af otte, så man er nødt til at finde sammen med andre for at få tildelt et bord af de frivillige værter. På den måde kan køkkenet undgå madspild, og der er en ret god chance for, at man som gæst falder i snak med folk, man ikke kender i forvejen.

Efter maden vasker man op efter sig selv og gør bordet klar til næste gruppe på otte. Er man tørstig, kan man selv skænke sig en fadøl eller få en vand i den betjente bar. Eller man kan hoppe ind i ølvognen og selv lege bartender for andre gæster, hvis man føler for det.

Den typiske gæst på Avernax er fra Avernakø eller København, og lader til at være veluddannet og med overskud i økonomien.

Det er to scener på festivalen; den ene et traditionelt festivaltelt og den anden er bygget op ude i havet, så festivaldeltagerne står på stranden og danser med, mens stjernerne spejler sig i havet. For det ikke skal være løgn, bød himlen i år også på stjerneskud, mens Den Sorte Skole spillede til havs. Avernax føles på flere måder som et eksklusivt sted at have adgang til.

Vi har interviewet Jonas Pors, frivillighedsansvarlig + syv frivillige

→ Tre iagttagelser fra Avernax

01

Man kan godt inkludere gæsterne i det praktiske. Det handler om at kommunikere tydeligt og gøre det til en fælles oplevelse.

02

Festivalen afvikles i respekt for og samarbejde med lokalsamfundet. Lokale musikere spiller på ø-færgen, øboerne bruger egne traktorer og biler til transport, laver mad til holdet, som sætter festivalen op osv. Der er ikke mange kontrakter – en aftale er en aftale.

03

All inclusive fungerer godt! Måske særligt fordi der følger forpligtelser med, så de frivillige ikke opfattes som servicefolk, men i stedet som værter.

Folkely

Ny, lokal og på tværs af generationer

Formålet

Folkely er en festival i Hundested, som så dagens lys første gang i 2022. Festivalen afvikles sidst i august og tiltrækker især lokale fra byen – men visionen på længere sigt er (jf. hjemmesiden) „at fremme demokrati, kultur, samt skabe fællesskaber på tværs af demografi i Nordsjælland. Vi har et særligt fokus på unges trivsel.“

Festivalleder Mark Rydahl fortæller, at „vi lægger et stort arbejde i at finde ud af, hvordan man får en ny ungdomskultur til at blomstre i fællesskab.“

Folkely er stadig så ny en festival, at den ikke i sig selv løber rundt økonomisk. F.eks. er Talktown-delen finansieret af fonde, og festivalen er opstået i samarbejde med det lokale erhvervsliv og har i år etableret sig som en almennyttig forening.

Hundested er en lille by i Nordsjælland, som over de sidste 15 år har udviklet sig fra at være en lidt slidt og søvrig havneby til for alvor at tiltrække turister gennem bl.a. et populært sommerhusområde og krydstogsturisme. Byen er i vækst og er blevet et mere attraktivt sted at bo for mange.

Initiativtagerne til Folkely har store ambitioner. „Faktisk startede projektet med et kig på Folkemødet på Bornholm. Det kan noget, men skal det ikke være for folket“, fortæller Mark, „så det var naturligt at kigge på vores potentiale, hvor der ER et hul til at lave hele byens fest, som potentielt også kan være fra Nordsjælland og måske på sigt for Danmark“.

Vi har interviewet Mark Rydahl, festivalleder + syv frivillige

Frivilligheden

I arrangørgruppen bag Folkely sidder en flere event-folk, som allerede har en masse know-how fra andre festivaler og arrangementer. Det kan man bl.a. se på, hvordan festivalen fra starten har haft navne og relativt definerede roller for det frivillige.

De frivillige på Folkely hedder Godtfolk, og som på de fleste andre festivaler er opgaverne delt op, så man bidrager enten med opbygning, afvikling eller nedtagning i 14-36 timer. Enkelte har større ansvar og bidrager med 70+ timer.

I månederne omkring festivalen projektansættes nogle få i arrangørgruppen, fordi „vi er nødt til at sikre nogle hoveder – det er simpelthen umuligt at drive det led af festivalen på frivillig basis. Det kører folk i sænk“, siger Mark. Igen overvejelser som viser, at Folkely har et erfarent bagland bag sig.

Når man er på festivalen og møder de frivillige, er det meget tydeligt, at de netop brænder for at støtte det lokale og medvirke til at Hundested er en levende by. Og så er der det vigtige aspekt med de unge, som næste side er dedikeret til.

Fakta

Deltagere	3.000
Frivillige	320
Billetpris	695 kr.
Musikdage	x3
Camping	Nej
Første år	2022

www.folkely.dk

Vi bygger et kulturfællesskab på basis af lokalt engagement og insisterer på at ungdommen er med

Folkely har en dedikeret ungegruppe, som får tid, ansvar og penge til at udfolde sig med udgangspunkt i deres egen aldersgruppe.

Marie fra festivalens Ungegruppe fortæller: „Folkely er både en festival for børn, unge og ældre, men festivalledelsen vil gerne have, at specielt TalkTown blev set fra de unges perspektiv, så der har vi været med til at sige, hvad der kunne være fedt for os at høre“.

TalkTown er festivalens dedikerede invitation til områdets gymnasium og udskolingsklasser. Konkret betyder det, at festivalpladsen er åben for alle torsdag og fredag til kl. 14, og her kommer især skoleklasser forbi. På programmet er bl.a. talks arrangeret af den lokale ungegruppe, som selv er fra målgruppen.

Vi har talt med Johanna, Marie og Cecilie fra ungegruppen og det er slående, hvor stolte de er af at være en del af Folkely. De nævner samarbejdet med lokale erhvervsdrivende, opbakningen fra gymnasiet og bearbejdning af deres egne idéer, for at gøre dem til virkelighed. De har bestemt, at der skal snakkes om klima og krop – og de har mandat til at „sætte de gamle mænd på plads, når de gerne vil snakke om middelalderen“, siger de med et glimt i øjet.

Folkely og ungegruppen har besøgt alle skoler i området for at præsentere festivalen og ikke mindst Talktown, hvor pladsen var fyldt af unge som lyttede til samtaler mellem de personer, som ungegruppen havde valgt. Gæsterne var bl.a. Anna Lin, August Høyen, Niarn og Mattias Kolstrup som fortalte om deres erfaringer med at være unge ift. køn, brug af sociale medier, sårbarhed og venskaber, som både er vigtige og svære.

Ungegruppen har også lavet en graffiti væg med deres egne udtryk oppe i byen. I den proces har de lært noget om økonomi – for hvis man bruger alle pengene til maling og glemmer afdækning, så skal man selv skrubbe fortovet. Lesson learned! Og så er væggen også et fint billede på, hvordan festivalen skaber rum til unges

engagement i lokalområdet. „I går gik der to unge gutter og malede graffiti, og de er jo dybest set frivillige, men ikke i vores system. Så på den ene side har vi den organiserede frivillighed og på den anden side sådan noget helt bottom-up, som bare opstår“, siger Mark.

En ungdomsbillet til festivalen koster i øvrigt over-skuelige 299 kr.

➔ Tre iagttagelser fra Folkely

01

Den lokale hjælpe-til-ånd er stærk, når der står en gennemtænkt festival klar til at tage imod frivilligheden.

02

Lav en dedikeret plads til unge og deres beslutninger og arbejd målrettet med områdets skoler.

03

Unge mennesker har brug for at være fjollede i fællesskab. Det er en del af processen med at lave noget konkret. Vi spurgte dem til et godt råd for at få engageret unge i kulturlivet. Svaret lød: „Giv dem plads. Lad være med at sætte ordentligt mange begrænsninger for dem. Vi har holdt flere møder, hvor 80% har været fjol, men det der kom ud af sidste 20% var pissegodt. Og fuck det er rart at sidde her lige nu og mærke, hvad vi har været med til at lave.“

Grøn

NGO og festivalarrangør

Formålet

Grøn er ejet af Muskelsvindfonden og al overskud går dertil. Derfor er Grøn også en særlig kombination af både NGO og festivalarrangør – og der er helt tydeligt mange flere kørestolsbrugere med end på andre festivaler, så man kan se formålet meget tydeligt.

Christian som har Muskelsvind fortæller at: „mine hjælpere er selvfølgelig nødvendige for at jeg kan være frivillig, men jeg kan jo sagtens tage snakken med gæsterne. Rent praktisk tilfører jeg måske ikke så meget i værdikortboden, men jeg tror, der er god signalværdi i, at der sidder en med Muskelsvind der og bidrager, så vi ikke kun er modtagere.“

Jacob Bostrup, som er frivillighedsansvarlig, fortæller også at Grøn har en mission om at udbrede visionen ‘plads til forskelle’.

Derudover er der det særegne ved Grøn, at det er den samme endagsfest, som flytter rundt landet over i otte forskellige byer. Kunstnerne er populære danske artister, som er med på hele turen, og det giver også et særligt bånd mellem dem og de frivillige.

Sidst men ikke mindst er Grøn en stor veletableret fest, som op mod 185.000 danskere deltager i hvert år.

Frivilligheden

Det er Muskelsvindfondens indsamlingsafdeling som driver Grøn. Der er 22 ansatte – men de laver også andre arrangementer for Muskelsvindfonden (f.x. Cirkus Summarum). I festivalsæsonen hyres der også projektansatte ind til store logistikopgaver mm.

Grøns frivillige kalder sig Kræwet og det navn henviser især til de 600, som er med på hele turen. Mange tager fri fra deres respektive jobs og rejser med karavanen rundt i 14 dage. Dertil kommer 200 frivillige, som er med i 4 dage, 300 som er endagsfrivillige og 2.000 som løser serviceopgaver gennem lokale foreninger.

„Vi kan ikke lave Grøn uden frivillige. Jeg tror ikke, man kan hyre 700 ind og løse det her, for den fællesskabsånd gør, at man arbejder rigtig mange timer – også i regnvejr – for at vi kommer i mål sammen. Vi ville aldrig kunne lykkes med det med betalt arbejdskraft“, siger Jacob Bostrup.

Som frivillig er man tilknyttet et eller to hold. Man kan f.eks. være på hegnsholdet om morgenen, hjælpe i en bar fra kl. 15-19 og så pille hegn ned igen sen aften.

De frivillige kommer fra hele landet, og Grøn gør et stort nummer ud af, at alt er betalt for dem fra de tjekker ind og de 14 dage (eller færre) man er med.

Fakta

Deltagere	185.000
Frivillige	3.100
Billetpris	350 kr. pr. dag
Musikdage	8x1
Camping	Nej
Første år	1983

www.groenkoncert.dk

Hårdt arbejde og stærk kultur med plads til forskelle

På de fleste festivaler er der frivilligroller, som er hårde og krævende både fysisk og mentalt, men Grøn tager det alligevel til et nyt niveau.

De 14 dages tur, hvor Kræwet otte gange bygger, afvikler, pakker sammen og gentager efter få timers søvn, er særligt krævende. Det fordrer en stærk kultur at kunne holde sådan en indsats kørende, og det bliver fokus for casen om Grøn.

Vi besøgte Grøn i Odense, hvilket er koncert nummer seks i 2023. Vi talte indgående med otte frivillige, som alle italesætter, at det er en udmattende tur, men også en enormt givende oplevelse, som de vender tilbage til.

„Hvorfor I alverden vil man dog udsætte sig selv for 14 dage med dårlig søvn, hårdt arbejde, stress og jag, men fordelen opvejer det bare så meget. Man får venner for livet“, siger Christian.

Det gælder både nye og erfarne frivillige, at de taler om kammeratskaber. Kim, som er med for første gang, siger at „alle snakker med alle, alle hjælper alle. Uanset hvad“. Han har bare meldt sig uden at kende nogen i forvejen, men har været gæst i mange år.

Alle taler om „plads til forskelle“, som et mantra der går igen. Der SKAL være plads til, at man har udfordringer – eller bare en dårlig dag. Samtidig kører arrangementerne som en velsmurt maskine, så alle kan fortælle, hvordan deres dag er skruet sammen, hvor de skal være hvornår og hvem de rækker ud til, hvis noget ikke fungerer. Der er styr på mandaterne, logistikken og forplejningen og det giver en ro.

Det giver også plads til en festkultur, som alle frivillige taler om. De 14 dage man er afsted er en lang fest kombineret med hårdt arbejde. Man må ikke være synligt beruset, når man er på vagt, men busturene efter hver koncertdag og „overliggerdagene“ efter de fire første koncerter går igen i fortællingerne om fællesskabet, som er meget bundet op på også at være en vild fest, hvor man kan slå sig løs – også selvom de frivillige kan mærke, at det er med til at slide på en træt krop.

Vi har interviewet Jacob Bostrup, frivillighedsansvarlig + otte frivillige

Hvis man ikke kan følge med i det tempo, kan man også deltage fire dage eller en enkelt og det er typisk det, der sker, hvis en kræw'er ikke kan få det til at hænge sammen med fysikken eller familien.

→ Tre iagttagelser fra Grøn

01

Kombinationen af NGO og festival sender et stærkt signal om, at der er plads til forskelle, som Grøn tager alvorligt. De fysiske forskelle er tydelige på pladsen, men der er også en helt rolig tilgang til, at der er ting, man kan og ikke kan, hvis man f.eks. sidder i kørestol. Man kan f.eks. skænke øl, men det dur ikke at lave burgere i et køkken på græs.

02

Grøn betaler alt, når først de frivillige er tjekket ind. Der er ikke mad- og drikkebilletter, men i stedet en italesat forventning om, at man ikke er beruset på vagt.

03

Tydelige kommandoveje er med til at skabe tryghed, når der er pres på. På Grøn kan alle pege og sige „de sidder lige deroppe“, om dem man kan gå til.

Heartland

Kultur, talks og overskud på Fyn

Formålet

„Heartland kombinerer live-samtaler og samtids-kunst med det bedste fra musik og madscenen“, som festivalen selv skriver på sin hjemmeside, og det hele foregår i smukke omgivelser ved Egeskov Slot på Fyn.

Bag festivalen står Live Nation, Egeskov og direktøren Ulrik Ørum-Petersen. Den blev afviklet første gang i 2016, og festivalen er kommerciel og skal derfor på sigt skabe overskud til ejerne.

Kirsten Lave, som er Volunteers and Festival Administration Manager, fortæller, at festivalen gerne vil engagere sig i verden og udvide folks horisonter, så parallelt med det kommercielle formål løber en strategi om lokal forankring.

„Vi har stort fokus på at være en del af Faaborg-Midtfyns Kommune, og der er mange foreninger fra kommunen, som er frivillige hos os. Vi betaler dem (foreningerne, red.) en timeløn for de opgaver, de løfter, og det er en stor fordel for os, at de bidrager med et eksisterende fællesskab“, siger hun.

Frivilligheden

Heartland er en nyere festival men med en stor festivalarrangør i ryggen, og det er tydeligt, at pladsen er bygget op med overskud og erfaring.

Kirsten Lave fortæller, at der er tre slags frivillige på Heartland. De foreningsfrivillige, som melder sig til via en forening. „Folk fra gaden“, som melder sig til via hjemmesiden. Og så er der sociale hold, som kan være en gruppe fra et kollegium eller en skole.

Indsatsen er delt helt klassisk op i timer afhængigt af, om man arbejder før, under eller efter festivalen, og de frivillige kaldes Heartworkers.

Under vores besøg på Heartland mødte vi især de to første typer frivillige. De forenings-frivillige med ansvar for særlige områder og som var meget optagede af at vise Faaborg-Midtfyns Kommune frem. Og de Heartworkers, som var mere spontant med til enten at bygge eller sælge ørepropper. Alle slags møder vi i det Heartworker Area mellem camping og festivalpladsen. Området er udviklet ovenpå de frivilliges ønsker fra andre år og er et udtryk for Heartlands strukturerede måde at arbejde professionelt med frivillighed på.

Fakta

Deltagere	29.500
Frivillige	ca. 3.200
Billetpris	2.540 kr.
Musikdage	3
Camping	Ja (200 kr.)
Første år	2016

www.heartland.dk

Privilegeret publikum og lokale løft

Heartland er en nem festival at være på, hvis man kan bevæge sig i et lidt kuperet terræn. Der er rimeligt god plads, og boder og telte er flotte og indbydende.

Det er også en relativt dyr festival, som tiltrækker deltagere med købekraft. Det afspejler sig både i billetprisen og de tilkøbsordninger der er, men også i udbuddet af mad og drikkevarer af høj festivalkvalitet. Man kan booke bord på en skaldyrsrestaurant og tage sit vinglas med til koncert. Talk-programmet fylder en del på Heartland og det er prominente navne som Nick Cave og Helle Thorning-Schmidt som er på plakaten.

Især når man ankommer til camping, får man dog hurtigt øje på det meget lokale islæt. Man kan få fragtet sit campingudstyr af lokale skoleelever, som sparer op til en studietur og det er gymnastikforeningen, som hjælper med campingspørgsmål. I en af barerne inde på pladsen er det en fodboldforening, der styrer slagets gang. De fleste har været med i flere år.

På campingområdet møder man også Faaborg-Midtfyns Kommune, som står for Ambassaden. Her kan man få pustet sin luftmadras op og spørge om alt muligt. De arrangerer fællessang og yoga og om morgenen kommer de rundt på campingområdet med brunsviger. Det er både hyggeligt og imødekommende, og det er ikke helt tilfældigt. Johanne Holten, som er tilflytterkonsulent i Faaborg-Midtfyns Kommune fortæller, at Ambassaden er drevet af frivillige, og „det handler om at vise, hvem vi er. Uden store logoer. Men bare et stort Kærlig Hilsen os der bor her“.

På Heartland arbejder man som frivillig minimum 12 timer for sit armbånd, så det er en af de festivaler, hvor bytteforholdet mellem pris og indsats giver mening at tale om. Det kan så at sige godt betale sig at være frivillig og det vægter da også højt hos 2/3-dele af de frivillige, vi har med i undersøgelsen.

Flere frivillige – og måske især dem med foreningsbaggrund – fortæller, at de har manglet en festival siden Midtfyns Festival, så de er glade for igen at have mulighed for at kombinere god musik med en meningsfuld indsats.

Vi har interviewet Kirsten Lave, volunteer manager, Sarah Lund, frivillig koordinator og seks frivillige.

→ Tre iagttagelser fra Heartland

01

En festival er vigtig for et lokalsamfund og kan bruges til at vise kommunen frem.

02

Det virker at tage frivilligevalueringer alvorligt. Heartland har gjort mere ud af frivilligområdet og ændret bespisningen fra et cashcard til madbilletter efter feedback fra sidste år, og det giver en bedre frivilligoplevelse.

03

Heartland prøver også at skabe lokale samarbejder med skoler. Det kan fungere, men er afhængigt af en konkret læringsopgave og en god lærerrelation – også fordi der er nogle lovmæssige barrierer, når man samarbejder med unge under 18.

Vi har interviewet Peter Caspersen, frivillighedsansvarlig + syv frivillige

Jelling Musikfestival

Lokal festival i stor skala

Formålet

Jelling Festival er en foreningsbaseret frivillig festival, som blev grundlagt af en flok unge mænd, som skulle finde ud af, hvordan de kunne tjene nogle penge til deres fodboldklub.

Siden det første år i 1989 er festivalen vokset til at blive en af landets største og mest veletablerede med 35.000 deltagere. Formålet med festivalen er „at støtte initiativer til gavn for idræt, kultur samt almennyttige og sociale indsatser – med særligt fokus på børn og unge“, skriver de på hjemmesiden.

„Det er helt klart en meget lokalt forankret festival“, siger Peter ‘Høstak’ Caspersen, „festivalen har jo været i gang i over 30 år, og det betyder at der er flere generationer, som nærmest er født og opvokset ind i festivalen og driver det videre.“

Festivalen tiltrækker især deltagere i alle aldre fra især Jelling og Vejle og det omkringliggende område. Når man går rundt på pladsen, ser man både unge og ældre, men det stikker ud, at der er en stor folk meget unge mennesker. Det skyldes at Jelling er kendt som en rigtig god „efterskolefestival“, som en del efterskoleelever bruger til at runde deres år med nye kammerater af.

Frivilligheden

På Jelling kan man engagere sig frivilligt fra seks til over hundrede timer. Mulighederne for indsatsen er delt op i forskellige niveauer.

6-timers frivillige har en enkelt tjans, hvor de hjælper med at løse en helt konkret opgave. Jelling er dermed også den festival, hvor den potentielle „timebetaling“ er højest, da man får en partoutbillet i bytte for den indsats.

Den mulighed ville dog ikke kunne lade sig gøre uden et betydeligt lag af mellemledere. Hver bod, bar eller område har en formand, en stedfortræder og et antal mellemledere. De to første er som regel et lederteam, og mellemlederne har så ansvar for at afvikle i en defineret periode. En mellemleder bidrager med minimum 25 timer og har på sin vagt ansvaret for at tage imod og oplære 6-timers frivillige - som jo bare dukker op midt i afviklingen - og sørge for at kerneopgaven kører og at have on-site ansvar for f.eks. pengehåndtering. Men kun på sine vagter, som afløses af en anden mellemleder på andre tidspunkter.

Jelling har også en administration med 15 ansatte svarende til 11 årsværk.

Fakta

Deltagere	35.000
Frivillige	6.643
Billetpris	2.195 kr.
Musikdage	4
Camping	Ja
Første år	1989

www.jellingmusikfestival.dk

Fælles skaber vi en mastodont i lokal-samfundet og rum til efterskoleelever

Fælles Skaber Vi står der på de frivilliges t-shirts på Jelling Musikfestival. Egentlig er det et plakattræk, de fandt tilfældigt og fik lov at bruge af kunstneren, men „det er bare spot on“, siger Charlotte, som er ny formand for frivillig check-in. Det passer godt til den frivillighed, man møder på Jelling, fordi den er aktiv og hele tiden skal skabes og vedligeholdes for at holde ved i så forholdsvist lille et samfund.

„Vi sætter det på vores frivillige“, fortæller Peter, „og vi bruger det i al vores kommunikation. Fordi det, der er allervigtigst at byde ind med nu – både i forhold til frivillighed og gæster og det vi er sat i verden for – det er at skabe fællesskab“.

I Jelling bor ca. 3.500 mennesker, så man kan godt sige, at festivalens størrelse er ude af proportioner for en lille, rolig provinsby. Men den er også byens stolthed, og Ole, som er formand som frivillig på festivalen og desuden engageret i det lokale idrætsliv, fortæller tilfreds og med et smil, at „byen bliver lukket af, det larmer og festivalen fylder det hele – så man kan ligeså godt være med“. De frivillige er da også i meget høj grad fra Jelling eller Vejle, og de nævner fællesskab og at „det er sjovt“ som en afgørende for deres engagement.

Mange har været med i adskillige år og fortæller om helt konkrete aktiviteter i byerne, som ikke ville eksistere uden festivalens økonomiske tilskud.

På campingpladsen er der reserveret en plads til de ca. 5.000 efterskoleelever, som hvert år køber billet. Her er der særligt security- og servicehold, som passer på de unge, men hvis de ellers opfører sig nogenlunde ordentligt og passer på hinanden, har de området for sig selv. Man er bevidst om, at festivalen på den måde er et sted for festivalerne næste generation på 14-16 år, som skal på festival med camping for første gang uden forældre.

Selvom der ikke serveres alkohol til de helt unge under 18 år, så er der godt gang i den oppe foran til koncerterne. Det er en del af charmen ved Jelling Musikfestival, hvor Birthe Kjær og Tessa tiltrækker samme publikum.

➔ Tre iagttagelser fra Jelling Musikfestival

01

Man kan arbejde med ganske få timers krav i frivilligheden, hvis man er villig til at skrue op for mellemliderroller.

02

Man kan godt aktivere et nyt slogan og hvis man rammer den lige i øjet, så tager de frivillige det hurtigt til sig.

03

Efterskoleelever har også brug for en tryk festival både at skeje ud og være frivillige på. Det giver nogle udfordringer mht. alkohol og alder – men det kan løses, hvis man tager rollen som efterskolefestival til sig.

New Note

En festival for ungdommelig erfaringsdannelse

Formålet

New Note er en lille festival drevet af unge i regi af Kulturhuset Klaverfabrikken i Hillerød. Festivalen startede i 2005 som en jazzfestival, men har siden 2015 haft sin nuværende form, hvor den præsenterer upcoming artister fra den danske scene.

„Det er dog ikke kun artisterne, der får en scene at boltre sig på gennem New Note. Festivalen er udelukkende drevet af unge, frivillige kræfter som vokser med de mange udfordringer og glæder, der følger med at skabe et kulturelt indslag i egen by“, skriver New Note på siden hjemmeside.

Vi har talt med Caroline, som er en del af New Notes ledende styregruppe og Peder, som er leder på Klaverfabrikken. Begge fortæller, hvordan Klaverfabrikken agerer backbone og forening bag, men ellers er selve festivalen på ungdommens initiativ og har altid været det. De unge organiserer selv både frivillighedens rammer, musikbooking osv. Det betyder noget for den læring, som får lov at genstarte igen og igen, når det er naturligt at styregruppen løbende udskiftes med nye unge mennesker – og det smitter af på musikken, som kan skifte genre fra år til år alt efter de unges initiativ. De kan altid søge sparring hos de ansatte på Klaverfabrikken, men ansvaret er i meget høj grad lagt ud til New Notes styregruppe, som består af 8-10 frivillige.

Publikum på New Note har alle aldersgrupper; ca. halvdelen af billetterne sælges til unge under 26.

Frivilligheden

Hele styregruppen bag New Note består af frivillige kræfter. I år er der otte unge mennesker i alderen 16 til midt-tyverne.

Når festivalen afvikles bidrager derudover ca. 50 frivillige. Der er ikke et fast timeantal, man skal bidrage med, men man skal melde sig på en opsætnings- eller nedtagningsdag, på mindst én afviklingsvagt og være tilstede på de to festivaldage.

Hvem der tager hvilke vagter besluttet på dagen, hvor alle mødes og man fordeler f.eks. ti frivillige på baren og fem på portvagt, og så er der et princip om, at man har ret til at prøve forskellige ting, men vagterne fordeles i fællesskab.

Man skal være minimum 16 år for at være frivillig på New Note, og er man under 18 år skal forældrene give samtykke.

Fakta

Deltagere	450
Frivillige	60
Billetpris	400 kr.
Musikdage	2
Camping	Nej
Første år	2005

www.newnote.dk

Vi har interviewet Caroline Park Schat-Holm, frivilligansvarlig og Peder Raarup Jensen, leder af Klaverfabrikken

Hvordan holder man en festival fra 2005 ung?

New Note har kørt i over 15 år og alligevel består styregruppen bag af helt unge mennesker. Det er anderledes end på mange andre festivaler, hvor man som initiativtager ofte er med i mange år.

Men Hillerød er en by med mange ungdomsuddannelser og Klaverfabrikken, som er foreningen bag New Note, er ikke bange for at holde en hånd under, at festivalen skal blive ved med at henvende sig til netop det segment.

„Vi sørger for, at der er økonomi bag og at være til rådighed for sparring“, fortæller Peder Raarup Jensen, „men ellers forøger vi at give så meget ansvar fra os som muligt, fordi vi kan se at de unge sprudler og får motivation og drive af at gøre tingene selv. Og derfor skal der også være plads til fejl i processen.“

Den tilgang er vigtig for de frivillige i styregruppen, som virkelig får mulighed for at sætte aftryk og lære. Caroline, som har været med i styregruppen i to år nu, fortæller, at hun har lært vildt meget om musikbranchen først og fremmest – og det er en stor motivation hos de fleste årsfrivillige bag New Note. Men hun har også lært om leverancesamarbejder, budgettering, målgrupper og ledelse. Det kan være helt konkrete udfordringer, som de er nødt til at løse i fællesskab, og som sikkert kunne dikteres oppefra men nu i stedes erfares på helt grundlæggende civilsamfunds-præmisser i plenum eller ved at søge sparring. Hvordan fordeler man vagter? Hvor meget må man drikke som frivillig? Hvordan beregner man gæsternes forbrug? Hvordan skaber vi det altafgørende fællesskab?

Spørger man hende, om det vigtigste ved at drive en festival som New Note, så er det netop, at man får skabt et godt fællesskab. Et fællesskab hvor man har lyst til at komme igen, og hvor man oplever, at man må tage ansvar og at man løfter i flok ved at hjælpe hinanden.

Udskiftningen blandt New Notes frivillige sker løbende. Folk flytter væk for at læse videre, får familie eller bruger deres erfaringer til at arbejde for større festivaler eller i musikbranchen. På den måde er New Note også bevidst om at være et sted, man kan udvikle

sine kompetencer, hvis man ønsker at arbejde lønnet indenfor branchen, fortæller Peder, og den løbende udskiftning giver hele tiden ny energi og nye ideer.

Han siger også, at man ikke smider nogen ud, fordi de bliver for gamle, men at man er bevidst om, at sige „hey, fedt du er her! Giv den gas! Men husk også, at om nogle år, så skal du sikkert noget andet, så husk at have det in mente, når I laver festival. Sørg for at få andre med ind – også før I selv stopper.“

Udfordringen ved at arbejde med den relativt store udskiftning er, at de frivillige griber ud efter egne venner og bekendte, når der skal skiftes meget ud i en styregruppe – simpelthen fordi der ikke er overskud til aktivt at opsøge andre. Det arbejder Klaverfabrikken på at ændre ved bl.a. at sætte fokus på at nå ud til de lokale erhvervsuddannelser.

→ Tre iagttagelser fra New Note

01

Man kan godt arbejde aktivt med generationsskifte ved at være tro mod sit formål og understøtte et naturligt flow af unge ind og ud af den festival.

02

Som Kulturhus og lokalt spillested kan man bidrage til vigtig læring om at afvikle arrangementer og kulturens potentiale blandt unge i branchen – men det er vigtigt at kende sin rolle og give ansvar videre.

03

Unge, som får trygge rammer men stort ansvar, lærer virkelig meget på kort tid ved selv at prøve sig frem.

NorthSide

Grøn dagsorden i Aarhus

Formålet

NorthSide er Danmarks mest bæredygtige festival og arbejder dedikeret på konstant at løfte barren med nye, bæredygtige initiativer, skriver DTD-group på festivalen hjemmeside.

Festivalen kører på eldrevet energi, serverer plante-baserede måltider, økologiske drikkevarer og har en affaldssorteringsstation i baghaven. Kildevand findes ikke, men man kan fylde vand i sin drikkedunk eller krus på de mange vandstationer. Man kan ikke parkere ved festivalen, men må komme til fods eller på cykel, hvilket formentlig er med til, at NorthSide virker som en meget lokal, storbyfestival.

NorthSide tiltrækker store internationale navne såvel som danske, og har et professionelt setup, hvilket pladsen også vidner om. Den er ren, tjekket og gennemført.

Det er DTD Group som arrangerer NorthSide, og i øvrigt også Tinderbox og en række enkeltkoncerter. Dermed kan materialerne fra NorthSide genbruges til andre arrangementer i løbet af året. DTD Group er en del af Superstruct Entertainment – en international kapitalfond, som arrangerer festivaler.

Frivilligheden

DTD group har ca. 40 fastansatte og hyrer yderligere 350 projektansatte i festivalsæsonen.

Man kan melde sig som frivillig enten gennem NorthSides hjemmeside eller gennem en forening, man er medlem af i forvejen. I 2023 har festivalen

haft særligt fokus på at tiltrække foreninger i Aarhus og omegn, og derfor er foreningsfrivilligheden vokset eksplosivt og udgør nu mere end dobbelt så mange som festivalens egne frivillige.

Bytteforholdet er dog godt og vel det samme; alle får en billet til festivalen, en drikkedunk og adgang til frivilligområdet, hvor der er billigere drikkevarer. Et tiltag som er en konkret udløber af sidste års frivilligundersøgelse. Derudover får foreningerne et beløb pr. frivillig, de stiller med.

Man ser typisk de frivillige i grupper af mindst tre. De holder pladsen ren, passer porte, tjekker gæster ind eller står i baren. De rigtigt trælse vagter såsom toiletrensning, har man valgt at betale sig fra. Der er også frivillige tilknyttet under opsætning og nedtagning af festivalpladsen.

Mange af de frivillige kommer med eksisterende fællesskaber og løser deres opgave sammen med vennerne. Det giver en god stemning, som smitter af på festivalen. En frivilligtjeneste under afvikling er på mellem 10 og 16 timer.

Fakta

Deltagere	30.000
Frivillige	6.900
Billetpris	2.395 kr.
Musikdage	3
Camping	Nej
Første år	2010

www.northside.dk
www.downthedrain.dk

Lokal og tjekket storbyfestival

På trods af at NorthSide er en stor festival med mange gæster, internationale kunstnere og beliggende i Danmarks næststørste by, virker den til at være meget lokalt forankret. Ca. 90% af de frivillige kommer fra Midtjylland, de er unge og de tager hjem og sover, fordi de bor i området.

Det – og festivalens meget gennemførte setup – gør, at det er en tjekket festival at være på. Folk kommer i pænt og rent tøj hjemmefra, er med på at der serveres klimavenlig mad og at betale for kvaliteten.

Frivilligheden er også professionaliseret. Der er et stort fokus på at få engageret lokale foreninger, fordi man ad den vej kan bidrage til foreningslivet, men også fordi det virker rigtig godt, at benytte sig af eksisterende fællesskaber.

Man kan også melde sig som frivillig via hjemmesiden og blive tildelt en opgave – sammen med enten en ven eller en fremmed. De projektansatte ansvarlige sørger for, at der er styr på opgaverne og overskud i opgaveløsningen, så det ikke bliver ensomt eller surt at være frivillig. Det skal være et fair bytteforhold.

I det fair bytteforhold indgår også, at billetten på NorthSide er i den dyre ende og at målgruppen også i høj grad er studerende. Det betyder, at det godt kan betale sig, at tage en frivilligtjans og spare pengene – hvilket både interviews og survey også understreger er særligt motiverende på NorthSide.

Med til bytteforholdet hører dog også, at de unge frivillige er glade for den grønne profil, som giver dem nye perspektiver på plantebaseret mad og de sætter pris på, at have fået en frivilligbar, som er billigere end ude på pladsen. Der bliver lyttet til de frivillige evalueringer og handlet på det til næste års festival. Til gengæld får festivalen den gode energi, som ellers kan være svær at opbygge, når langt det meste af arbejdskraften – ligesom gæsterne – tjekker ind og ud i tre korte tidsrum i løbet af festivalen. Fordi man kommer med vennerne, kommer man også med overskud som man fylder ovenpå den praktiske opgaveløsning, og hvis NorthSide kan holde hånden under dét, går det hele op.

Vi har interviewet Line Marie Bach, frivillighedsansvarlig + to frivillige

→ Tre iagttagelser fra NorthSide

01

Der er både kunder og frivillige nok til en festival med en insisterende grøn profil.

02

Nogle gange er det de helt basale ting, der understøtter frivilligheden – og på en festival med mange unge frivillige tager en billig bar kegler og viser anerkendelse.

03

Et fair bytteforhold mellem billet og indsats tiltrækker mange unge frivillige, som gerne vil på samme festival som deres venner.

Roskilde Festival

Den kæmpestore organisme

Formålet

Roskilde Festival er ubetinget Danmarks største festival med sine 130.000 deltagere og over 50 års erfaring.

Fra sit andet år har festivalen været en almennyttig indsamlingsbegivenhed, hvis formål er „at støtte initiativer for børn og unge og at støtte humanitære og kulturelle organisationer“, som der står på hjemmesiden. Festivalen arrangeres af den almennyttige forening Foreningen Roskilde Festival, som sammen med Fonden Roskilde Festival udgør Roskilde Festival Gruppen.

Uanset om man kalder en festival for en velsmurt maskine eller en levende organisme, så illustrerer Roskilde Festival i stor stil, at udfordringerne i at afvikle de store festivaler kan sammenlignes med at bygge en by. Når festivalen rejses på Dyrskepladsen hvert år, er den Danmarks fjerde største by. En by som bygges på 3-4 uger med otte scener og plads til alt fra verdensstjerner til helt unge, nyere bands, kunst og aktivisme. En by som har forskellige byområder, borgere og kulturtilbud,

Roskilde Festival har fokus på ungdomskultur og at være et samlingssted for unge, hvilket bl.a. betyder at et stor fokus på musikalske og kulturelle vækstlag.

Festivalen er som regel udsolgt – men ikke længe i forvejen – og den tiltrækker både et etableret publikum, som kommer år efter år, og unge som skal med for første gang, som en helt naturlig del af at være ung i Danmark.

Frivilligheden

I runde tal taler man om 30.000 frivillige på Roskilde Festival.

Man kan indgå i en bred vifte af frivilligroller på Roskilde Festival. Fra almindelig frivillig i 24/32 timer, til medskaber i 100+ timer, som ansvarlig 300+ timer årligt. Derudover indgår frivillige som en del af ledelsen i fem forskellige divisioner; Program, Handel & Gastronomi, Byplan og Logistik, Deltagere og Kommunikation & Partnerskaber.

Roskilde Festival Gruppen har ca. 90 ansatte, som både arbejder med Roskilde Festival og med rådgivning og viden for andre aktører, hvor viden og erfaring fra bl.a. Roskilde Festival sættes i spil i andre events, som crowd management og safety, udvikling af kreative byrum, grøn omstilling mm. I forhold til selve festivalen er Roskilde Festival Gruppens ansatte involveret i alt fra organisering, store linjer og langvarige indsatsområder (f.eks. sikkerhed og bæredygtighed) til projekter og indsatser mm. Alle har berøring med frivillighed, men der er tre fastansatte, som arbejder strategisk med Roskilde Festival-frivillighed.

Godt 10.000 af festivalens frivillige hører direkte under Foreningen Roskilde Festival. Resten er primært engageret gennem 190 foreninger eller samarbejdspartnere. For cirka ti år siden vedtog man, at alle frivillige uanset forankring skulle have samme goder – helt specifikt blev adgang til frivilligområdet Volunteers Village åbnet for alle frivillige for at understøtte et større samlende fællesskab.

Vi har interviewet Katrine Damgaard, Mika Christoffersen og Ea Sahlin, frivillighedsansvarlige på RF-sekretariatet + 23 frivillige

Fakta

Deltagere	130.000
Frivillige	28.000
Billetpris	2.400 kr.
Musikdage	8
Camping	Ja
Første år	1970

www.roskilde-festival.dk

Ambitiøs aktivisme og drømmen om mangfoldighed i et kæmpe fællesskab

Roskilde Festivals opstod, da en lille flok gymnasievenner blev inspireret af Woodstock og arrangerede Sound Festival i Roskilde. Året efter kom der lidt mere struktur på og festivalen blev en almennyttig forening – og nu er Roskilde Festival altså Danmarks største festival, som tiltrækker verdensstjerner, deltagere og frivillige fra hele verden.

På Roskilde Festival taler man om The Orange Feeling – en henvisning til den legendariske orange scene, som er blevet festivalens vartegn. Orange Feeling er en stemning og en kultur, der kendetegner lige netop dét Roskilde kan, og i kraft af festivalens størrelse og anciennitet er det en følelse rigtigt mange danskere kan relatere til. Og det er der festivalen bevidst om.

Roskilde Festival ved godt, at den er en mastodont; den er bevidst om sin position og det ansvar, der følger med. Et ansvar, som festivalen hele tiden arbejder med at tage på sig. Derfor er der aktivisme på programmet; både i kunsten, musikken, talks og i måden man indretter og tilrettelægger festival pladsen på.

Der bliver hele tiden tænkt store og ambitiøse tanker om, hvordan man kan styrke fællesskaber i sammenhæng med festivalens ambitioner om at tage livtag med de bæredygtighedsudfordringer festivaler – og kloden – står overfor. Campingområder, hvor gæsterne dedikerer sig til at rydde op eller lave fællesskabende indslag, faciliteres og vokser år for år, og festivalen er begyndt at leje telte, pavilloner og luftmadrasser ud til studiepriser for at bekæmpe køb-og-smid-væk-kulturen – uden at ødelægge en kultur, hvor unge også skal have lov til bare at være. Over 90% af mad og drikkevarer er økologiske, og store samarbejdspartnere som Tuborg udvikler og leverer økologisk øl til formålet.

I perioder af tre år giver Roskilde Festival sig selv et særligt tema at planlægge ud fra. I øjeblikket er temaet Utopia. Målet er at understøtte unges evne til at drømme og tro på en bedre verden. En bæredygtig, mangfoldig og fredelig verden; en vision, som går på tværs af programlægning, pladsens udformning, kommunikation og meget mere.

En midlertidig by giver nemlig mulighed for at teste nye idéer og eksperimentere med nye løsninger, og således ser festivalen også sig selv som et laboratorium, hvor særligt unge iværksættere kan prøve grønne idéer af.

Det ambitiøse projekt står stadig på frivillige skuldre og på erfaringer dannet gennem et halvt århundrede – og det er på godt og ondt. Styrken i så dedikeret en frivillighed ser man både her og på andre festivaler; men udfordringerne vokser også i skala. Det er f.eks. svært at være ny ansvarlig, fordi det er så kompleks en opgaveløsning at træde ind i, samtidig med, at man skal lære at navigere i en etableret netværkskultur, der både bygger på stabilitet og omskiftelighed. Omskifteligheden understøttes af festivalens ambitioner om at skabe forandring og at tiltrække nye, unge hjerner og hjerter, som også hele tiden er naturlig fødekæde ind i frivilligheden og stiller nye spørgsmål

➔ Tre iagttagelser fra Roskilde Festival

01

Der følger ansvar med at have et stort brand; det kan man bruge aktivistisk til at sætte temaer på dagsordenen.

02

En stor festival kan være overvældende – ikke mindst for nye frivillige. Det gælder især hvis de har ansvarsområder, som kræver overblik og netværk.

03

Det er bestemt en balancegang at bevare et særligt frirum og samtidig stille krav til en festivals gæster om at opføre sig på en bestemt måde. Men det lader sig sagtens gøre – og mange frivillige er faktisk ret stolte af at bidrage til meningsfuld forandring.

Smukfest

Fest og antidagligdag i skoven

Formålet

Smukfest – tidligere Skanderborg Festival – er Danmarks næststørste festival. Den afholdes i en bøgeskov, hvilket giver en helt særlig charme, og den er vokset fra en mindre fest i 80'erne til en stor organisation, hvis primære formål er at holde festen og antidagligdagen i live i en uge i august år efter år.

„Fest og gentagelsesritualer er vigtige for alle kulturer, og det har i virkeligheden været dét, vi har hyldet“, fortæller frivillighedschef Maja Engberg-Sønderskov.

„60.000 daglige besøgende, herunder 17.500 medhjælpere, og en festivalby på størrelse med Fredericia. Efter 43 år er Smukfest efterhånden en ret stor maskine med alt, hvad det indebærer;“ sådan beskriver Smukfest sig selv på deres hjemmeside. (antal medhjælpere er uden foreningsfrivillige, red).

Bag Smukfest står en erhvervsdrivende forening. Som frivillig skal man være medlem, og dermed er foreningen formelt ejet af de frivillige. Udover at tjene penge til at holde gang i en smuk fest, uddeles 20% af overskuddet til SMUKfonden, som støtter udsatte og ensomme, og Smukfest understøtter også det lokale kulturliv i Skanderborg året rundt.

Frivilligheden

Der er ca. 50 fuldtidsansatte på Smukfests sekretariat og derudover ca. 340 forholdsvis selvkørende hold af frivillige, som alle ledes af en frivillig formand og minimum én stedfortræder.

Holdene rekrutterer selv deres frivillige, og under stedfortræderens rolle er ofte tilknyttet en eller flere subformænd; en rolle som kan have meget forskellig karakter på de forskellige hold. Der er ikke knyttet fast timekrav til de nævnte roller, men der investeres som regel mange flere timer end for de mange menige medhjælpere, som udgør den helt stor gruppe frivillige.

Som menig festivalmedhjælper får man et partout-armbånd, mad, drikke, adgang til frivilligområdet og en medhjælper-fest i bytte for en frivillig arbejdsindsats på 24 timer under festivalen, eller hhv. 42 timer før eller 36 efter.

Smukfest har det seneste årti været meget hurtigt udsolgt, og måske er det også en faktor i, at festivalen ikke har problemer med at få frivillige nok og i ordentlig tid. Men det er også en festival, hvor det er tydeligt, at mange frivillige er virkelig dedikerede til deres roller, og som i høj grad kan rekruttere venner og familie. Vi møder mange, som har været med i adskillige år, og som føler sig godt behandlet. Den høje grad af distribueret ledelse giver et tydeligt ejerskab blandt de frivillige, som også har overskud til at tale med os og er stolte af deres bøgeskov.

Fakta

Deltagere	60.000
Frivillige	20.400
Billetpris	3.295 kr.
Musikdage	5
Camping	Ja
Første år	1980

www.smukfest.dk

En god gammel opskrift på frihed og fest

Der er noget velkendt over Smukfest – og det er noget som mange mennesker rigtigt godt kan lide. Festivalen bliver lynhurtigt udsolgt, det samme gør de fleste boformer, og mange frivillige har været med i en del år.

Publikum er forholdsvis købestærkt, musikken er noget de fleste kender, omgivelserne er særligt smukke, fordi det er en bøgeskov, men også fordi der er lagt tid, engagement og kærlighed i opbygningen af festivalen. Alt i alt er det opskriften på en rigtig god og genkendelig fest.

Smukfest er et godt eksempel på, hvordan noget meget stort kan lykkes ved hjælp af mindre fællesskaber med et samlet formål. Der er en stor bevidsthed fra sekretariatets side om, at de frivillige er helt uundværlige og at de skal understøttes med både anerkendelse, værktøjer og distribueret ledelse. „Vi kan kun arbejde med guleroden, når det er frivillige vi har med at gøre,“ siger Maja Engberg-Sønderskov, „så vi skal hele tiden forny oplevelsen af meningsfuldhed, for ellers er folk dem der er skredet. Men det er der jo en enormt stærk energi i, som også er sindssygt sårbar.“

Det svære ved at have så meget distribueret ledelse ligger i, at der også opstår små lokale kulturer, hvilket åbner op for at der kan uddeles privilegier på forskellige måder. Særligt kan der opstå bytteforhold, hvor der uddeles ekstra madbilletter, en fleecetrøje eller nogle kasser øl for en tjeneste, som måske nok er vigtig i øjeblikket, men som også kan være med til at skævvride det store system. Ofte er det en del af det smukke ved at en festival er så vild en mekanisme, at man fikser ting på alle mulige måder – men det kan også udfordre retfærdighedsfølelsen, hvis goderne ikke bliver ligeligt fordelt.

Over 80% af de frivillige på Smukfest – både dem vi taler med og de 268 frivillige i vores survey – har fået deres frivilligplads gennem familie eller venner. Det giver en særlig forpligtelse, men måske også en barriere for at få andre med ind i det stærke fællesskab.

Vi har interviewet Maja Engberg-Sønderskov, frivillighedsschef + 9 frivillige

Tre iagttagelser fra Smukfest

01

Anerkendende og distribueret ledelse kan skabe en stærk og enestående begivenhed – og det er noget specielt at holde så stor en festival i en skov.

02

Det lader til at være godt for frivilligheden på Smukfest, at der er god tid (8 uger) til opbygningen og at festivalens primære formål er at holde festen. På den måde er der overskud til at pleje det frivillige hele tiden og der er en god fleksibilitet i vagtplanlægningen.

03

Når man har en udsolgt festival bliver frivilligrollen også et privilegium. Det betyder – på godt og ondt – at det kan vise sig afgørende at kende én, der allerede har et engagement i Smukfest for at få en (attraktiv) frivilligplads.

SPOT

Showcase for branchen

Formålet

SPOT er en showcasefestival, som afholdes i Århus i begyndelsen af maj måned.

Her mødes nye upcoming danske og nordiske bands med publikum og ikke mindst branchefolk, der har interesse for nyt talent.

SPOT skriver selv på deres hjemmeside, at „the line-up includes debutants as well as more established artists who are of interest to either national or international music distributors, industry and culture people, media, as well as, of course, the new music’s alert and curious audience.“

Koncerterne afholdes på forskellige venues i Århus, så man kan ikke tale om en fast festivalplads; men der etableres hvert år et sted, hvor man får armbånd på og hvor der i 2023 også var et frivilligområde. Festivalen afholder samtidigt særligt arrangerede møder og debatter for branchen i formatet SPOT+, som man kan tilkøbe sig adgang til.

Mathias Folke Madsen, som er en af festivalens frivilligansvarlige, siger om SPOTs formål, at „det er egentlig en festival for musikken mere end for publikum. Det er en showcasefestival, hvor man virkelig er på SPOT. Kunstnerne får 35-45 minutter til at vise, hvad du kan – men det er ikke så formelt. Alle kan stå og lytte med med en fadøl i hånden.“

Festivalen finansieres af billetsalg og en række fonde og partnerskaber som Tuborg, Dansk Musiker Forbund og Statens Kunstfond.

Frivilligheden

SPOT drives af et sekretariat og når festivalafviklingen nærmer sig tilknyttes en række projektansatte.

Dertil er der brug for ca. 600 frivillige, og SPOT har valgt at inddele dem i fire typer, som vel at mærke ikke har noget med timeantal eller ansvar at gøre.

I stedet kan man melde sig til som The practical, The social, The technical eller The serviceminded. Idéen er man bedre kan identificere sig med rollen, så man ikke bliver skræmt væk af, at man f.eks. ikke har erfaring til at stå i bar. Måske er det særligt vigtigt i og med at SPOTs frivillige typisk er unge. I hvert fald er opgaverne så ligetil, at hvis man er servicemindet i sit fritidsjob i Kvickly, så kan man også sagtens stå i en bar på SPOT, som Mathias siger.

Derudover har det enkelte venues ofte deres egne frivillige tilknyttet. Det kan være spillesteder, som har en fast skare og derudover tiltrækker lidt flere frivillige, fordi der er særligt meget tryk på, når de afvikler SPOT ift. en normal weekend.

Fakta

Deltagere	9.000
Frivillige	600
Billetpris	715 kr.
Musikdage	2
Camping	Nej
Første år	1994

www.spotfestival.dk

Eksisterende fællesskaber løfter showcasefestival

SPOT afvikles over to dage, man overnatter der ikke og en frivilligtjans varer typisk kun 6-7 timer. Derfor er festivalen i høj grad afhængig af, at opgaverne løftes af eksisterende fællesskaber, da der ikke er tid til for alvor at facilitere, at der etableres nye, længerevarende og forpligtende teams.

Det kan man se ved, at festivalen er særligt bevidst om at henvende sig til universiteter, kollegier, efterskoler og højskoler for at tiltrække hele klasser til tjanserne. Man kan også melde sig via hjemmesiden, men de frivillige kommer så typisk sammen med et par venner, som man også får en tjans sammen med.

Samtidig er festivalen spredt ud over byen og da den netop er en venue-festival, løfter de enkelte spillesteder også en stor del af frivilligopgave.

Et eksempel er Det Turkise Telt, som er en forening bag det faste spillested turkis i Aarhus, der har til formål at skabe en bredere repræsentation på den danske musikscene. Der er plads til ca. 300 gæster på turkis, som lægger særligt vægt på at skabe et hyggeligt og nysgerrigt rum. Her kan man både få the og fadøl, fordi de hver især repræsenterer noget trygt for forskellige kulturer.

En forening som Det Turkise Telt har dermed også en fast skare af frivillige, som de kan arbejde og skabe fællesskab med hele året, og det åbner for nogle andre ledelsesrammer. Samara, som er helårsfrivillig, fortæller hvordan spillestedet er et sted, hvor man kan prøve forskellige ting af. „Det er meget omfavnende“, siger hun og beskriver, hvordan hun både kan agere fotograf, stå i baren, lave lys og visuals.

Derfor kommer hun selvfølgelig også, når der afvikles SPOT, og faktisk var hun som helt ung frivillig for festivalen selv og har også været på en række andre festivaler. Hun er et godt eksempel på, at festivalfrivilligheden fører til mere, hvis man først får foden

Vi har interviewet Mathias Folke Madsen, frivilligkoordinator SPOT, Thomas Beyer og Baris Citirikkaya, som er ledelesgruppen på Det Turkise telt + 4 frivillige.

indenfor – for så er barriere – for så er barrieren for at spørge til at blive frivillig på et spillested, når man lige er flyttet til byen, ikke så stor.

→ Tre iagttagelser fra SPOT

01

Man kan arbejde med simple „personlighedsprofiler“, også når man rekrutterer ad hoc-frivillige, ved at beskrive rollerne som titler, de frivillige identificerer sig med personligt.

02

SPOTs frivillige er typisk unge, og de kan godt lide at være sammen med deres venner. Derfor skaber festivalen rammerne for dét. Det virker godt for begge parter – måske fordi de frivillige helt naturligt kun er med i en kort årrække, inden voksenlivet bringer dem andre steder hen. Festivalen får både rekrutteringsmuligheder og tryghed blandt de frivillige, som tager deres venner med.

03

Venue-frivillighed skaber en erfarings-stabilitet i frivilligheden, som giver mulighed for at afvikle mange små koncerter på en kort showcase-festival som SPOT.

Tønder Festival

Traditionsrig genre-festival for alle

Formålet

Tønder festival er en genrefestival, og den er dermed den eneste i vores undersøgelse af rytmiske musikfestivaler, som har et vedvarende og specifikt fokus på særlige musikgenrer – nemlig folk, roots, traditional music og americana. På hjemmesiden skriver de, at **Tønder Festival er i dag en unik festival med en klar profil, en stærk identitet og en atmosfære bygget op gennem fem årtier.**

Siden 2012 har man solgt partoutarmbånd frem for billetter til enkeltkoncerter og dermed fungeret på almindelige festivalvilkår.

Festivalen er almennyttig og non-profit og har til formål først og fremmest at drive festivalen og dernæst at støtte aktiviteter indenfor festivalens musikfokus; primært henvendt til børn og unge og i lokalområdet.

Tønder Festival er også kendetegnet ved, at der – selvom der er flere tusinde deltagere – er relativt roligt og lagt vægt på hygge. Musikken kan være intens, og det samme er lytteoplevelsen, netop fordi publikum er så dedikeret til genren, så både de og kunstnere oplever, at der er et stærkt fokus på den musikalske oplevelse til koncerterne.

Man kan sidde ned til koncerterne; enten på de mange pallemøbler eller bænke, eller på campingstole man selv har medbragt. Der er også god plads på festivalpladsen, mange madboder, så man ikke skal stå længe i kø, og det er ikke meningen at nogen skal opleve at stå som sild i en tønde.

Frivilligheden

På festivalkontoret sidder syv ansatte hele året rundt og derudover har festivalen en frivillig ledergruppe på omkring 200 personer og i alt 3.200 frivillige.

Hvis man er frivillig under festivaldagene, skal man bidrage med 18 timer, og hvis man er med før eller efter hedder det 36 timer. Er man leder med ansvar for en særlig funktion, scene eller økonomi er der ikke timeantal på. Sidst er der årsfrivillige uden lederansvar, men som er med hele året. De arbejder f.eks. Med håndværksmæssige opgaver, sponsorater eller hotelbooking til kunstnerne.

Der er mange frivillige på Tønder, som har en helt særlig tilknytning til festivalen og som har været med i mange år. Det viser sig også i vores undersøgelse, hvor Tønder Festivals frivillige markerer sig ved at have længst anciennitet (36% har været med i over 10 år) og højest aldersgennemsnit på godt 56 år. Det giver den særlig og meget hyggelig TF-ånd, som både frivillige og ansatte italesætter, men det gør også, at en af festivalens fokuspunkter er overlevering af eksisterende viden til nye frivillige og nye ansvarlige.

Fakta

Deltagere	11.000
Frivillige	3.200
Billetpris	1.975 kr.
Musikdage	4
Camping	Ja
Første år	1974/2012

www.tf.dk

En stærk fortælling om musikalsk kvalitet og plads til hygge

Det er folk-musikken, som er det helt store samlingspunkt for Tønder Festival. Musikken er ikke det, den brede befolkning hører på de gængse radiokanaler, men til gengæld er publikum dedikeret til musikerne og den særlige stemning, der er omkring genren. Det gør, at der er en stærk fortælling om musikalsk kvalitet i Tønder, som selv på frivillig-t-shirten oversættes til 'en ægte musikfestival'.

Det stiller krav til kunstneres performance, for her er publikum opmærksomme. Man taler ikke under koncerter, og mange sidder ned og lytter – hvilket også hænger sammen med at en stor del af publikum er oppe i årene og ikke kan stå så længe. Det tilsammen skaber en særlig stemning af hygge, samvær og glæde – som festivalens egen publikumsundersøgelse beretter. Det opleves meget autentisk, men det er også noget festivalen understøtter bevidst. F.eks. kan man købe kunstneres album på pladsen, og efter koncerterne kan man ofte få signeret det af kunstneren selv.

Det er også en festival, hvor der er gjort plads til handicappede og til at man kan sidde og ikke skal stå for længe i kø. Der er camping; men med reserverede pladser, hvor man kan parkere sin bil lige vedsiden af teltet. Der er heller ikke vild fest og masen på pladsen, som er en del af oplevelsen på mange andre festivaler. Man kan komme rundt både til fods, med en handicapscooter – eller med en barnevogn for den sags skyld. Der er også ro indimellem i forskellige områder og et decideret hviletelt, hvis man har brug for at trække sig (næsten) helt tilbage.

Den særlige dedikation til musikken gør, at der er masser af hjerte og gnist på den ellers relativt rolige plads. Det er måske et sted, hvor man lige bliver set lidt an, hvis man kommer som ny, men viser man først glæde ved genren, kan Tønder Festival både være en fest og et meget stærkt og ukompliceret fællesskab.

Vi har interviewet Heidi Klinge, frivillighedsansvarlig + tre frivillige

→ Tre iagttagelser fra Tønder festival

01

Vedvarende fokus på en genre tiltrækker loyale publikummer og frivillige – og musikken kommer i centrum.

02

Det giver stabilitet og en stærk kultur, som med tiden kan få udfordringer med at skaffe nye kræfter, hvis ikke der sker en udvikling i kulturen undervejs.

03

En festival behøver ikke at være vild og intens; der er også publikum som foretrækker plads, mulighed for at sidde under koncerter og knapt så meget fart på. Det inkluderer folk, som måske ellers ikke ville komme på festival.

UHØRT

Upcoming bands og coaching

Formålet

UHØRT er en Københavnsk festival for upcoming bands, som siden 2013 er afviklet forskellige steder og nu har til huse på Enghavevej ved spillesteder Volume.

Bands kan sende en ansøgning om at spille på festivalen og ud af flere hundrede ansøgninger udvælges cirka 40 bands af en branchepanel. De får lov at spille en halv times tid og kan repræsentere alle tænkelige rytmiske genrer.

På hjemmesiden skriver UHØRT, at „festivalens formål er desuden at give de optrædende artister et skub i den rigtige retning, da der for dem stadig er et stykke vej op ad den musikalske udviklingsstige. Derfor er der på festivalen professionelle bandcoaches til at give brugbar feedback til musikerne ifm. deres koncert, så den fantastiske nye musik får hjælp til at blive endnu mere fantastisk.“

UHØRT har været drevet af ORA (landsorganisationen for rytmiske amatørmusikere) i samarbejde med andre musikfællesskaber og er støttet af fonde.

Frivilligheden

UHØRT har ikke sit eget sekretariat, men hører under ORA, hvor der er en eller flere ansættelser – ofte i projektroller.

Festivalen arrangeres og drives primært af et par hundrede frivillige, hvoraf 15 er kernefrivillige, som har opbygget erfaring over de 10 år festivalen har kørt.

De frivillige vi har interviewet taler om, at de arbejder sammen med gode folk og så har de ofte et stort hjerte for musik og unge kunstnere. Mange har været med i flere år, netop for at bakke op om det formål.

Der er stor stolthed over den coaching, som festivalen tilbyder kunstnerne og for konceptet med at hjælpe ny musik på vej.

UHØRT har haft udfordringer med at tiltrække nok frivillige, selvom den hårde kerne kommer igen og igen – og flere fortæller da også, at man tidligere har brugt CPH Volunteers til at bemande festivalen. Nogle af de frivillige derfra er blevet hængende, men ellers så klarer man sig med de frivillige, man kan skaffe, og der er akkurat nok til at få det til at hænge sammen, hvis nogen tager ekstra vagter. Det giver en stærk følelse af, at ens indsats er vigtig – men er også et udtryk for, at koordinering og organiseringen af frivillige kunne styrkes på UHØRT.

Fakta

Deltagere	1.500
Frivillige	200
Billetpris	395 kr.
Musikdage	3
Camping	Nej
Første år	2013

www.uhoert.dk

Vi får det til at hænge sammen i sidste øjeblik

På overfladen er der alt, hvad man skal bruge som publikum på en byfestival hos UHØRT. Nye bands, mad, drikke, siddepladser og nem adgang med offentlig transport.

Som frivillig er der også en stærk drivkraft til at lykkes, et stort ejerskab og stor kærlighed til hinandens indsats. Det er flinke mennesker, vi møder, som også har erfaring nok til at lykkes med deres bidrag til festivalen.

Ikke alt spiller dog bare på Uhørt, der er mange ender, der skal nå hinanden. Det kan give frustrationer i det frivillige arbejde, og det fortæller også noget om kulturfrivillighed.

Da vi ankom til festivalen var der f.eks. et par løse ender ved åbningstid. Køen stod stille, der var udfordringer med armbånd og toiletterne var leveret halvfulde (viste det sig). Inde på pladsen var der nogenlunde ro på og der var mad, drikkevarer og musik. Da første dags børnesygdomme var klareret og vi var med inden åbning på dag to, var der også tid til at tale med frivillige og se pladsen komme til live.

Fortællingen om frivilligheden er i første omgang den samme som så mange andre steder. Det er fællesskabet og muligheden for at hjælpe til og få afløb for idéer, der driver engagementet. Og at man skal lykkes sammen med andre og tage sig godt af både gæster og andre frivillige. Men der er også en fortælling om afmatning og frustration. Det kan føles flovt, når det ikke fungerer optimalt med armbånd, billetscannere og toiletter. Det kan frustrere, hvis retningslinjerne ikke opleves at være klare – og selvom det er fedt at se, hvor meget man kan nå på få måneder, så opleves det også udmattende hvis planlægningen først rigtigt går i gang tæt på selve festivalen.

Festivaler er generelt komplekse foretagender, som drives af folk, der er pragmatiske og iverige og får ting til at ske, og det har sin charme. Mange af de frivillige trives rigtigt godt med det – også på UHØRT. Men UHØRT i år er også et eksempel på, hvor vigtig projektledelse, forventningsafstemning og anerkendelse er. For selvom de frivillige virkelig brænder for festivalen, så har de også en vis uro. Nogle mere end andre. Og

det lader til, at de selv overkompenserer for at vise hinanden anerkendelse og tage ekstra vagter, så man ikke efterlader sine venner alene. Det er både smukt og uholdbart – og det er lærerigt og en vigtig pointe, at frivilligheden har brug for en vis grad af styring, nærvær af ledelse, klare rammer og mandater og at nogen har rollen med at sætte gang i årets projekt.

→ Tre iagttagelser fra UHØRT

01

Anerkendelse gives blandt de frivillige i stor stil gennem skulderklap, for UHØRT har ikke midler til mange goder. Til gengæld mangler de f.eks. et frivilligområde og et sted at samles, hvor en frontperson stiller sig op på ølkassen og siger tak for indsatsen.

02

Det er vigtigt, at planlægge indsatser i god tid. Det er næsten et vilkår, at der på festivaler skal ske alt muligt i sidste øjeblik, men det er ikke sjovt for de frivillige, når det også er basisting, der ikke er styr på.

03

Der er værdi i at give plads til de nye bands og inddrage branchen. Det bidrager til et levende kulturdanmark, at det er branchefolk, som udvælger bands og giver unge musikere coaching.

Vig Festival

Traditionel foreningsfestival, som er større, end man lige tror

Formålet

Vig Festival er et resultat af tre foreningers samarbejde om at redde et skrantende foreningsliv i lokalområdet midt i 90'erne. Det startede med et par tusind gæster og 200 frivillige, men siden har festivalen vokset sig stor og er blevet ganske veletableret.

„Vig er en festival, som har lidt svært ved at fortælle historien om sig selv“, siger Ole Rasmussen, som blev festivalleder i 2022, „men faktisk er den jo blevet ret stor. Vi er fjerdestørst blandt foreningsdrevne festivaler.“

Og den lidt ydmyge tilgang synes også at være repræsenteret i de samtaler, vi har på Vig Festival. Man hjælper til for, at det hele hænger sammen, og på mange måder virker det til at være et sted bygget op omkring foreningstanken og traditioner.

Festivalen er momsfrataget og uddeler hele sit overskud til foreningerne bag og andre almennyttige formål.

Frivilligheden

Der er tre ansatte på Vig Festivals hovedkontor, som ligger i udkanten af festivalpladsen og samtidig midt i Vig by. Det er derfor naturligt samlingssted for især helårsfrivillige, hvoraf flere er mere eller mindre fast tilknyttet til særlige opgaver, der løber året rundt og intensiveres henover foråret og sommeren.

Som frivillig kan man være koordinator, teamleder eller almindelig hjælper. Alle tilmeldes og registreres i Hjertebanken, og der gælder samme vilkår, om man er frivillig direkte for festivalen eller for en mindre forening, som hjælper med afvikling.

I bytte for sit engagement får man de klassiske ting som en festivalbillet, mad, drikke og en t-shirt. Og t-shirten er vigtig, fordi den symboliserer, at man hører til et fællesskab, som formår at skabe så vigtigt et samlingspunkt i en del af Danmark, som vi måske ikke normalt taler så meget om i andre sammenhænge.

Det er også vigtigt for Vig, at der er plads til både børn og unge mennesker på festivalen. Både som gæster og frivillige – og derfor har man også dedikeret særlige pladser til helt unge frivillige, som man kalder „lærlinge“ eller ungehjælpere.

Fakta

Deltagere	20.000
Frivillige	3.030
Billetpris	1.725 kr.
Musikdage	4
Camping	Ja
Første år	1996

www.vigfestival.dk

For hele familien – og for alle familier

„Helt fra start har det ligget fast, at festivalen skulle være for hele familien. Det er en af Vig Festivals helt stærke sider, at festivalen i dén grad gør det muligt for børnefamilier at tage på festival uden at være bange for børnenes sikkerhed eller for, om de kommer til at kede sig.“ Sådan skriver Vig Festival selv på hjemmesiden, og når det kommer til frivillighed har man også gjort sig umage for at leve op til at være for alle.

Man kan groft sagt dele gæsterne på Vig op i to. De er enten lokale fra Nordvestsjælland eller de er „sommerhusfolket“ fra København og Nordsjælland. Kirsten siger: „Vi er rige på natur, oplevelser og kultur, men vi er ikke blandt Danmarks rigeste kommuner. Vi har f.eks. mange på kontanthjælp, hvor det er deres sommerferie at komme her og være frivillig“.

Helt konkret – men selvfølgelig lidt fortegnet – så betyder det, at der er gæster som kan ligge forholdsvis mange penge i barerne osv., men der er også gæster som ikke kan; og det har Vig en særlig opmærksomhed på. De taler om, at de har fokus på rummelighed og gerne vil arbejde endnu mere med det.

Én måde, man arbejder med at skabe rummelighed på, er ved at ændre på normeringsstrukturen. Dels i erkendelse af, at man gerne vil have helt unge mennesker med i frivilligruppen, og dels fordi deres forældre ikke nødvendigvis bare kan betale for en billet til dem. Derfor har man for fem år siden lavet om på frivillisystemet, så der er en række pladser til de 13-15-årige „lærlinge“, og de tæller ikke som en frivillignormering længere. Børn og unge må nemlig ikke have nattevagter og arbejde med udskænkning, så de blev valgt fra, dengang en lærling talte en hel normering, fordi de voksne så skulle dække resten af opgaverne.

På samme måde tæller en 16-17-årig ungehjælper kun en halv normering, og derfor bliver det en fornuftig balance for både foreninger og festivalen selv at inkludere de unge. Ofte er børnenes forældre også frivillige (de yngste skal da også have en voksenhjælperrelation, inden de kan tilmelde sig), og på den måde kan alle slags familier få en lille uge på festival til at hænge sammen.

→ Tre iagttagelser fra Vig Festival

01

Familiefestivaler i udkantsdanmark repræsenterer vigtige samlingspunkter for mange mennesker – også dem som ikke nødvendigvis bare kan vælge at tage til en mere profileret festival.

02

Gør plads til de frivilliges børn! Så får man også de voksne med, og man får mulighed for at vise næste generation, hvad frivilligheden kan.

03

Lad frivilligheden rykke ind på festivalkontoret. På Vigs hovedkontor kommer næsten dagligt frivillige forbi for at holde møde, stille spørgsmål eller få en kop kaffe. Det kan selvfølgelig udfordre den kortsigtede effektivitet – men på længere sigt giver det pote, når f.eks. festivalens værksted brænder ned og de frivillige så på eget initiativ bygger det op igen.

Vi har interviewet Hjalte og Magnus, som er bestyrelsesmedlemmer.

Ødsted Festival

Et nyt, ungt fællesskab på en mark

Formålet

Ødsted festival er en lille festival lidt udenfor Vejle.

Den henvender sig til 18-30-årige, men åbner lørdag aften op for et ældre publikum.

Musikken er primært fra det danske vækstlag – og her kan en lille band fra det lokale gymnasium spille på samme scene, som Barselona spiller på dagen efter.

„Der er kun én grund til, at ØF er blevet hvad det er i dag... Fællesskabet!“, skriver Ødsted Festival på deres hjemmeside og linker til en film fra en lille festival-plads, hvor der løftes og hygges i flok.

Og fællesskabet er noget man har arbejdet aktivt med fra starten ved at aktivere gæsterne til at løfte i flok. Ligesom der er fokus på bæredygtighed og lokale leverandører.

Der er morgenmad og frokost med i prisen, og brødet leveres fra den lokale bager, ligesom øllen er fra det lille, lokale og meget velrenommerede bryghus Bøgedal. Men da festivalen er til unge, holdes avancen helt i bund ved fælles hjælp, og „en øl koster 28 kr, én drink 40 kr. og en flaske vin 120 kr. Og det hele er økologisk“, fortæller Hjalte, som er medlem af bestyrelsen, da vi møder ham på NorthSide Festival, hvor vi netop er på rundtur om bæredygtighed.

Ødsted Festival har på sine fire år vokset sig fra at have 90 deltagere til omkring 500. Efter det første år stod det klart, at de fire ophavsmænd og seks venner ikke kunne stå for al afvikling selv, men hvad gør man så?

Frivilligheden

Ødsted festivalen er den festival i vores undersøgelse, der har færrest frivillige. „Vi endte med at være 12 i bestyrelsen og 4 i sjakket - altså 16 frivillige til at drifte festivalen i alt op til og under afholdelsen“, skriver Gustav, som er en af idémagerne bag festivalen.

Men Ødsted mener det, når de siger, at alle skal løfte i flok, så når du køber en billet, så får du også tildelt en tjans. **Dermed er alle deltagere frivillige**, og på den måde er Ødsted Festival også den med højeste andel af frivillige.

En tjans er typisk på en halv til en hel time, og så kan man melde sig til at tage en længere tjans i baren. Inden festivalen bliver alle billetkøbere fordelt på en række tjanser og modtager hver især en mail, som forklarer, hvad man skal og hvornår.

Systemet har også været under udvikling; sidste år kunne man ønske en tjans med sine venner, men det blev en kæmpe logistikopgave, så i år er tjanserne tilfældigt fordelt. „Det fungerede over al forventning“, skriver Gustav, „folk tog det virkelig på sig“.

Fakta

Deltagere	500
Frivillige	16-500
Billetpris	750 kr.
Musikdage	3
Camping	Ja
Første år	2020

www.oedstedfestival.dk

Vi savnede hinanden under corona, så vi lavede en festival, hvor alle er frivillige

Der var engang et toilethold på Smukfest...

Sådan starter historien om Ødsted. Men i 2020 så kom „den der forfærdelige corona og gjorde, at vi ikke kunne komme på vores toilethold på Smuk“, fortæller Hjalte, „og så snakkede de dér fire knejte Gustav, Eske, Jacob og Rasmus sammen og blev enige om, at så prøver vi sgu at holde noget selv.“ De ringede til den lokale fadølsleverandør, slog et stort telt op og holdt en fest, hvor nogen spillede lidt musik på nogle paller.

Det gik godt, og derfor stiftede de fire gutter sammen med en flok venner en forening med vedtægter og det hele, så de kunne holde en reel festival.

I de tre år, der er gået siden, er festivalen stille og roligt vokset. Holdet bag festivalen har i den periode lært om alt fra kommunale tilladelser og fondsansøgninger til at lave en strategi for, hvordan man bevarer den fællesskabsfølelse, som festivalen udspringer af. Et konkret savn af ungdomsfælleskab og samhørighed med venner, der forsvandt under corona.

Én ting er målgruppen. Den er defineret, fordi det er så lille en festival og den ER henvendt til unge, så derfor vil det være ærgerligt at „voksne“ køber billetter og så ender med ikke at hygge sig.

Noget andet er den særlige tilgang til frivillighed, som er beskrevet på forrige side. Men hvordan får man 500 unge mennesker til at løfte så stort et arrangement med ALLES hænder?

Ødsted er ikke bange for at forvente noget af sine deltagere og at melde det klart ud. Det er lige for alle – og faktisk har de så mange hænder nu, at langt de fleste bare skal hjælpe til en enkelt time på fire dage, for at det hele går op. „Men det hjælper også at aktivere folk; det bliver glade af at være en del af det her. Det skaber bare en skævvridning, hvis nogen ikke er med“, siger Hjalte.

Hvis man ikke passer sin tjans, så får man det gule armbånd på. „Ja, der kommer et idiot-armbånd på

– også hvis man ikke opfører sig ordentligt“, siger Magnus, og fortæller at det er noget man virkelig har drøftet i bestyrelsen, men er blevet enige om, at signalværdien i armbåndet har sin berettigelse, fordi festivalen lægger vægt på at alle løfter i flok.

I stedet tager man hensyn til, at det kan være hårdt at være ung i disse år. Derfor har festivalen et tryghedsudvalg, som sørger for et regelsæt for fællesskabet og at der altid er et sted, hvor man kan komme hen og få en krammer og en kop kaffe. „Så vi har styr på hinanden“, siger Magnus.

Deltagerne medbringer i øvrigt også sit eget service, og der er seriøs affaldssortering på pladsen. Men der er ikke ret meget skrald til oprydningstjanserne, for man smider jo ikke ting på jorden, når det er ens venner, der så skal rydde det op...

→ Tre iagttagelser fra Ødsted Festival

01

Man kan godt facilitere fællesskaber ved at stille kærlige krav til alle og uddelegere konkrete opgaver.

02

Idiotarmbåndet! Der bliver ikke uddelt mange af dem, men det er med til at sætte fokus på, at det ikke er okay for et fællesskab som Ødsted festival, hvis man ikke løfter med.

03

Man kan godt stable en ny festival på benene, selvom man kun lige er på vej ud af sin ungdomsuddannelse – og så justere på den hen ad vejen og lære undervejs.

Bilag 1: Interviewguide – aktør

Folkely

Intro	Jeg sidder i Hundested og taler om Folkely Festival og taler med: Fra Kulturens Analyseinstitut. Vi går tæt på festivalfrivillighed, som et tema under frivillighed i kulturlivet. Vi optager! Samtalen er ikke anonym – er du ok med dét? Umiddelbare tanker: Der kommer en tværgående analyse, hvor der ikke er fokus på nogen særlig festival men på ligheder og forskelle ift. Frivillighed. Vi vil også gerne lave onepagers fra de enkelte festivaler)	Mark For at vi kan have en god samtale
Lidt om jer:	Fortæl kort om Folkely - Hvad er jeres formål - Hvor længe har I eksisteret? - Hvor mange deltagere og hvor mange frivillige? - Ansatte? Hvor mange + frivilligansvar	Økonomi? Skole og erhverv?
Hvorfor frivillige? Formål	Hvorfor har I frivillige? Hvilke typer frivillige har I tilknyttet? Der er rollerne, men kan man også sige, at der er andre fællesnæv- nere? Eller forskelle? (alder, erhverv, lokal) Oplever I at der sker en forandring i frivilligheden? Bytteforholdet: - Hvad får I af de frivillige? - Hvad giver I til de frivillige? - Har I en strategi for, hvad I gerne vil give videre (f.eks. til en ny generation?)	Godtfolk 14-36 timer Helårs (+70)
Rekruttering og fastholdelse Praktik	Har I udfordringer med at få frivillige? Hvad gør I? Har I fundet ud af noget, der virker? Kommer de frivillige igen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad gør I for at bevare engagementet? Og hvad er fordele og ulemper ved at have mange gengangere?	2022 eller altid? Forskel på opgaver?
Opsamling	Fortæl mig om det fedeste ved at have frivillige? Det sværeste/de største barrierer? Hvad gør I? Hvis dine erfaringer skal kunne hjælpe andre? Hvordan leder man frivillige? De tre vigtigste pointer	Interne vilkår? Eksterne vilkår?
Outro	TAK for din deltagelse! Mangler vi noget? Du har mine kontaktoplysninger. Må jeg tage et billede af os til LinkedIn og facebook? Og ét af dig til onepageren.	

Bilag 2: Interviewguide – frivillig

Smukfest

Intro	Jeg sidder på Smukfest og taler med: Vi er fra Kulturens Analyseinstitut... Vi optager! Samtalen er ikke anonym – er du ok med dét? (Interviewet indgår i en større indsamling af empiri og det bliver formidlet på forskellige måder. Både som en tværgående analyse men også onepagers fra de forskellige festivaler.)	For at vi kan have en god samtale
Lidt om dig:	Fortæl om dig selv: - Hvad er din rolle på festivalen? (hvordan, med hvem, hvornår) - Hvor lang tid bruger du på at løfte din opgave? - Hvor længe har du været frivillig på Smukfest?	Formand, stedfortræder, 24, 36, 42 timer
Hvorfor frivillige?	Hvorfor er du frivillig? Hvad er anderledes end på et betalt job? Er der noget du ville mangle, hvis du ikke havde en tilknytning til Smukfest? Og hvorfor er du frivillig på lige netop Smukfest? Du kunne også have valgt Roskilde eller Northside? Eller i Røde Kors. Er du frivillig andre steder også? Bytteforholdet: - Så hvad bidrager du med? - Og hvad får du igen?	OBS: Indre eller ydre motivation OBS: kompetenceudvikling? Job?
Rekruttering og fastholdelse	Hvordan blev du frivillig? (helt lavpraktisk: gennem venner eller SoMe f.eks) Kommer du igen næste år/Er du genganger? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad har du brug for, for at følge dig godt tilpas i din rolle? For at være tilpas udfordret?	
Ordet er frit	Fortæl mig om det fedeste ved at være frivillig på Smukfest? Og fortæl mig hvad du mangler? De tre vigtigste pointer: Hvis dine erfaringer skal kunne hjælpe andre?	Evt: det vigtigste jeg tager med herfra i dag, når vi taler frivillighed på festivaler?
Outro	TAK for din deltagelse! Mangler vi noget? Husk at du kan finde os og komme i kontakt med os f.eks. på LinkedIn eller facebook, hvis du søger på Kulturens Analyseinstitut Må jeg tage et billede af os til LinkedIn og Facebook	

Bilag 3: Spørgeskemaet

Qtype	Qlabel	Qtext
En svarmulighed	1	Hvilken festival er du frivillig på lige nu? - SPOT (5 - 6 maj) - Jelling Musikfestival (25 - 28 maj) - NorthSide (1 - 3 juni) - Heartland (8 - 10 juni) - Roskilde Festival (24 juni - 2 juli) - Vig Festival (6 - 8 juli) - Ødsted festival (12 - 16 juli) - Grøn (29 - 30 juli) - Smukfest (30 juli - 6 august) - New Note (4 - 5 august) - Avernax (10 - 13 august) - Uhørt (17 - 19 august) - Folkely (24 - 26 august) - Tønder Festival (24 - 27 august) - Anden festival, notér:
En svarmulighed	2	Hvor mange gange har du tidligere været frivillig på <i>*aktuel festival*</i> - Det er første gang - 1 - 3 gange - 4 - 10 gange - Mere end 10 gange - Husker ikke
Flere svarmuligheder	3	Hvorfor er du frivillig på <i>*aktuel festival*</i> - For at få billetten - For det sociale/Frivillig-fællesskabet - Personlig udvikling - Jeg udvikler mine faglige kompetencer - For at bidrage til festivalens almennyttige formål - For at tjene penge til en forening - For at være med til at sætte en dagsorden - Andet, notér: - Ved ikke
Flere svarmuligheder	4	Hvordan fandt du vej til at blive frivillig? - Gennem familie/venner - Opslag på sociale medier - Festivalens hjemmeside - Frivillig job portalen - Gennem mit lønnede arbejde - Gennem en forening - Andet, notér: - Husker ikke
Fri tekst	5	Hvad skal der til for, at du føler dig godt tilpas som frivillig? - Notér her:

Fri tekst	6	Er der noget festivalen kan gøre bedre for jer som er frivillige? - Notér her:
En svarmulighed	7	Hvad er dit køn? - Mand - Kvinde - Non-binær - Andet - Ønsker ikke at svare
En svarmulighed	8	I hvilket årstal er du født? - Årstal:
En svarmulighed	9	I hvilket postnummer bor du? - Postnummer:
En svarmulighed	10	Er du under uddannelse? - Ja - Nej - Ønsker ikke at svare
En svarmulighed	10a	Hvilken uddannelse er du i gang med? - Folkeskole (10. klasse eller kortere) - Ungdomsuddannelse (studentereksamen/HF/HHX/HTX eller lign.) - Kort videregående uddannelse (mindre end 3 år) - Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år) - Lang videregående uddannelse (5 år eller derover) - Erhvervsuddannelse - Andet, notér: - Ønsker ikke at svare
En svarmulighed	10b	Hvad er din højest afsluttede uddannelse? - Folkeskole (10. klasse eller kortere) - Ungdomsuddannelse (studentereksamen/HF/HHX/HTX eller lign.) - Kort videregående uddannelse (mindre end 3 år) - Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år) - Lang videregående uddannelse (5 år eller derover) - Erhvervsuddannelse - Andet, notér: - Ønsker ikke at svare
Fri tekst	11	Hvis du har nogen kommentarer her til sidst er du meget velkommen til at notere her ... - Notér her:

Litteratur

Benjaminsen, L., Andrade, S. B., & Enemark, M. H. (2022). *Fællesskabsmålingen 2022 – En undersøgelse af livsvilkår og social eksklusion i Danmark*. VIVE. Hentet fra www.vive.dk/media/pure/rv7dodvn/17610747

Dahl-Gren, E.-M. (2019). *Den nye frivillighed – Motivering, organisering og ledelse af unge frivillige i en ny tidsalder*. Foreningen Studenterhuset.

Espersen, H. H., Fridberg, T., Andreasen, A. G., & Brændgaard, N. W. (2020). *Frivillighedsundersøgelsen 2020 – En repræsentativ befolkningsundersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde*. VIVE. Hentet fra www.vive.dk/media/pure/lxmk93vd/5662919

Grønning, E. S., & Mikkelsen, L. L. (2022). *Frivilligundersøgelsen 2021*. Ingerfair. Hentet fra www.ingerfair.dk/wp-content/uploads/2022/10/Frivilligundersogelse_2021-1.pdf

Hjære, M., Nielsen, B. U., & Sørensen, M. L. (2021). *Civilsamfundet i Norden – Indsigter fra otte nordiske forskere om civilsamfundets rolle på velfærdsområdet*. Center for Frivilligt Socialt Arbejde. Hentet fra <https://frivillighed.dk/files/media/document/Vidensgrundlag%20-%20Nordisk%20topm%C3%B8de%20A4%20ENKELTSIDER.pdf>

Millora, C. (2020). *Volunteering Practices in the Twenty-First Century*. UN Volunteers. Hentet fra www.unv.org/sites/default/files/Volunteering%20Practices%20in%20the%2021st%20Century_en_1.pdf

Segaard, S. B. (2019). *Frivillige i offentlige og offentlig finansierede kulturinstitutioner. De frivilliges perspektiv. Delrapport 1*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2019.

Sørensen, M. L., Jørgensen, H. E., Perregaard, N., & Hjære, M. (2021). *Det frivillige sociale engagement i Danmark - Frivilligrapport 2019-2021*. Center for Frivilligt Socialt Arbejde. Hentet fra https://www.vifo.dk/media/r2ydmtdqh/frivilligrapport-2019-2021_0.pdf

Sørensen, S. P., & Petersen, M.-B. H. (2017). *Distribueret ledelse – Samarbejde i professionelle læringsfællesskaber*. Dansk Psykologisk Forlag.

Slutnoter

¹ Koncertåret 2022 tæt på niveauet før COVID-19: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtm?cid=45013>

² Vi har bl.a. gennemgået følgende undersøgelser og rapporter: (Benjaminsen, Andrade, & Enemark, 2022) (Dahl-Gren, 2019) (Espersen, Fridberg, Andreasen, & Brændgaard, 2020) (Grønning & Mikkelsen, 2022) (Hjære, Nielsen, & Sørensen, 2021) (Millora, 2020) (Segaard, 2019) (Sørensen, Jørgensen, Perregaard, & Hjære, 2021).

³ Vi har forsøgt at få et samlet overblik over alle rytmiske musikfestivaler i Danmark, men det har ikke været muligt at finde et præcist antal. Inden undersøgelsen blev skudt i gang, havde vi en liste på 83 festivaler,

fundet gennem en række forskellige hjemmesider og ved at tale med folk i branchen, men vi blev opmærksom på flere i løbet af sommeren. Samtidig lukker nogle mens andre åbner. 100 er vores bedste bud. Dansk Live istemmer, at det er sandsynligt.

⁴ Postnumrene er inddelt efter PostNords oversigt: postnummerkort-download.pdf (postnord.dk)

⁵ [Forløsende festival gav flot millionoverskud | Roskilde Festival](http://roskilde-festival.dk) (roskilde-festival.dk)

⁶ Danmarks statistik om befolkningsuddannelsesniveau: [NYT: Stor forskel på valg af uddannelse i by og land](http://nyt.stor-forskel-pa-valg-af-uddannelse-i-by-og-land) - Danmarks Statistik (dst.dk)

